

EPIST. I. Ioannes Manard. Marcello Virgilio uiro doctiss.
S. D. Examinantur eiusdem interpretationes
libri primi Dioscoridis.

10 **C**ONTIGIT nescio quo fato Marcelle doctiss. ut paulò post
quàm Dioscorides tuus ad nos peruenit, dolore pedum uexas-
tus, surgere è lecto per dies multos non potuerim. Cui malo
non aliud magis præsentaneũ remedium inueniens, primum
tuæ interpretationis uolumẽ sine interspiratione percurrens,
magnopere leuatus sum. Reconditam lectionem, exactissimã
diligentiam, grauissimũ iudicium, & (quod ueluti nostro secu-
lo rarius, impensius sum admiratus) ingenuæ mentis candorem, in eo apertissime
cognoscens. Huic maxime confisus, simili ingenuitate & notare, & tibi significare
non sum ueritus, quæ inter legẽdum non usquequaq; à me probata sunt: Non mo-
nendi tui gratia, ut quem in eo albo esse dudum scierim, ut docere, nõ doceri, à mei
præsertim similibus, debeas: sed duo ex hoc labore, si meum hoc studium nõ peni-
20 tus fueris aspernatus, lucraturus, profectũ uidelicet, & tuam amicitia: ad quam mihi
nihil deesse putabam, nisi ut qui à me ob eximias & tota Europa notissimas animi
dotes diligeris, hoc ipsum à me diligi te scires: non ambigens, quæ tua prædicabatur
humanitas, quin me uicissim esses amaturus. Hac ergo spe animatus à proœmio
exordior. In quo non probo quod pro ἀκμή græca dictione, integrã ætatem con-
uertas: licet enim ea interpretatio eo loco fortè possit tolerari, frequẽter tamen ἀκμή
in alio significato & ab ipsomet Dioscor. & ab alijs medicis usurpatur, cui non uide-
tur posse integra ætas cõuenire, sicuti (ut reliqua obmittam) in 1. Aphorismorum
Hippocratis lib. ubi, Galeno teste, summũ in morbis ostendit: cui quemadmodum
nec ætas, ita nec perfecta ætas, nisi per impropriam quandam translationem uide-
30 tur quadrare. At si consistendi uigorem, Celsum sequuti, pro ea reddiderimus, non
solum in herbis & morbis, sed alijs quoq; in rebus uim dictionis, meo iudicio, com-
mode exprimemus. Et hoc quidem in proœmio.

Ex proœmio:

1 **I**N IPSO uero tractatu, cap. de Iride, suspectũ est mihi, quod dicitur, Illyricã
non sine causa cõmendari, quoniam frigida & aquilonia regio est, quo cœli statu &
afflatu materia omnis in omnes usus meliorescit. Nam præter id, quod magna ex
parte Illyriũ ab aquilone rectum austrum prospectat, quicquid scribat Plin. medici-
nales herbæ ex Creta meridionali insula, ad Galeni usq; tẽpora Romam portaban-
tur: fereq; medicinalis materia, ab austro potius quàm ab aquilone, & nũc petitur,
& à maioribus nostris petebatur. Ego igitur nõ aquilonis gratia præferri Illyricã Iri-
40 dem puto, alioqui Thressam & Dacam magis cõmendare oporteret: sed quia in Illy-
rio melior ea ratione nascatur, qua hic segetes, illic ueniunt felicius uua, quod soli
causa præcipue fit, aëris circumfusi frigus non admittentis, & internũ calorem adser-
uantis, ut Theophrastus lib. 6. de causis plantarũ testatur. Eodem cap. ubi de flo-
ribus agitur, res ipsa facit, ut Hermolaum magis probem, scribentem flores in cau-
le ipso alternis semper coliculis inflexos: uel, si uerba malumus sequi, flores in cau-
le æqualibus inuicem spatijs inflexos. In bonis enim codicibus legitur, ἀθὴν ἢ ἀπὸ καυ-
λῶ πρὸ ἀλλήλων, ἢ ἀπὸ καμπῆ. Nam in uniuerso quoque caule, non in summo tantum (ut
111 ais) flores uisuntur: nec singuli, sed in uno caule plures. In eorundem quoq; flo-
rum colore non placet, quod duo illa uerba, ποικιλὰ ὄραται, ideo, ut scribis, in parti-
cipium uariantes conuersa sint, quod Iris cum luce colores mutet: certi enim ego &

Ex cap. 1. de Iride.

Iris Illyrica:

Creta herbarũ medicarũ ferax

Iridis flores non mutare colorē.

stati coloris flores in Iride semper uidi, nec ex lucis modo, sed ex natura ipsa plantæ & loco ubi creuit, uariâtes: nam præter purpureos, qui passim uisuntur, candidos, pallidos, luteos, cæruleosq; aliquando consexi, uirides nunquam: ut probandi etiam mihi uideantur qui ὠχρὰ pallidos intellexerūt, cōsuetiore apud medicos illius dictionis significatione, quàm tu qui uirides. Ita cōstantis tamen singulos coloris semper animaduerti, ut quocunq; situ, & ad quamcunq; lucis refractionem, uel parum, uel minime mutarentur, tantum abest ut tot coloris discrimina possit unus atque idem flos recipere. Fidelius igitur & uerius quis uerterit, uarij: aut enim albi, aut pallidi, aut nigri, uel, ut Oribasius legisse uidetur, subnigri, aut purpurei, aut cærulei uisuntur: uel, ut Plin. dixit, floret diuersi coloris specie. Excusandus quoq; in medicinis Iridis uideri potest Ruellius, qui communem lectionem sequutus, habentem, πωδύμαλι ψυχροδύοις ἢ ῥίγῃσι, uento in frigidatis, aut rigentibus conuerterit. Non enim penitus ratione caret, ut aliud remedium desiderēt, qui uento, aliud qui alia ex causa, præsertim intranea refrixerūt: uoluisseq; Dioscoridem docere, utrosque ab Iride iuuari, tam eos uidelicet qui uento alia uel extranea causa in frigidati essent, quàm eos qui ex intranea algerent: sicuti ratione non caret, & ex uento posse purū frigus algoremq; excitari. Nec uideo non posse eum affectum rigorem etiam latine uocari, eodem scilicet nomine quo Græci utūtur, dicente Virgilio, Terram aquilone flante rigere: ut illi rigere quidem dicantur, qui τέτανον græce uocatum patiuntur. At rhigere cum aspiratione, uoce à Græcis (ut pleræq; aliarum) mutata, qui frigent. Nec hæc dixerim, quod præferendam Ruellij lectionem putem: si quidem in melioribus libris ego quoque ut tu πωδύμαλι ψυχροδύοις lego, non πωδύμαλι ψυχροδύοις, sed ut hominis fidei patrocinium aliquod ferrem. Nam fides tanti apud me est in hoc interpretandi munere, ut quiduis aliud quod in exacta omnibus numeris interpretatione desideratur, quàm eam deesse malim. Nec accedere illis possim, qui sententiam quam esse putant autoris, sequuti, à uerbis recedunt, præsertim ubi uerba ipsa quæ uertimus, diuersos tolerant sensus. Quod tu & aliàs quandoq; & hoc loco fecisse uideris, generale in frigidationis & rigoris uerbum ad febrium frigora, & tremebundos algores contrahens: mihi uideris autoris uocem, imò Iridis latam potestatem coartare. Si enim remedio est Iris in uniuersum aduersus frigora, ei etiam frigori quod in accessionibus contingit, aduersabitur: non tamen ratio reciprocatur, ut si frigori febrium opitulatur, alijs quoq; frigoribus necessariò opituletur. Neq; hi solum ῥίγῃσι, ut uis, qui à tertiana febre inuaduntur, sed & qui à quartana, uehementissime. Et nonnulli, Galeno teste, sine febribus à uitrea uocata pituita, sicuti pleriq; à causis extraneis: ut nō magis sit tertianæ peculiaris hic casus, quàm quod tu etiam scribis quartanæ, πωδύμαλις, & semitertianæ φρίκη. Adde quod non recte ῥίγῃσι definitur, frigus cum tremore: cum sint res omnino diuersæ ῥίγῃσι ἢ τρέμῃσι, si Galeno potius quàm Platoni in medicina credendū est. Fidelis igitur interpretis officio fungemur, si Plin. Hermolaoq; adhærētes, absolute absq; omni febriū mētionē, perfrictionibus Irides mederi dixerimus: uel eis qui exteriorē corporis superficie frigent, ut exponit Galen. lib. 3. πωδύμαλις. Melius etiam intelligemur à medicis, si pro algoribus rigores scripserimus: alioquin latius patet algoris uox. Celsumq; uidemus, horrorem, non algorem, ubi apud Hippoc. ῥίγῃσι legit, uertentem.

Ruellius.

Rigor latine dici potest, ubi Marcell. dixit, perfrictionibus.

Marcellū à uerbis Dioscoridis quandoq; recedere.

Algoris uox.

Ex cap. 2. de Acoro.

CAPITE secundo scribit Diosc. ἡ εἰς ἐγκάθισμα ὡς εἰς πῦρ τὰ γυναικεία ἀρμόζει. Quæ uerba hoc pacto conuertis: Vtiliterq; Iridis modo insidentibus acoro muliebria, id est menses, fouentur. In qua interpretatione iterū uniuersale ad muliebria mala iuuamen, ad unum tantū malum, hoc est menses, determinas. significari enim per eam uocē non solum menses, sed diuersa mulierū mala, Hippoc. ostendit, librū, in quo de uarijs mulierū morbis agitur, πωδύμαλις γυναικείων inscribens. Latam uero etiā hoc loco esse eius uocis significationē ipsemet Diosc. demonstrat, dicens, quod iuuat ad mulie

IIII

10

V

VI

20

VII

VIII

40

Fragmentary text from the adjacent page, including words like "menses", "medicinis", "Diosc.", "Galeno", "Hippoc.", "Irides", "muliebria", "menses", "mulierum", "malis", "iuuat", "ad mulie".

ad muliebria ut Iris, de qua priore cap. temet interprete scripserat, quod potu menses duceret, in seſſu uero fouerentur ſœminæ, calido eius decocto muliebres locos molliente & aperiente. Ego igitur ſic uerbum ex uerbo cōuerterem, in ſeſſu ſicut Iris ad muliebria utilis eſt: nec uererer, ut ais, cum periculo humanæ ſalutis hæc ſcribi. Siquidē non uulgo produntur, ſed medicinæ peritis, qui remedia in libris inuēta norunt & morbis, & ægrotantibus, ſuis quæq; tēporibus accōmodare. Non paruū enim nocuumentum his accidit, Galeno teſte, qui credunt medicamentis abſq; determinatione ſcriptis: quoniam, ut dixit Herophilus, *IPSA PER SE MEDICAMENTA, ET NIHIL SVNT, ET MANVS DEI SVNT.* Maius autem diſcrimen tuam circunſtare interpretationem uidetur, ſi quis ex ea intellexerit, utiſter menses redundantes, iride & acoro foueri. Quod certe imperitus quiſpiā ex tuis uerbis facile poterit exiſtimare, quæ ſunt, *Vtiliter Iridis modo inſidentibus acoro muliebria, id eſt, menses fouentur,*

Herophilus.

MEDICINIS quæ lambendo ſunt, non magnopere in inferiorū partium noxiſ uti medici conſueuerunt: & propterea uitium ſubeſſe puto, ubi linctus Mei qui in fluctationibus thoracis cōmendandi uidentur, ad dolores articulorū, uuluas, tormina, aliaq; ſuperius deſcripta remedia retrahuntur: & ad omnem quoque à capite in ſubiectas partes deſtillationem extenduntur, cum multæ fieri poſſint à capite deſtillationes, quas talis linctus irritare potius ualeat, quàm ſiſtere.

Ex cap. 3. de Meo.

SCRIBIT Dioſc. inter alias poteſtates Cyperi, quod adiumento eſt λιθιδος, id eſt, calculoſis: ubi neſcio quare addas ueſicæ: quum notū ſit apud medicos, difficilius longe per ea quæ bibuntur, ueſicæ calculum, quàm renū, & atteri & pelli. Scribatq; Galen. ſaltem de ipſo Cypero, quod incidendi quandam uim habet, qua calculoſis prodeſt, qui loquendi modus oſtendit, non tantum ei in hoc tribuiſſe Galenū, ut ad ueſicæ conterendum calculum ſufficere exiſtimauerit. Melius igitur fuerat calculo laborantibus ſimpliciter dixiſſe, quàm addidiſſe ueſicæ, cuius nulla in Dioſc. mentio.

Ex cap. 4. de Cypero.

Cyperi facultas

NEΦΡΙΚΟΥΣ uideo à medicis uocari, renum uitio, quodcunq; illud ſit, laborantes. Sic enim intellexit Galen. lib. 6. Aphoriſmorum, uocem νεφελικῆ. Quare maior ſcribente Dioſcoride, Cardamomum nephriticis conferre, transferri à te, nephritim, renum cum urinæ malo aliquo dolorem: quum multi renum affectus ſine dolore contingant.

5. de Cardamomo.

IN NARDO multa à me deſiderantur: ut in Gangitide neſcio quare prætermiſeris, longiorē eſſe: ſcribente Dioſc. quod ἀδμυνησῆρα: ratione etiā conſentiente: quoniā ferē imbecilliora eſſe conſueuerunt quæ longiora, & aquoſis locis nata: conſentiente etiā huic lectioni Oribasio.

6. de Nardo.

In montana nō intelligo qua ratione uerbum κολοβόσπεχς, toroſæ ſpicæ conuertas, quum κολοβόν mutilum & mancum Ariſtotelis & alijs, & tibi quoq; in alijs locis ſignificet. Sed hæc exigui momenti. Illud uero non paruū, quod mutata uſtatione lectione, quæ in uſu nardi auferre iubet lutum, ſi quod fortē radicibus hæſerit: eam ſequeris, quæ auferre radices ipſas, & quaſi

Spicæ nardi radices utiliores.

inutiles abiici præcipit: quū tamen, teſte Gal. in lib. de antidotis, præferendæ in theriaces præparatione radices ſint, ſpica neglecta. Qui etiā lib. 6. de ſimplicib. medic. uires radicis explicat, tacita ſpica: quem (ut tu quoq; notaſti) ſequutus eſt Paulus, & Arabes medici. Nec à Dioſcor. ſerie hoc abhorret, plurali uerbo uires nardi explicante, quaſi radices intellexerit, quas uoce ſimiliter plurali, paulò ſuperius nominauerat.

Scio tamen ad enumerata nardi genera, pluralem hanc locutionē poſſe referri, quemadmodum tu feciſti, addens de tuo duo illa uerba, *Nardi omnes.* quum tamen ſimpliciter ſcribat Dioſc. δυνάμει εἶχεσι, non addens nec nardi, nec omnes. In

quibus ipſis uiribus explicandis, ſcribente ibi Dioſc. ad literam: *Appoſitæ, fluctationes ex utero & ſanies ſiſtunt.* Tu diuidis hoc pacto: *Appoſitæ muliebriū locorum fluctationes ſiſtunt, deinde addis: Compelſcunt præterea ſanies, quaſi uoluerit Dioſc.*

scorides quod saniam undecunque manantem compescant, quod nequaquam pu-
 to, sed ex utero duntaxat, ut uerba sonant. Sed alius maior restat eodem cap. cir-
 ca Cardiogmon scrupus, quem tu stomachi erosionem uocas: in reddendaq; talis
 interpretationis ratione, altius exorsus, καρδιαν ais antiquissimis & Hippocrati, os
 uentriculi, non cor significasse. Mihi autem Galenum sequenti, uidentur ueteres os
 quidem uentriculi cor nominasse ab affectibus quæ inferre cordi consuevit: diffe-
 rentiam tamen & ipsos agnouisse inter illud & cor. Et si hoc quoq; tibi detur, ut sem-
 per antiquiorib; os uentriculi significauerit, non sequitur tamen, ut idem quoq; Dio-
 scoridi significet, multis seculis Hippoc. secuto, nec inter antiquissimos numerado.
 Vnicuiq; tamen apertum est, qui Hippocratis græca cōmentaria aliquando euol-
 uit, ubicunque cordis mentio incidit, non alia in eo nominando quàm καρδιαν, uel
 καρδιαν uoce illum uti. Et constat, quod cardiogmi uox, non semper ad uentricu-
 lum apud eum sit referenda: quando aphorismo 66. quarti libri (si Galeno credi-
 mus) cordis motum palpitationi similem designat: ut propterea excusari possit Her-
 molaus, tremores cordis hoc loco intelligens. Et 41. libri secundi, uehementissimum
 cordis affectum, quem momento sequitur interitus, & qui συγχοπη à Græcis dicitur.
 Nec quæ pro te affers testimonia aliud certe dicunt, quàm antiquos per cor,
 quandoq; os uentriculi intellexisse. Si quis enim uerba Gregorij Nysseni accurate
 pensitet, ea nobis consentire cognosceret, quæ (ut scribis) hæc sunt: Consueta appella-
 tione ueteres cor, & os uentriculi uocant. Quid enim aliud notat cōiunctiua, &
 particula, quàm ultra proprium & commune cordis significatum, os etiam uentri-
 culi ab antiquis aliquando per cor significari? Nemini ergo, mea sententiā, ambigen-
 dum apud ueteres Græcos καρδιαν nomē, primaria significatione, extum illud desi-
 gnasse quod in medio corporis situm, metæ figura assiduo motu uitam instar fontis
 cæteris membris elargitur: sic Plato, sic Aristoteles, sic amborum schola loquuta est.
 Secundario uero ad os quoque uentriculi translatum esse, quod consimiles cordi
 affecto morbos interdum solet excitare. E quorum numero sunt cardiaca & car-
 diogmos. Qui tamen, etsi uitio uentriculi interdum euenire possint, consentiente ta-
 men corde fiunt, ut lib. 5. de locis affectis, Galen. testatur: qui etiā lib. 2. de Hippoc.
 & Plat. Dogmatis, ὁμωνυμίαν quandam in καρδιαν nomine ait esse, nemini ignotam
 in antiquorum scriptis uersanti, & 6. de causis symptomatum: ut uel ex hoc liceat
 coniectari, libros de definitionibus, & Introductoriū uocatos, Galeni non esse: qui-
 bus tu aliquando nimis tribuens, contra Galenū multa definis. Ego igitur uerbum
 ex uerbo, pro cardiogmo cordis morsus conuerterem: integrum relinquens lecto-
 ri, per proprietatem ne, an per uentriculi compatentiam, sit cordis ille morsus intel-
 ligendus. Alioquin non satis consonum rationi uidetur, ut morsus uentriculi ferè ab
 acribus humoribus facti, potu nardi rei calidæ liberentur. Sed est id uerisimilius, ut
 cor odore nardi recreatum, repellat à se quæ nocebant.

ASARVM si in coronas non addebatur, non uideo quare coronaria herba à
 Dioscoride dicatur: licet enim odor præcipua fuerit causa, quare in coronis herba
 necerentur, non omnes tamen herbae bonum spirantes odorem, coronariae dice-
 bantur. Quod ex Plinij lectione licet cognoscere, seorsum de coronarijs scribente,
 prætermisissis tamē multis, & in alium locū dilatis, quæ ualde sunt odorata. Præterea
 si solus odor faciebat, ut coronaria herba Asaron diceretur, quare utrūq; apposuit
 Diosc. coronariū simul dicens & odoratum: Quare etiā cum omnia ferè de quibus
 hæcenus egit, boni odoris sint, unicam hanc coronariae nomine dignatus est: Ego
 certe causam nō uideo: sicuti nec quare damnādus Hermol. uerba hæc Diosc. ἐχρη-
 καυλία γωνιοδία, ὑποβαχέα ἀρακά, hoc pacto cōuertens: Coliculi angulati leuiter aspe-
 ri ac soluti. Nec enim ignorasse putādus uir tali ingenio, tam multifariaq; lectionis,
 quid sint καυλιοδία apud Homerū & Aristotelem: sed potius cōsultō uoluisse uo-
 cem

Cardiogmos.
καρδιαν.

Veteres os uen-
triculi cor nomi-
nabant.

Hermolaus ex-
satur.
Syncope.

Cardiaca.
Cardiogmos.

Librum de defi-
nitionibus, et In-
troductorium,
Galeni nō esse,
ut putauit falso
Marcellus.

Ex cap. 9. de
Asaro.
Odorem nō esse
causam ut her-
ba coronaria di-
catur.

VI

10

20

30

Annot. I

40

II

tem herbarum
 que. Ne
 quod herbarum
 in hac parte
 ut uenerunt
 1111
 quodque capite
 Docet herbarum
 modi perplectus
 tur: & quod
 sed in radicibus
 que Serapion legi
 11 N. C. P.
 tur: com gratia
 20 cadere, nisi ad
 111 facti, & (ut
 mila facis, apud
 se quodam tenus
 uocata, quæ pōt
 ita tamen ut om
 uel plantarum. Qu
 OCULORVM
 que licet lippitibus
 nobiliter ophtalmi
 con: quod ut alit
 ria, chemoli, taraxi
 tum ratione ac pre
 uel communem le
 dum uerum, & quod
 no, & uerum in
 an ab hinc nō
 probatur, quem
 uel farina inuicem
 zelo Plinij uicibus
 uerit, uel
 licere dixit.
 T. B. I. A. Calz
 at G. i. duabus
 secundam Notō, &
 fiderem, quæ ex
 i. inter uero parte
 leni dicitur in
 uerit, & pōt
 quæ uocata, uel
 uel Diosc. an

III cem herbarijs protritam, eorum magis more, quam poëtae aut philosophi interpre-
 tari. Nec minus congrua uideri Dioscoridis series debet, post seminis historiam,
 quod ferè in caule oriri solet, de cauliculis loquentis: fecit enim natura ipsa flores
 in hac herba, non ex caule, ut consuevit, sed inter folia, à radicibus eos producens:
 ut concinne & cohærenter à folijs ad flores, ab his ad semina procedens Dioscor. ad
 IIII cauliculos demum & radices conuersus sit. Eadem quoque ipsa natura ostendit
 in hac herba cauliculos angulatos, (quomodo enim angulorum figura aliquid esse
 potest, quod angulos non habeat?) non subasperos quoque simul & molles, sed le-
 niter asperos & raros, uel (ut ipse Hermolaus) solutos. Quanquam nec molle aspe-
 ro, ut tu putas, sed duro potius aduersatur, sicuti asperum leui, quemadmodum tu
 quoque capite de Phu, apertissime docuisti. Et hæc quidem dicta sint communem
 Diosc. literam sequentibus. Si quis uero castigatori inhæreat codici, omnes huiusce
 modi perplexitates effugiet: in capitis enim initio, & turba illa nominum obmitti-
 tur: & quod coronaria sit, non dicitur: sicut nec in II. Oribasij legitur, in caulibus,
 sed in radicibus: nec uerba illa leguntur, ἐχον καυλία γωνιοειδῆ ὑποβαχέα ἀραιά, quæ ne-
 que Serapion legit: quod argumento est, aliunde accreuisse illa Dioscoridi.

IN CAP. de Phu, non recte, ut mihi uidetur, pro πῶσπλῆσι, æqualis reddi-
 tur: cum græca ad qualitatem, latina ad quantitatem spectet. Non placet & loco
 ἐμπορφύρα, color in purpura albicans: quasi non possit color alia uia à purpureo re-
 20 cedere, nisi ad album accedat. Sed hæc leuicula. Illud maioris momenti, quod olu-
 fatri, & (ut sequens est) phu herbæ folia, elleboro albo, piro, betæ, & plantagini si-
 30 milia facis, apud me tam dissimilia, quam herbæ ipsæ diuersæ. Similia quidem inter
 se quadantenus hæc omnia: illa, id est olufatri, apij modo fibriata. Sed & ualeriana
 uocata, quæ phu esse creditur, multiplici apud nos uisitur specie & magnitudine,
 ita tamen ut omniū generū folia apium potius referant, quam aut album elleborū,
 aut plantaginem. Quibus etiam consentit Oribasius, hipposelino similia scribens.

Ex cap. 10. de
Phu.

Phu Valeriana
uulgo dicitur.

Ex cap. 11. de
Malobathro.
Epiphora.
Lippitudo.
Inflammatio.
Phlegmone.

OCULORVM epiphoræ apud idoneos autores, delationes fluctionū sunt:
 quæ licet lippientibus accidant, aliud tamen sunt quam lippitudo, quam Græci &
 nostrates ophthalmiam: aliud quoque quam inflammatio, quam phlegmonem uo-
 30 cant: quod (ut alios obmittam) ex Paulo aperte monstratur, seorsum de ophthal-
 mia, chemosi, taraxi, quæ inflammationes oculorum sunt, maioris minoris uel tan-
 tum ratione ac præincipientis causæ inuicem differētes: atque de epiphoris. Quo fit,
 ut communem lectionem mutandam, cap. de malobathro, non putem: sed legen-
 dum utrunque, & quod ad lippitūdines, & quod ad inflammationes decoctum ui-
 no, & contritum si inungatur, opituletur: ut sit lectori integrum, an oculi tantum,
 an absolute inflammationes intelligendæ. Simplexque hæc interpretatio à me magis
 probatur, quam uel Hermolai, quæ habet, Oculorū epiphoras uino inferuefactū,
 uel farina inunctum: uel tua quæ addit, expresso uino. Vterque enim uestrum,
 zelo Plinij uictus, à uerbis Dioscoridis recessit, qui uel πρὸς τὰς ὀφθαλμίας καὶ φλε-
 40 γμονάς, uel πρὸς τὰς ὀφθαλμιαὶς φλεγμοναῖς ἀναξεδεῖν ἐν οἴνω καὶ λείον ὑπὸ χριόμηνον
 facere dixit.

TRIA Casiæ genera tradit Galenus. Primam, quam reliquis præfert, uocari
 ait Gizi, duabus uidelicet literis ac totidem syllabis, (sic enim ipse utraq; numerat.)
 Secundam Noto, & à nōnullis acruo & daphnitim. Tertiam omnium uilissimam,
 fistularem, quæ extimo quidem cortice, fistula uocato, odore & gustu est uehemen-
 ti: intima uero parte imbecillissima, & ad nullum usum accommoda. Quæ Ga-
 leni dicta animo reuoluens, atque his quæ de cinamomo sequenti capite dicuntur,
 rebusque ipsis comparans, adducor ut credam uulgarem nostro tempore casiam, li-
 gneam uocatam, rem omnino diuersam esse ab omni ea quæ tribus generib. à Ga-
 leno & Dioscor. enumeratis cōprehenditur. Id uero quod pro cinamomo passim

Ex cap. 12. de
Casia.
Casiæ genera
tria.

Casiam ligneam
nō esse, quæ uul-
go in usu habetur.

refert Auic. Probatissima nota indicium est, eodem Galeno teste, ut odore quodam inenarrabili omnibus praestet, gustu autem calorem quendam inuehat, non usque adeo tamen uehementem, ut cum tristitia mordicet: colore, ac si lactis color, colori uocato phæo, adiecto etiamnum exiguo cyaneo, commisceatur. Esse autem uelut arbutum quoddam sex uel septem plus minus adnascentias habens, longitudine quidem inæquales, sed quarum maxima semipedem Romanum non excellat, utriusque ellebori similitudine, uel potius damassoni. Ex his Galeni dictis colligitur, supposititiū esse quod de rutæ & cardami odoris similitudine, in quibusdam (ut ais) codicibus scribitur: ingratus enim utriusque odor, qui est in cinamomo gratissimus. Quod ad colorem attinet, communi lectioni consentit Galenus, si omnia uidelicet simul sine copula legantur, miscellæque quædam intelligatur, ex nigro, cinereo & uinoso: ex qua unicus dissuliet color, qui in cinamomo maxime cōmendatur. Nec nouum est apud medicos, ut quid colore uini describatur, urinas etiam quasdam à uini colore οἴνωπας uocantibus. Illud potius nouum, ut uino ablutum, ex atro in cinereum calorem transmutetur, scientibus tam esse insectoribus difficile, quàm sophistis facile, nigrum in candida uertere.

mot. I **I** N Amomo βότρυον uiam nescio an recte interpretaris. Ego racemum dixim, concinente magis hac uoce his quæ à Dioscoride subiiciuntur. Quod tu quoque agnouisse paulò inferius uideris, βοτρῦδες racemosum uertens. Nescio etiam quare bryoniā tot uerbis exprimas, & labruscā nomines, aliam certe rem, uel teipso teste, qui solo cultu differre labruscā à domestica uite lib. 4. scribis, & bryoniā uitem albam uocas. Eadem dubitatio mihi cōtingit in eo, quod scribente Dioscoride in laudem Armenici esse δυνῶδες ἰκανῶς, tu odoratissimum dicis: apud me enim satis uel abunde odoratū, non tamen odoratissimū, uoces illæ significant. Sicut & ὑπόχλωρον subuiride, nō pallidum. Et πικνικόν non tentans, uerum uel percutiens, uel cōuulnerans. Et ὑπερυθρον subrubrum, non modice rufum: adiecta etiam disiungendi particula, ne utrunque requirere uideatur, ut scilicet album simul & subrubrū, sed ut singulum probetur, tam id uidelicet quod est albū, quàm id quod est subrubrum. Nec repugnare hæc mihi uidentur (ut tu dicis) his quæ de armenio dicta sunt, quod scilicet subrufum, & colore ad aurum uergens maxime probatur. Sed armenij hæc notæ, simpliciter etiā in quouis alio, hoc loco probantur. Vno hic (quantum ad colorem spectat) adiecto, quod album quoque eligendum sit, si non præ rufo, præ alijs certe coloribus, & præcipue uario. Quod ad medicinas uero attinet, pratereundum non est, Melicerida non tam ulceris nomen esse iuxta Galen. & Paul. quàm abscessus: cuius curatio triplici uia cōpleri potest, putrefactione scilicet, discussione, & sectione. Nec putandum concoctionē discussionemque ita pugnanter inuicem, ut idem medicamentum utrumque non possit efficere: sicuti neque fatendum, suppurationem per res calidas, discussionem per frigiditas perfici. Nam cum utraque operatio calida desideret, suppuratio æqualiter, discussio exigit magis calida. Clariora hæc apud medicos sunt, quàm ut declarari oporteat. Pleni sunt medicorum libri medicaminū, quæ utraque ui pollent. Ferè etiam contingit, ut quod uni corpori suppuratoriū est, sit alteri discussiuū. Et plerūque in operibus artis uidimus, medicum cōiectura fallente, ut quod suppurandi gratia appositum fuit abscessui, ipsum discussit, atque e contrario. Melius igitur, mea sententia, fuerat utrunque priuilegiū integrū amomo permittere, multis iam seculis præscriptum: ut scilicet inflammationes ac meliceridas, non uno eodemque loco & tempore, sed uarijs uel particulis, uel temporibus, & concoquere ualere & discutere, uel unius simul abscessus uno atque eodem tempore, eam partem quæ discuti ualeret, discuteret: id quod cōtumax ad discutiendum esset, concoqueret, & in pus cōuerteret: nec mutare Dioscoridis uerba, dicentis: φλεγμονάς τε καὶ μελικηρίδας διαφορεῖ, quæ nihil aliud significant, quàm

Cinamomi odor in enarrabilis.

Vini color.

Vrine οἴνωπας.

Ex cap. 14. de Amomo.

Bryonia.

Labrusca.

Meliceris.

Abscessus triplici uia curari.

Suppuratio.

Discussio in abscessibus.

inflammationes & meliceridas discutit: uel si magis placet uulgata æditio, addens
 ἢ *πεπαίνει*, id est, & maturat: quoniam, ut ostendimus, eadem simul res maturare,
 & discutere potest.

Ex cap. 15. de
 Costo.

πυρίαι.

A M B I G V A est mihi cap. de Costo interpretatio, pro uoce *ἀσπός*, quæ cras-
 sum, etiam te alibi interprete significat, speciosum reddens. Et pro *καταντλήμασι*
 καὶ *πυρίαισι*, liquida & sicca fomenta: per *πυρίαι* enim significari fomenta humi-
 da, liquidò patet ex Galeno, in expositione aphorismi 31. lib. 6. Melius quoque
 meo iudicio fuerat, huic capiti hoc peculiariter indulgere, ut castigationem non pa-
 teretur, quàm particulam ἢ in καὶ commutare. Galeno Græco & Auicenna Ara-
 be disunctiue legentibus, cum aqua aut melle.

Ex cap. 16. de
 Schoeno.

N E S C I O quare inter medicinas schoeni florum prætermisum fuerit, dolores
 pulmonum potu eorum adiuuari, consentiente ratione & Auicennæ testimonio.

Nec uideo quod supplendum aliquid sit in eo loco, ubi dari radicem iubet cōtra
 aquam intercutem, & conuulsa, cum pari pondere piperis. Satis enim intelligi po-
 test æquis portionibus eas radices, & piper esse miscenda, nec in huiusmodi medica-
 mentis certū necesse est modum definire, qui semel dandus sit, sicut in medicamen-
 tis purgatorijs, alijsq; in quibus maior quædam existit potestas. Mitto quod di-
 scrimen inter lethargum & caron, aliter hoc loco reddis, quàm & per te alibi, & per
 Galenum & alios medicos proprijs locis reddi solet.

Ex cap. 17. de
 Calamo odora-
 to.

Odorato cala-
 mo caremus.

O D O R A T V M calamum, quem tu adeò notum esse ais, ut non sit de eo lon-
 gius agendum, me nunquam uidisse ingenue fateor. Res enim quæ uulgò pro eo
 uenditur, non calamus, sed radix: albicansq; potius quàm rufa: nec ex India aut
 Arabia petita, sed in Europa, uel proxima illi regione (ut ego puto) nascens. Vidi
 enim & aliàs plerunq; & semel in Pisonio superioris Pannoniæ ciuitate adeò suc-
 cofas, & planè recentes huiuscemodi radices, ut non nisi proximo loco natæ iudi-
 cari possent.

Ex cap. 18. de
 Balsamo.

Dioscorides à
 Galeno notatus
 in Balsamo.

Balsami succus
 Galeno calidus
 in secundo, Dio-
 sco. in quarto or-
 dine.

Humoris uox
 apud medicos.

ῥός.

Ex cap. 19. de
 Aspalatho.

I N Aspalathi medicinis magis placet, ut contra pudendorū (ut Hermol. cōuer-
 tit) putrilagines laudetur, quàm ut tu, difficiles purgationes. Purgatio enim (cum
 de pudendis est sermo) menstruam significare solet. Videtur autem Dioscor. cōmu-
 ni utriq; sexui uoce usus, de maris quoq; pudendo intellexisse. Sed & Galeni auto-
 ritas huic parti fauet, ad *σινπεδύνας* utilem dicens, siccitatis ratione.

Ex cap. 20. de
 Musco.

V I T I O dandum nō est uel Paulo, uel librarijs scribentibus, in Pino muscum
 nasci, si id uerum non sit: sed Galeno potius, cui subscribunt. Nec solum in hac
 parte, sed etiam in uiribus adstringendi, simul discutiendi, atque emolliendi, quas
 in uno

Annot. I

II

III

IO

Annot. I

II

III

20

Annot. I

30

II

III

40

Annot. I

II

in uno eodemq; medicamento conuenire posse, mille exemplis probari potest.

III Non magis quoq; agnosco uitium in eo loco ubi primæ partes cedrino, secundæ populeo, nullæ quercino tribuuntur: quandoquidem ubi tria ordine quodam collo-
canda sunt, primo atq; altero locato, tertij locus absq; alia mentione statim patet.

Annót. I TANTOPERE mihi placet, quemadmodum dixi, in interprete fides, ut ta-
cere nequeam, *ὑποπόικλον* non colore uarium, sed penè uarium in agallocho signi-
ficare. Nec *πῆχυορῆι πλάσδου σμαχῶ*, idem posse, quod tu uertis, stomachi aquosos

Ex cap. 21. de
Agallocho.

II humores siccare. In torminum autem uoce, nescio cur à Celso recedendum, dys-
senteriam tormina simpliciter nominante. Et si recedendum, difficultas potius inte-

Tormina.

III stinorum uocanda est dysenteria, quàm tormina intestinorum: quum *σρόφοι* intesti-
nis accidentes, intestinorum *σρόφοι*, id est tormina, etiam Paulo teste dicantur.

Dysenteria.

NASCAPHTHON similem cortici sycamini, id est mori, facit Dioscorides:
tu Aegyptiæ fici. Quod certe satis miror, quando & tu ipse hoc eodem uolumine
sycaminon morum interpretaris. Videtur etiam mihi huius rei mentionem fecisse
Theophrastus, licet sub alio, hoc est, nartæ nomine, ut fortè in uulgato Dioscoride
pro narcaphthon, legendum sit nartaphthon, quod meliora habent exemplaria.

22. de Nasc
phtho.

IN VLTIMA uel penultima canchami medicina prætermisum esse miror,
uinum, consentiente præsertim cõmuni lectioni (ut alios taceam) Paulo Aegineta.

23. de Can
chamo.

Annót. I SVPPPOSITIVM in Dioscoride esse de Cyphi caput, non est cur ex eo

24. de Cyphi:

20 suspiceris, quod Paulus inter simplicia medicamenta eius non meminerit: congrue
II re enim magis ei uisum, ut cum cõpositis locaretur. Nec inter eclegmata, sed in-
ter thymiamata, ceu mediæ existens materiæ inter antidota & trochiscos qui bibun-
tur, & trifariam in usum ueniens, suffitu, potu, olfactu. Nec illud augere suspi-
III cionem debuit, quod cum simplici materia miscenda non uideretur compositio: si-
quidem non hoc tantummodo, sed uaria & olea, & unguenta, & uina composita,
huic libro locis suis uidemus inserta.

PRIMAS Corycio Croco non dat Galenus eius gratia Corycium antrū in-
gressus: quoniam repentino odoris robore & diurnitate à quibusdam alijs inue-
nit superari. Tribus enim notis optimū dignosci ait, ut sit flauum, odoratissimum,

25. de Croco:

30 & longi temporis spatio proprium uigorem conseruet. Hoc tempore Aquilanum
cæteris, non modo Italicis, sed & orientalibus præfertur. Vincitur hoc tamen tan-

Croci optimi
notæ.

Annót. I tum à Pannonico, præsertim Viennensi, quantum uincit reliqua. Nescio igitur
quare tu bonitati coloris ruborem addideris, dicente simpliciter Dioscoride *δύχρον*

II esse: & dicente Galeno, illum esse optimū qui sit maxime flauus. Rei quoq; ipsius
ueritas facit, ut codices magis probent, in quibus *ἀθραυς* legitur, quàm in quibus
δύθραυς. Si enim friabile ex seipso esset, cur insolandum diceret Dioscor., ut friabi-

III ri facilius possit. Non placet etiam ut Siculum ideo uituperetur, quod satiuū sit:
nusquam enim de croco memini me legisse quod de nonnullis plantis, ut satiu dete-

40 rior fiat. Leuius enim degenerare, id quod est satiuum, scribit Plinius: lætius tamen
esse, maius & nitidius syluestre. quasi his uerbis declaraturus, quare syluestre opti-
mum dixerit. Theophrastus odoratus dixit, non melius. Quicquid tamen uel ipsi
uel alij scripserint, experiētia ipsa nostro tempore docet cultu non degenerare, sed
excellentius reddi, & quod nunc cæteris præstat, non esse syluestre. Sed nec Dio-
scoridis uerba id uolunt, *λαχανώδες* uocantis: quando & inter olera pleraq; sponte

III nascentia connumeretur. Melius itaque erat oleraceos, quàm satiuos dicere: &
quod sic à Dioscoride uocaretur, integrum legentibus relinquere. Phlegmonæ

Phlegmonæ
erysipelatodes.

erysipelatodes Gal. sunt, tumores ex phlegmone & sacro igne compositi, uincen-
te phlegmone: in his enim sanguis & bilis inueniuntur uicente in mixtione san-
guine, & uicta bile. Quæ miscella non bene exprimi uidetur, per hoc quod dicit,

facrorum ignium inflammationes. sed per hæc potius uerba, inflammationes cum facti ignis portione, sic enim nominat Galenus.

Ex cap. 26. de Crocomagnate.

IN CROCOMAGMATE desiderari nonnulla ad fidem spectantia pos- sunt: quale est quod ἀναπλασθέντων in pastillos dicis conformatis: quasi non aliam quam pastillorum seu trochiscorum formam ualeant aromata illa suscipere. Et odoratissimum. κροκώδες τὴν χροάν, colore croci rubens. πλείον multum. Fidelis enim meo iudicio interpret, positium in superlatiuum, aut e contrario, hoc in positium, non conuerteret.

Annot. I II III IIII

27. de Imula.

IDEO nec in Elenio probo quod ὑπὸ μήκῃ longissima dicatur. Magis etiam placeret, ut subalba & subrufa radix diceretur, quam intus albicans, foris rubens: dicente Dioscoride, ὑπολευκὰ καὶ ὑποκίτρινον eam esse. Subesse quoque librarij tui errorem puto in ea parte ubi ais, ex radice ad consitiones oculos assumi, nulla adnatorum habita mentione: cum tamen tu ipse πρῶτον ἀδίας, qua uoce ibi utitur Dioscorides, esse nobis adnata, non oculos dicas.

Annot. I II IO III

28. de omni oleo.

QUAM parum credendum libris, qui Definitiones, & Introductorium Galeni inscribuntur, uel ex hoc patere potest, quod tenuioris & crassioris intestini morbos, inflammationes esse definiunt: qui tamen & ab alijs causis, & à pituita, frigido humore, ut Galenus in seipso expertus testatur, non rarius quam ab inflammatione contingunt. Non placet eodem de oleo capite, ut δυνάμεις, id est, uires exulcerantium medicamentorum, maleficia nuncupentur, ut quæ magno plerumque sunt nobis beneficio, quoties uel mala caro erodenda, uel bona, uitandi maioris mali gratia exulceranda. Nec putandum uoluisse Dioscor. quod oleo perunctum sit, ulcerari quicquam non posse, quemadmodum tu intelligis: sed quod oleum mixtum ulcerantibus uim eorum hebetat, & minus potentem facit: quod & multis locis testatur Galenus.

Annot. I II 20

29. de Elæo melite.

IN ELÆOMELITE, nisi plus interpreti licet, quam sensum auctoris reddere, non est addendum, sponte: scribente Dioscor. simpliciter ῥῆν. Et si (ut ego quoque puto) sponte fluere intellexit Dioscor. non tamen cogimur communem lectionem mutare, pro uoce λίπος, λέπος scribendo. Possumus enim duos liquores in eadem arbore intelligere: unum crassiorum, sponte ex trunco manantem: alium qui ex pingui in furculis latente, sicuti ex plerisque alijs plantis, arte paratur, minus crassum: & propterea oleum simpliciter uocatum, non olæomel ut primum. Duas autem res indicari ordo ipse demonstrat: in prima enim parte post elæomelitos historiam, eius apponitur medicina: dehinc subdit Dioscor. σκευάζεται ἢ καὶ ἐκ τοῦ λίπος τῆν δακρυέλαιον. id est uerbum ex uerbo: Conficitur autem & ex pinguedine furculorum oleum. Sequuntur post hæc bonitatis indicia, & demum olei quoque huius medicinae. Non difficile quoque fuerit Plinio hoc capite patrocinari, scientibus esse affectum quendam, in quo simul cum somno uigilia iungitur. Et propterea composito nomine ἀγρυπνὸν κώμα, soporem uigilatiuum uocari, commixtis simul bile & pituita: quarum hæc somnum, illa uigilias conciliat. Mixtum igitur hunc affectum intellexisse Plinius uidetur, dicens eos qui hunc liquorem biberunt, torpescere, excitarique crebro.

Annot. I II 30 III 40

40. de oleo Laurino.

INTER laurini olei uires ἀλασμοκλιῶν reponit Dioscor. id est, ut mihi quidem uidetur, apertoriam, tu laxare ais, rem longe diuersam, & Gal. χαλασικῶν uocatam.

41. de Lentiscino oleo.

IN PAVCVLIS illis de Terebinthino oleo uerbis, subesse errorem puto, uel ipsomet Dioscoride teste, qui capite de Terebintho, calefacere fructus eius scribit: hic uero dicitur oleum ex ipsismet solis fructibus paratum, refrigerare: quare magis probandus inuulgatus græcus codex alter, in quo nulla uirium mentio, sed preparatio tantum Terebinthini olei docetur.

42. de Mastichino oleo.

CAPITE de oleo Mastichino non laudo, ut testimonio Pauli, Galenum positius imitati quam Dioscoridem, Dioscoridis uerba quæ in uulgata aditione hoc pacto iacent,

cto iacent,

cto iacent, ὅτι πῶς τὰ πῶδι τὸ σόμαχος ὑπὲρ ἰπρόμυα. uel, ut in secunda additione legitur, ὑπὲρ ἰπρόμυα σκιρρώματα ἢ κωλιακά ἢ δυσγυτόρικα, ita mutantur, ut uerbum σκιρρώματα in κηρώματα transeat: ex emolliendi enim uel adstrictoriae iuncta, habet Mastiche, ut duritiibus uentriculi cōueniat: durities siquidem quatenus durities est, emollientia: quia autem in uentriculo est, adstringentia desiderat. Ductus quoque ipse uerborum admittere nequaquam uidetur, ut morbi cum medicamentis, sub eodem loquendi modo contineantur, ut scilicet mastichinum oleum facere ad uteri affectus & ad cerata dicatur. Quanto illud concinnius, ut seruata communi lectione, conferre ad uentriculi durities intelligatur, quàm ea mutata ad ceromata.

Mastiches facultas.

10 CVM uaria sint mala quæ serpunt, tutius esset, hoc quod peculiari nomine ἑρπε-
 mot. I τὰ Græci uocant, non absolute nominare malum quod serpit, sed uel addere, per
 tem, uel potius ipsa græca uoce uti, quum sint apud Gal. herpes quidam qui non ser-
 11 punt. Placeret eodem de Melino unguento cap. ut quod in uulgatis græcis codicib. le-
 gitur ψωράδι ἐλκη, scabiosa ulcera dicerent, non diuisa cōstructione, ulcera & scabies.
 Alioq non uideo quomodo profundiora ulcera possint melino hoc unguento sanari.

Ex cap. 46. de Melino unguento.

Herpetes non semper serpere.

IN CALCE Telini unguenti, seruanda cōmunis lectio est, quæ trium sensuum
 examine electione eius facit, odore, gustu, tactu: empturientibus enim probare tri-
 bus his uenales res cōcedunt, qui uendunt, non uirium experimēto, atque tali præser-
 tim, quod longum exigat tempus: atque si forte capillis careat emptor, impossibili. Ap-
 20 posita uero unguento manu, eaque naribus primo, dehinc palato admota, exiguo
 temporis spatio tribus indicijs unguenti bonitatem glaber quantumuis emptor ex-
 perietur. Sed etsi huius rei mētio facienda erat, quod scilicet capillos abstingeret, in-
 ter alias medicinas erat facienda: sicut & eo quem tu affers loco, cap. de fœnugreco,
 cæteris potestatibus hæc coniungitur, ut capillos, furfures, & achoras abstergat.

48. de unguento ex Fœnugr.

53. de Lilino unguento.

mot. I LICET superius quoque dixerim, non placere mihi ut τὰ μωαικία, ad menses
 solum referatur, non possum tamen & hic tacere, quod scribente Dioscor. susinon
 unguentum referare uteri præclusiones, inflammationibus utile esse, & in uniuersum
 utilissimum omnium esse ad muliebria: non esse coartandas eius uires ad men-
 ses tantum, sed relinquendum integrum legentibus, ut ad reliquos quoque muliebres
 30 affectus utilem ualeant intelligere. Simile quoque & hic & alibi peccatum (ni
 fallor) cōmittitur in uoce δζανθεμάτων & ἐκζεμάτων, generali earum uocum significa-
 to, ad capitis tantum pustulas cōtracto. Possent autem exanthemata in quauis corpo-
 ris parte fieri, ex tuis hoc capite dictis colligi hoc modo potest: Vari (ut dicis) sunt ci-
 catrices pustularum, quæ in pueris toto corpore, præsertim in uultu fiunt. Pustulas
 uero quas uari sequuntur, esse putas exanthemata. Sequitur igitur, ut sicuti uari in
 111 toto corpore fiunt, ita exanthemata. Non tamen, si Galeno credimus, putan-
 dum est ἰόνθος, quos tu Plinium sequutus uaros uocas, esse callum uel cicatrices ex
 pustulis relictas: sed rem proprii generis, duos uidelicet & paruos tumores, à crasso
 humore in cute faciei cōsistentes, mollientibus ac discutiētibus medicamentis curandos.

40 IN LIGVSTRINI unguenti confectio, non intelligo quo pacto incer-
 tæ olei mensuræ, certus adijci possit aromatū modus. Sic enim incipis: Sumito eloti
 acerbi olei quam uolueris portionem. Accipiam, postquam hanc mihi concedis po-
 testatem, olei libellam: quomodo capax hæc fuerit librarum paulò minus decem &
 septem? Quod si dixeris, addendas ad hanc libras olei nouem & quicuncem: non-
 dum ne summa quidem ista sufficiet: decem enim libræ olei, 17. aromatū nunquam
 capient. Adde quod paulò post in 28. huius olei libris, libræ 46. florum apponun-
 tur, unde enim auctum est oleum? Error igitur absque dubio est in capitis initio. Li-
 cet enim quadoque per portiones indeterminatas à medicis aliquæ cōpositiones de-
 scribantur, ubi tamen semel à portione cœptū est, oportet reliqua ex proportione,
 non ex certo numero metiri. Quare & hoc loco magis probandus nouus codex, quæ

56. de Ligustrino unguento.

etiam Hermolaus sequutus uidetur, partem unam olei accipiens, & aquæ unam & semissem.

Ex cap. 57. de
Iriuo unguento

H A E M O R R H O I D E S licet res præter naturã esse, uel nomine ipso uideantur, non minus tamen quandoq; utiles sunt, quàm sanguis, qui quod singulo mense exire à muliebribus locis debet, menstruus uocatur. Scribit enim Hippocrates, his qui atra bile uel renũ uitio uexantur, hæmorrhoides superuenientes bono esse: & cõsuetis eas pati, nisi unica seruetur, periculum esse aut tabis, aut intercutis. Non est igitur mirandum, si inter Iriui unguenti remedia, id quoque numeratur quod hæmorrhoides aperit. Scribit eodem cap. Dioscorides, dari idem unguentum *πὸς τραχύτητας ἀρτηρίας*: tu faucium uertis asperitates: cum tamen arteriæ nomen, non fauces, sed (ut uerbo tuo alio in loco utar) animæ canale significet, Fauces uero nostris sint, id quod Græcis *φάρυγγ*.

58. de Gleucino unguento.

C A P I T E de Gleucino scribit Dioscor. *κινεῖν ἡμέρας λ. δὲ ἡμέρας*. id est, mouetur diebus XXX. bis in die. Ad quem modum etiam loquitur Galen. lib. 8. de cõpos. med. secundum loca. Tu uero (nescio qua de causa) scribens, triginta diebus omnia miscentur, nullam, quod bis in die moueri debeat, mentionem facis.

59. de Amara cino unguento.

I N T E R Amaracini unguenti uires *πυρωλικῶ* numerat Dioscor. tu his uerbis latinam facis, Calore fouet: minorem meo iudicio faciens, quàm sit ignis uis, à qua uox illa græca deriuatur: alioqui quis nesciat, si calefaciendi uires habet, ut prius dixit, quod calore fouet: Maiores uero ei uires adesse uoluisse Dioscor. ex eo constat, quod conferre fistulis scribit. *οἰδήματα* etiam medicis rarò omnes, sed laxi plerunque & indolorosi tumores sunt, à pura pituita geniti. Et propterea aliquid adhuc addendum est, ubi discutere durities & tumores uteri, Amaricinum dicitur, quod pituitosos tantum tumores faciat nos intelligere.

61. de Hedychroo unguento.

H E D Y C H R O V M magma componere docuit post Andromachum Galenus, post hunc Paulus & reliqui, ubi Theriacen, quæ dicitur, cõponunt: mutato tamen in barbaris libris, ut plerūq; fit, hedychroi nomine in alindaracaron. Tanti autem & fuit & esse nunc debet, quãti Theriace, quæ absq; eo parari non potest. Galeni autẽ confectio, si olea demas, non multũ abest ab Amaracini unguenti cõfectione.

62. de Metopio.

L I G N V M ex quo fit chalbanum, metopium uocari ait Dioscorides: tu arborem ex qua stillat, diuerso sanẽ, uel teipso teste, significato, qui *ὀπὸν*, id est liquorem, uocas eum qui non per se destillat, sed secta arbore exit. Esse autem chalbanũ *ὀπὸν*, constat ex Dioscor. lib. 3. Et quod ille ait parari ex amygdalis amaris, tu ex oleo ex amygdalis amaris expresso. Et *χαλᾶ*, mollit: improprie (ut mihi uidetur) hæc omnia conuertens.

65. de Cinamomino unguento.

I N C I N A M O M O, quod pro *ἀγαν πικρὸν*, id est, ualde amaro, amarissimum: pro *σφόδρα δριμύεια*, id est, uehementer acri, acerrimum: pro *μαλακικῶ*, aptissimum ad molliendum, pro eo quod est apte facit, efficacissimum est, reddis, nequamquam probo. sicuti nec uocem *πικρὸν*, mutari in *πεπικλῶ*. Nam si qua mutatio ex coniectura facienda est, in *πυρωλικῶ* potius uidetur facienda, hoc modo: Potestatem habet uehementer acrem, calefaciendiq; & urendi: propterea aperit, discutit, diffundit, & reliqua. Ducunt me ad hanc cõiecturam, quæ ab eo paulò infra dicitur, scilicet adiectis oleo, cera & medulla, leniri eius acridinem, qua in comburẽdo, durandoq; reliquis crassis unguentis præstat. Nec placet ut uerba *πὸς τὸ ῥίγν* & *τὰ πόδιωδικά* & *πὸς τρέμους*, hoc est uerbum ex uerbo: Et ad rigores qui per circuitũ fiunt, & ad tremores: in hæc cõuertantur: Inunguntur eo in accessione circularium febrium contra earum cum tremore algores.

66. de Nardino unguento.

I N P R O B A T I O N E Nardini unguenti, probare non possum probatissimum illum tuum codicem, in quo pro *πεπικλῶ*, *λιτῆ* legitur. Quis enim credat, cum a Nardo nardinũ unguentũ nomen capiat, eligendam in eius confectioe ignauam nardum?

usu particularum. Quod de Bœotica myrrha in uulgatis codicibus legitur, gra- uilissimum habet in medicina testem Galen, lib. 8. de simplic, medic. easdem illi uires adscribentem, quas Dioscorides. Quo fit, ut tanquam legitima proles seruanda hæc pars, non quasi abortiua uel spuria exponenda, aut reijcienda sit.

Ex cap. 70. de Styrace.

STYRACEN Catabaliten, Pissidiacon & Cilicium laudat Dioscor. Tu quia nullibi scis esse locum qui Catabala dicatur, autoritate Plinij Catabaliten in Gaba- liten mutas. Ego in Calamitem, si qua mutatio faciēda, libentius mutarem, Galeni de Antidotis testimonio, cui plus in hoc tribuo quàm Plinio. Quanquā locus etiam Plinij corruptus esse potest. Inquit enim Gal. ē Pamphylia ferri Styracen, intra ca- lamos (quam ob rationē quidam etiam nostro tēpore pharmacopolæ Calamitem uocant) tanto reliquis præstantem, quāto Phalernum uilissimo uino à cauponibus uendito. Qui quidem styrax sit colore pallidissimus, odore & gustu uehementissimus. Scimus etiam Pissidiam ac Ciliciā proximas Pamphylia, hancq; procul abesse à Syria & Phœnice, ubi est Gabala ciuitas. Inueniri quoque scribit Dioscorides lachrymam gummi similem splendidam, *συμυρίζοντα*, id est, myrrham referentem; tu myrrhæ odore conuertis, quasi colore, sapore, substantia, alia uere quàm odore non possit myrrhæ simile aliquid intelligi.

Styrax calamites.

71. de Bdellio. Saraca urbs.

SI ALIA non cogit ratio, quàm nullum fuisse Saracenorū nomen dum hæc scriberet Diosc. cōmunem ego lectionem non mutarem. Siquidem Saraca urbs, à qua Saraceni, teste Stephano, dicti, in Arabia post Nabathæos existit, penes quam credi potest arbores gigni, quarū Arabicum Bdellium lachryma sit. Inter notas probati bdellij, sic scribit Diosc. *ἄρωδες γὰρ τῆς θυμιατοσει τοικῶν ὄνουχι*. quæ uerba sic latina reddis, Cum incenditur odoratū, & humano ungui colore simile. duo addens uerba, scilicet humano, & colore: quæ ad alium trahūt sensum, quàm quem Diosc. uerba uel faciunt, uel facere possunt. Duplex enim sensus ex illis intelligi potest: unus, ut bdellium quum bene odoratū sit semper, incensum sit ungui simile: alter, quem Hermol. est sequutus, quod dum incenditur, odore similatur ungui. Scimus uero, uel ipsomet Diosc. docente, in paludibus India odoratum unguem inueniri. Vtruncq; autem sensum tua tollit interpretatio: in qua idem tu quoq; peccasse uide ris, quod in alijs dānas, quod scilicet ex Plinio potius, quàm ex proprijs uerbis, sensum uolueris Diosc. aucupari, scribente Plinio, Bactriano multi candidi ungues.

Unguis odoratus.

72. de Thure.

THVS quod artificio rotundatū, atq; ei quod natiuam habet rotunditatem red ditū simile, ab his qui eo pacto afformarūt, nomine quoq; sicut figura fallere cupien tibus, *ἄρωμον* potius, quàm *γύτωμον* nuncupari uerisimile est. Et propterea antiqua le ctio mutāda minime uidetur, quæ *ἄρωμον* uocari dicit. Primū enim masculinum uoca tum, est uerè atomū potius quàm dicatur: factitiū uero hoc ecōtrario cum non sit, falsò tamen atomū nominatur. sicuti, si tuæ castigationi standum est, etiam stagiron. Quo pacto uero sit atomi uox Latinis reddenda, haud satis mihi constat: non enim uideo quid ei bonitatis accrescat, si nihil ab eo derasum, defectū, ablatum uere fuerit, aut quid ab eius præstātia tollatur, si qua particula auferatur, cum possit aliquid de radi, quod si adsit, minus illud speciosum & efficax reddat. Quod rheo barbarico, alijsq; medicamētis quotidie cōtingit: sed & gēmis, atq; omnib. ferè, quæ ad usum ho minis ueniūt. Si indiuiduū quoq; dixerimus, nescio an mentē Diosc. exprimemus. Ego, si uertēdus à me esset hic locus, non sectū dicerē: sicuti enim quæ Græci *γύτωμα*, Latini appellant insecta, ita quæ illi *ἄρωμα*, possumus uocare nō secta: nec hoc à tua interpretatione multū abest, licet aliā in appēdice primi libri uidearis habere senten tiam. Possset fortè, nec absq; ratione, insectile, hoc est, quod facile secari nō potest, in telligi. Id enim quādoq; significari ea uoce, lib. 5. primæ philosophiæ scribit Aristot.

ἄρωμον. γύτωμον.

De eo quod est secūdæ bonitatis, sic scribit Diosc. *διδυ τὸ δὲ δὲ ὁ ἀραβίας, καὶ ὁ γύ σμί λω, ὅν γίνονται κατὰ τὴν καλῶς, μικρότερον καὶ κίρρότερον ὄντα*. hoc est uerbū ex uerbo: Secū dum

Annot. I

Annot. I

20

11

30

Annot. I

40

11

dum locum habet Arabias, & quod in Smilo, nonnulli Copifcon uocant, minus & rufus existens. Tu uero proprium magis, quam autoris sensum, ut mihi uidetur, sequutus, ita conuertis: Secunda bonitatis est quod orobia & melioton appellant, quantitate

III minimū, colore uero maxime rufum. Inter medicinas mihi non probatur, quod

& supra notatum est, ut arteria fauces dicatur: siquidem arteria trachea, id est aspera uo-

Arteria.

Fauces.

III nēt. Nec quod in secundo modo cremadi thuris perforari aeneum uas ad fuliginem

V colligendam praetermittatur. Sicuti nec quod uerbum φώγνυς, in uerbum frigitur,

conuertis, obuius existente uerbo, torretur, quod graeco melius, ni fallor, respondet.

Ex cap. 73. de

Thuris cortice.

74. de Man-

na.

10 KOIΛΩΜΑΤΑ nescio an recte dicantur concaua ulcera, cum sint (Paulo teste)

bothrio quidem latiora, minus autem profunda.

THVRIS manna γύχονδρον laudat Diosc. tu thuris micis grumosa. Quod nescio

quomodo pulueri, pollini ue possit conuenire. Non enim manna, sed thus ipsum

fuerint grumosa illa mica: frustra laboraret interpollatores giri, uel excibrata re-

sina, aut cotuso thuris cortice, quae omnia grumis caret, ea adulterantes. Hac quoque

ratio facit ne Hermol. probe, cartilaginea intelligeret, & propterea ad tertium chondri

significatum pulsus, alicuius similem intelligeret, nisi uideret, ab hoc precedente, & proximo

seq. cap. per chondrum, thuris porticulum significari eam, quae ueluti callus nucleus ue est.

76. de Picca-

11 PICEAE & tetae folia lenire inflammationes absolute scribit Diosc. Tu (nescio

qua ex causa)

generalem inflammationis uocem ad uulnera contrahis. Scribis enim, uul-

nerum inflammationes leniunt, & tuta ab inflammationibus ea seruant, Dioscoride dicente,

φλεγμονάς πρηγορεί ην τραύματα αφλέγωνται διατηρεῖ. De Dadio scribit Paul. pro-

prium caput, propterea certi generis res esse uidetur, nec omnis materia harum arborum

III δαδός uel δαδίου esse secundum Paul. απωθω eodem cap. non απωθημα legendum,

& series & res ipsa ostendit. Ait enim: απωθη δε δζ αυθν γινεται εις ακρωσιων σκδυασιας.

III πιλωσις, si Paulo potius quam libro definitionum credimus, crassities quaedam pal-

pebrae est, callosa, rubra, quam plerumque pilorum casus consequitur. Auic. silac uocat.

SI VOX πυρά ab igne deducta, significare id consueuit, quod adeo aridum est,

ut igne torrefactum uideri possit: quod significatum & tu agnoscis: capite sequenti

30 expungenda non erit, sed eius loco, arida uel torrida Latinis reddendum.

11 TEREBINTHI fructum αεισον, id est optimum ad Venerem, dicit Diosc. Tu

Venerem adiuuare simpliciter scribis, nihil addens per quod praestantia eius hac in re

ostendatur. Vbi uero disijcere resinam omnem ait, tu collectiones addis. Verbum

11 quoque καιε, quod urere significat, coquitur conuertis, alio omnino significato. quod

magis mirandum, quando paulo post, eiusdem uerbi plurale καιον, tu ipse uruntur,

uertis, addita & particula, ut uidelicet intelligatur uersionem quoque hoc loco doceri.

πιλωσις.

77. de Lentis

SCO.

78. de Tere-

bintho.

79. de Pice li

quida.

Phthisis.

Phthisis species

duae.

φθόν.

tamen puris inter thoracem & pulmonis effusiones.

Ex cap. 80. de
oleo Picino.

A L O P E C I A M non bene definiuit (quisquis ille fuit) qui librum definitionū composuit: color enim, Galeno teste, in alopecia, aliquando ad album, aliquādo ad nigrum, aliquando ad flauum, iuxta uidelicet dominantis humoris naturam inclinatur: ille uero uergere semper dixit ad aurum.

86. in fine ex
positiōis de Na
phtha.

S A N G V I N I S thrombos, non in uesica tantum, sed in utero, uentriculo, alijsq; humani corporis cavitatibus posse coagmentari, & medici testantur, & experientia comprobatur. Sed in aneurismate quoque gigni posse, Galenus in lib. de tumoribus præter naturam, scriptum reliquit.

87. de Cu
presso.
Adstringentia
aluum urinas
mouent.

N O N erat ut magnopere dubitares, & subesse mendam suspicareris, si cupressi 10
folia adstringendi uim habentia, urinæ angustijs opem ferre dicatur. Non nouum est hoc, atq; huic tantū rei peculiare: sed ferè euenit, ut quæ adstringendæ aluo sunt, urinas moueāt: dicente Hippoc. urina multa noctu facta, exiguū secessum indicari: & e contrario. Vtraq; etiam uires paulò infra Paliuro adscribit Dioscorides, & alij plerisq; alijs medicamentis: alioqui cupressus acredine quadam participat & calore.

88. de Iunipe
ro.

I V N I P E R V M nescio quare scribas cupresso similem, tacēte hoc Diosc. nec re ipsa multam similitudinem ostendente: sicut nec fructus in eo apud nos qui- 11
dem, quos ego meminerim uidisse me, apparet, qui nuci maiori uel minori, aut fa-
bæ uel magnitudine, uel forma respōdeat: sed magna ex parte ciceri potius, qui est odoratus, & dum manditur dulcis, & postea subamarus: ut mirari etiam subeat, 20
quare scribente Diosc. γλυκὺς γὰρ τῶν δισμασάδων, dulcedine tacita, in commanducan- 111
do odoratum dicas, ratione ipsa & experientia contestante, odorem ei adesse ante-
quam manducetur, & dulcedinem primo ostendi dum manditur, deinde lenem
quandam amaritudinem, suffituq; potius ostendere odorem quàm dum estur.

89. de herba
Sabina.

I N T E R uires Sabinæ sic scribit Dioscor. ἀρκιβαίρει τὴν μελανίαν σὺν μέλιτι κατὰ
πλασόμενα, καὶ τὰς ῥυτίδας καὶ ἀνθρακας ποδὶν ἢ τῆς. σὺν οἴνῳ ποθγίται ὁ αἷμα δὲ ῥεῶν ἄγει.
quæ sic ad uerbum mihi sonant: Expurgant etiam cum melle illita nigrities, atque
sordities, & carbones auferunt, cum uino potæ, sanguinē per urinas agunt. Tu ue-
ro ita uertis: Ex melle itidem illita nigredines abstergunt, sordescq; alias cutis, car-
bunculorum crustas ex uino imposita exterunt, & cum urina sanguinem pota du- 30
cunt. In qua interpretatione illud in primis non placet, ut quod sordes ille dixit, tu
alias cutis sordes dicas: ex hoc enim loquendi modo intelligitur etiam nigrities sor-
des esse, & cutis tantum dehonestationes, non morbos ab eo intelligi: cum tamen
Galen. denigrata potius, & ualde sordida ulcera intellexisse uideatur, carbunculos
etiam cum eis cōiungens, amoueri eos ex ipsa cum melle apposita dicens, nulla de
crustis mentione habita, uel de uini commistione. Alioqui series ipsa Dioscor. aper-
te ostendit uinum ad sequētia referendum, per quod bibitæ sanguinem per urinas
pellunt, licet mala per commata distinctio aliud præ se ferat significatum.

90. de Cedro

I N C E D R O unicus tantum locus est, quo offendor, in quo aduerbium ἀ-
δρικῶς, his uerbis, ut in homine fit, circumloqueris: cum esset longe facilius per ad- 40
uerbium uiriliter, exprimere. Sensus enim Dioscor. est, oleo cedrino uiriliter, hoc
est uehementer perfricando inuncto, scabies quadrupedum sanari. Quem, iudicio
meo, tua uerba minime assequuntur.

91. de Lauro
& Lauri baccis

C A P I T E de Lauro, nescio quare quod cōiunctim ipse Diosc. dixit, cum pane 111
& polenta, à te disiunctim dictum sit, cum pane polenta ue. Et participium πο-
θγίται, id est pota, in participiū deuoranda cōmutaris. Odorati adiectionem in
ultimo remedio tacueris, quam præter Diosc. Galen. Paul. ceteri uino cōiungunt.

Non ab re autem ambigis in uerbo πραύνη, quod lenire seu mitigare cum signifi- 1111
cet, aduersari uidetur his quæ sequuntur: quæ enim stomachū leniūt, uomitiones po-
tius sedant quàm mouēt, nisi forte quispiā dixerit, leniri stomachū nauseantem atq;
angustias

angustias inferentem, uacuata per uomitum materia, quæ molestiam faciebat, Auicenna mollire dixit.

PLATANVM compescere oculorum fluctiones scribit Dioscorides. Postea addit: Leuat autem & laxos tumores, & inflammationes. Tu uero generale de tumoribus dictum, ad oculos tantum coarctas. Ex cap. 92. de Platano.

DE FRAXINO ita ad uerbum scribit Dioscorides: Fraxinus arbor est nota, cuius foliorum succus & ipsa folia cum uino pota & illita morsis à uipera opitulantur. Tu hoc pacto interpretaris: Folia autem, foliorumque succus, illa illita, hic potus, uiperarum morsibus subueniunt. 95. de Fraxino.

10 SIC SCRIBIT capite de alba Populo Dioscorides: τὰ δὲ ἐν τῷ ἐμβλασισμῷ τῶν φύλλων σφαιρία. hoc est, ut mihi uidetur, Pilulæ quæ in germinatione foliorum gnuntur. Tu alio sensu uertis: Conuoluta in orbem pilulæ modo in prima germinatione Populi albæ folia. 49. de Populo albo.

CRASSIOREM ulmi corticem cum uino aut aqua frigida potum, educere pituitam scribit Dioscorides. Tu addis ambobus, hoc est, uino & aqua frigidis, quod nec ille dixerat, nec Serapion aut Auicenna intellexerunt. Sed nec in melioribus codicibus aliqua est frigiditatis mentio. 96. de Ulmo.

DESIDERO (quod aliàs sæpe dixi) in Interprete præcipue fidem, & propterea exigui aliquando momenti res prosequor: qualis hæc est, quod quum dicat 98. de nigra Populo.

20 Dioscorides, Populi nigrae folia ex aceto imposita, podagricos dolores iuuare; tu utiliter imponi podagricis dicis, quod certe aliud est: utiliter enim podagricis adhibentur non solum quæ dolores leniunt, sed & quæ uel repellunt, uel discutunt, uel emolliunt eorum tumores.

mot. I **FRUCTVM** fert, ais, Tamarix, quemadmodum & florem, concretione sua muscosum: sensu, ut mihi uidetur, à Dioscoride, & re ipsa diuerso. Inquit enim: καρπὸν ὡσπερ ἀνθὸς φέρει βενδιέει. id est, fructum ueluti florem ferens muscosum, ut uoluerit Dioscor. non florem describere, sed fructum qui similis flori sit: id est, qui flos 101. de Tamarice.

11 potius quàm fructus uideri possit. Nec placet quod eodem cap. eandem uocem καρπὸν, primo fructum, postea semen conuertis: licet enim utrunque significet, cre-

30 di tamen facile possit à minus perito lectore, fructus aliud quàm semen. Videtur autem secundo loco fructus nomen magis conuenire quàm seminis, quum gallæ si-

111 milis dicatur, quæ fructum potius quàm semen repræsentat. Nec placet etiã, quod & suprã tetigi, ut οἰδηματὰ simpliciter tumores dicantur: tumoris enim nomen per se semper generale est phlegmone, erysipelati, œdemati & scirrho. Oedema uero, Galeno (præter cæteros) teste, ut plurimum laxis tantum, & absque dolore tumor est, ex simplici pituita factus. Tumor. Oedema.

1111 Foliorum ex uino decoctum si bibatur, lienem liquare, ait Dioscorides: tu minuere dicis, alio certe, ni fallor, significato.

BVBONES, phymata, & phygethla, adenum esse affectiones, scribit Galenus, eo inter se differentes, quod bubo phlegmone absolute est: Phyma statim ab initio augetur, ad suppurationes tendit: Phygethlon uero est uel phlegmone erysipelatodes, uel erysipelas phlegmonodes. Quæ definitiones non in totum congruunt his quæ cap. de Paliuro per te scripta sunt. 106. de paliuro Bubones. Phymata. Phygethla.

OXYACANTHA fructum ferè myrto ἐμφόρῳ, id est similem, ait Dioscorides: tu æqualem reddis: cum tamen similitudo & æqualitas inter se differat: sintque multa æqualia, quæ non sunt similia: multa similia, quæ non sunt æqualia, sicut alio quoque loco suprã ostensum est. 107. de Oxycantha.

OPTAREM ut spinas Cynosbati, quas ἐχυράς dicit Dioscor. fortes, robustas, uel duras absolute dixisses, non durissimas. 108. de Cynosbato.

FRIGIDVS certe sensus Diosc. erit, si more tuo legamus, ligustrinū unguentum calefacere, admixtis quæ calefaciēdo sunt. Si uero legamus uerbum ex uerbo, 109. de Ligustro.

unguentum ex eo paratum calefacit, nervosq; emollit, si quod ei smigma adijciatur, quod feruidam igneamq; uim habeat.

Ex cap. 110. de Tilia.

NON pretereundum profectò erat caput de Tilia, quo pacto folia, quæ adstringendi uim pollent, non solum urinas, quod tu in iunipero admirabaris, sed & mentes mouere dicantur.

111. de Cisto.

CAPITE de Cisto, uel nihil, uel unicū uerbū deesse mihi uidetur, si uerba ex si de reddatur, hoc modo: Flores ut punica, foeminae albi. Intelligemus enim in mare flores colore punicae, in foemina albos: addemusq; si subintelligi non poterit, quod Hermol. fecit, primæ parti, *mari*, figurā tacentes, quā nec nominat, nec innuit Diosc.

113. de Lada-
no.
Anodyna.

FOLIA Ladi adstringendi uim habere, omniaq; posse quæ Cistus, scribit Dioscor. Tu uero ad pinguitudinem hæc refers, de qua paulò infra agit Diosc. Anodyna quæ uerè anodyna sunt, non somno, sed temperato calore tenuiq; substantia dolorem leuant, teste Galeno 5. lib. de simplicibus medicamentis. & propterea melius erat simpliciter dicere, Ladanum utiliter misceri his quæ dolorem leuant, & his quæ tussim, ac malagmatis: quàm ut tu, Miscetur utiliter his quæ somno dolorem leuant malagmatis, & contra tussim medicamentis: dicente Dioscoride, καὶ ταῖς ἀνω δυνάμεις καὶ βηχικαῖς καὶ μαλακώμασι χρησίμως μίγνυται.

114. de Ebe-
no.

ΞΗΡΟΦΘΑΛΜΙΑ, hoc est, arida lippitudo, est, ait Paulus, pruriginosus oculi affectus absq; fluctione. Ψωροφθαλμίων uero, id est, scabiosam lippitudinem, definit pruriginosam palpebræ scabiem, à falso ac nitroso humore factam: cuius sententiam si sequamur, non erit xerophthalmiæ scabies, quemadmodum tu fecisti, associanda, sed psorophthalmiæ, quod & græcæ ipsæ indicant dictiones.

115. de Rosis.

ROSAS siccas magis adstringere quàm recentes, & ratio, & experiētia, & Dioscoridis, ac reliquorum medicorum autoritas testatur. Perdere autem eas refrigerandi potestatem, omnibus prædictis repugnat. Et propterea melius est antiquam seruare lectionem, quæ habet, Refrigerant, & adstringunt rosæ, sicca autem magis adstringunt: atq; ex his uerbis non aliud intelligere, quàm præferri in adstringendi uim siccas, nec ab eis frigus tolli. Vinum in quo rosæ decoctæ sint, doloribus capitis, oculorum, aurium, gingiuarum, sedis, uuluae, recti intestini prodesse, ait Dioscorides, ἐγχρίομλον καὶ πρὸς κλυζόμλον: tu inunctum, aut clystere infusum intelligis. Quod cum non possit capiti, oculis, & gingiuis congruere, melius (ut mihi uideatur) fuerat collutum intelligere. Antheras uocant medici compositiones quasdam ægritudinibus oris accommodatas, quibus rosæ miscentur. Quo fit, ut non floridas antidotos pro antheris reddendum putem, sed uoce eadem utendum, qua & Latini usi sunt, præsertim Celsus, diuersas antheræ scribens compositiones. Apud Galenum tamen latius patere uidetur antheræ nomē, lib. 5. de comp. med. secundum genera. Rosarum florem facere inspersum, ait Dioscor. πρὸς ἄλωρ ῥόδου μαλίσμας: id est aperto sensu, ad gingiuarum destillationes. Quem sensum tu ambiguum reddis, per hæc uerba, Insersi in gingiuas destillationes cōpescunt, quasi sic insersi omnes compescere destillationes possint.

119. de Amurca.

ἘΚ ΠΕΡΙΣΣΟΥ, non priuatim & egregie, ut tu uertisti: sed ex superabundanti, ultra ea uidelicet quæ potest lycium, mihi cap. de amurca significat. Emplastica uim (ni fallor) non bene exprimis per ea uerba, Quæ opplendo, & obstruendo sunt: ut infra clarius monstrabitur.

120. de Vitice.

CAPITE de Vitice, unico uerbo δυνδραύσης, omnibus his respondes, uitilium modo lentore suo infragiles: aptius diciturus, ad frangendum difficiles. Purpureum etiam dicitis florem, quem Dioscor. subpurpurizantem.

122. de agrestis olea.
Exanthemata.

CAPITE de agrestis olea, de ægritudinibus cutis nonnulla tradis, quæ sunt mihi ualde ambigua. Primo, exanthemata apud Græcos proprie fieri densatis in cute crassioribus humoribus, magisq; ubi densior summa cutis superficies fuerit: quæ uerbū ferè

40

Annot. I

Em

11

Annot. I

Purpu

11

Annot. I

ex cons

ment.

ferè

ferè ex uerbo à Paulo accepta sunt. Addis præterea, quod non aliud significare uidentur, quàm exiguas pustulas, quales ex urtica uel sudore fiunt. Quæ dicta mihi inuicè uidentur pugnare: cum crassi humores qui uel pituita, uel atra bilis naturæ existunt, exiguas adeò pustulas posse facere non uideantur: & si quas fecerint, albæ erunt uel nigrae, non rubrae, quales sunt quæ ab urtica, uel sudore gignuntur; latae quæ, non exiguae: frigidi enim humores lata exanthemata faciunt, Galeno teste, exponente illud Hippoc. lata pustula non admodum pruriunt. Paulus tamen alio loco, ubi de capitis pustulis agit, exanthemata definiens, in superficie factas ulcerationes subrubras & asperas, aliam rem intellexisse uidetur: sicuti & Galen. aphor. 21. tertij libri, genus quoddam exanthematum *ἰσοθα* uocatū, fieri dicens in summa corporis parte, quod instar ulcerū cutem exasperat. Ex quibus colligitur, exanthematis nomen latius patere: Celsi quæ exanthemata, à quo ea quæ secūdo loco attulisti sunt accepta, alia esse ab utroque Pauli genere, quorū altera capitis propria; altera toto corpore proueniunt: nec rectè à te Pauli & Celsi dicta fuisse cōiuncta. Dubium & illud mihi est, quod pustulas esse ais, quæ cōcepto intra se pure, graui dolore cruciant. latius enim patet etiam pustularum nomen. Et quanquam à pure ortum uideatur, non tamen putandum, esse non posse pustulam, nisi intra se & pus habeat, & graues dolores moueat. Antiquæ destillationes oculorū, non solum ex augmento magni anguli contingunt, sed alijs quoque de causis, ex libris medicorum cognoscendis. Quare nō bene ab eo, quisquis ille fuit, definita sunt, eo qui à te recitatur modo.

III
20
SCRIBENTI Dioscoridi cap. de Colymbadibus oliuis, *ὁ δὲ ἐκ τῆς ἄλμυς χυλὸς αὐτῆς ἀκλυζόμενος, ὅλα σέλλει*, nescio quomodo respondeant uerba hæc tua, Repri-
mendisque gingiuis earum muria utiliter colluuntur; cum nulla in eis sit uox quæ *χυλῶ*, id est succo, respondeat.

III
30
ΔΙΑΚΛΥΣΜΑ *ὄλις μυδασι*, esse oleum oleastri, legitur in melioribus codicibus. Tu *πλαδῶσι* legis, atque *πλαδαρῶν* ais Græcis significare, non humens simpliciter, sed quod cum humore flaccescit: oportere quæ in eo intelligere humorem, & ex humore infirmitatē. Ego autem scio inter pitisanæ laudes *τῆς πλαδαρῶς* eam ab Hippoc. commendari, alio certe eius uocis significato. Scio etiam à Galeno in 1. lib. expositionis in secundum Epidemiarum, pladon definiri superfluam humiditatem. Et propterea aliam lectionem magis probo, & putrescentes gingiuis intelligo.

NON uideris Diosc. sententiam in glande bene expressisse, ubi ipse scribit, *ἢ τῆς βαλαύω ὑπὸ τῆς κέλυφος*. uertens in hæc uerba: Quod inter corium glandis & carnem interpositū est, quum ille id quod sub calice circa glandem est, intellexerit.

OMPHACITIM gallam, paruam & condyloden, ait Dioscorides. Tu exituam, & articulorum in digitis magnitudine: iudicio meo addens quod non oportebat, nec bene exprimens quod ille intellexit: magnitudinem enim satis ostendebat, exiguam dicens. Figuram igitur dehinc demonstraturus, instar condyli, id est, extremæ partis articulorum in digitis cum flectuntur, similem esse dixit.

40
PLANTAE quæ coriaria rhus dicitur, nescio quare cubitum abstuleris, contenti-
fentiētibus reliquis medicis Dioscor. bicubitam facienti: nisi fortè quia minor apud uos gignitur, ideo cubitalem ferè dixisti.

mot. I
CVRANTIBVS non quomodo Plinius, sed quomodo Dioscorides loquitur, *μειοπωρῶσα ἀκμή*, non paulò ante maturitatem, sed mediam maturitatem significabit: maturitas enim quum tempore, non momento absoluat, principium habet, medium, & finem, qui *ἀκμή*, id est consistendi uigor dicitur. Quocunque autem modo maturitas intelligatur, mediocritas hæc nō potest paulò ante eam intelligi. Paulò enim ante incipientē maturitatē, nulla adest maturitas: paulò ante mediā, nōdum est mediā: paulò ante summā, est plusquā mediā. Intellexisse igitur uidetur Diosc. mediocrē maturitatē, quæ scilicet inter summā & incipientē sit mediā: quam

Pustulae.

Ex cap. 123. de Oliuis conditis.

124. de oleo Oleastri.

126. de Queru.

127. de Gallia.

Condylus.

128. de Rhus.

129. de Palma.

& tu intellexisse uideris in cōmentario, alijs tamen uerbis eam circūscribens, ante totam scilicet maturitatem: quæ uerba mentem Dioscoridis melius explicant, quàm ea quæ in interpretatione sunt scripta. Verius autem fortè quis τὴν ὀπώραν, non ad palmulas tantum, sed ad eam anni partem retulerit, qua maturefcere ficus & uuæ solent, atq; hoc pacto cōuerterit: Colliguntur in eius temporis medio quo

Stomachici.

ad summum uigorem maturitas uuæ uenit. Stomachicos uocant medici non solum eos, qui cibum non continent, sed quibus etiam aliàs lacessitus & imbecillis est stomachus, nec in aperto est, quænam causa sit imbecillitatis. Vocant & caufona, ardentem febrem, non sitim eam consequentem. Quare scribente Dioscoride,

Causus. πᾶσι κένωση, fidelius uertisses, ardentem febrem sedat, quàm sitim.

Ex cap. 130. de Elate.

CAPITE de Elate, ingenuitatem tuam laudo, qua plus ueritati quàm cuique tribuens nomini, Plinij autoritatem euidentissime cōuellis. Vnum tamen adijcio, id quod ueluti ἀμυγδα, fructus uocat Paulus, uideri aliã rem quàm Elate. Galenus enim, à quo omnia accepit Paulus, sic ad uerbum scribit lib. 8. de simplicibus medicamentis: Germen molle palmæ, quod Elate uocant, eandem potestatem habet uocato Cerebro. Id uero quod ueluti aphiesma ipsius est, adstringendi quoque uim habet, omnibus tamen prædictis est siccius. & reliq. Vbi notandum, aphiesma, non amphiesma apud eum legi, nisi in libro sit menda. Libro uero qui de attenuante inscribitur uictu, à lateribus pullulare hæc Elatem dicit, sicuti Cerebrū uocatum à summo cacumine. Mirum tamen est si de hoc tantum cortice hoc loco scribit Dioscorides, quare fructus intra eum clausi mentionem fecerit, quum de fructibus omnium palmarum, tam acerbis quàm maturis superiori capite abunde tractauerit.

Nec silendum, ubi tu legis, adhuc florentium, in uulgatis codicib. legi, ἀμυγδα θύρω: hoc est, perfecto uigore flores habentium. Addicq; inter notas probatissimi adstringens, & his quæ pascendo serpunt, adijci ulceribus. Atq; demum, ubi tu legis, Candido & ipsum colore: legi in Dioscoride, Cor autem trunci album, & ipsum recens in cibo sumptum.

Ex cap. 131. de Punicis, siue granatis mális.

NON abre dubitas, an per πυλωάς, cap. de Punicis mális, sint nuclei, uel totiacini intelligendi: docente Dioscoride, ex ipsis expressis fieri cum melle medicamentum ad multa ualde utile: quod male uidetur nucleis ipsis posse conuenire, aridis & absq; succo. Non erat tamen, meo iudicio, tam facile ferenda sententia, ut alteri parti omnino præiudicaretur, Galeno præsertim & Paulo, quem te legisse ostendis, maiorem siccandi uim πυρωνί tribuentibus, quàm succo: quod uix intelligi potest, nisi seorsum à succo accipiatur. Sed & Dioscorides ipse aliter non uidetur posse intelligi. Nam si de acinis ibi loqui incipit Dioscorides, ubi ait, ἢ ὀφέλιος ὁ πυλωός, de quanam re prius dixit, quod esset boni succi, sed exilis stomacho nutrimenti, quod ardoribus stomachi prodesset, urinamq; ciceret: Certe non possunt illa nisi de succo intelligi, uel de totis acinis. Mihi igitur diligentius rem consideranti, uidetur Dioscorides usq; ad eam partem, ἢ ὀφέλιος ὁ πυλωός, de acinis ipsis egisse, qui soli è toto mállo granato cibi rationem subeunt: post acinos agere de nucleis, tertio de floribus, quarto de cortice, sicq; in uniuersum de omnibus pomi huius partibus. Nec probandus etiam in hoc probatissimus ille tuus codex. Vix enim poterit succus intantum exiccari, ut in puluerem cōuertatur, nisi planè exustus omnem uim prius amiserit. Nuclei uero recenter exempti, tantum adhuc humoris seruant, ut extrahi ex eis succus ualeat: & nisi in sole uel aliter siccentur, puluis fieri uix possint. Sed de hoc plusquam satis. Illud uero non prætereundum, non uideri rationi consonū, ut penitus nutrimento carere punica dicatur. Et propterea uox ἀτροφα, exigui potius quàm nullius nutrimenti rem hoc loco putanda est significare: sic enim & corapora ἀτροφα dicimus, non quod penitus non nutriatur (quomodo enim uiuerent?) sed quia uix, & non plenè ac rectè nutriuntur.

Cap. de

II **CAPITE** de Myrto, ubi ualere inflammationibus dicit, in meo codice additur, *Ex cap. 133. de Myrto.*
 cum tenui polenta. Vbi etiam tu legis, Et denigrando capillo inspergitur: uerbum Inspergitur, superadditum uidetur.

II **DISCRIMEN** illud inter *λίειν, μαλακῆν, ὑπέργειν*, non uidentur Græci me- *134. de Cera- rasijs.*
 dici, præsertim Galen. agnoscere. Nec *δύκωιλια* ea dicere, quæ medio habitu aluū relinquūt, sed quæ leniter, plus tamen quàm natura per se faceret, subducūt. Quod cerasia quidē ipsa & brassicas facere euidentius est, quàm ut probari à nobis debeat.

DE COCTVM Cotoneorum *πρόκλυσμα* esse idoneum procidenti sedi & ut *136. de malis omnibus.*
 ro scribit Dioscorides: tu aspergi interpretaris, cum proli potius ea uox significa-

10 re uideatur.
 Quicquid Nicandri interpres dixerit, notum est ex Galeno lib. de alimētis, aliud esse Persicam arborē à Persea: hancq̄, non Persicam, ex Perside translata interfi- *Persica arbor aliud est à Persea.*
 ciendi uires in Aegypto amisisse. Et lib. 7. de simplici medicina, de Persico inter mālā recenset. Lib. uero 8. de Persea, uires ei alias quàm Persico attribuit. Notū etiam ex Dioscoride. Quare non in dubium à medicis reuocādum, sed inquirendum potius, quænam ea nunc sit arbor, quæ ab antiquis Persea dicebatur: Persicum enim omnes norunt pomum mensis expetitum, & ori ualde commendatum. Perseam *Persea à nobis ignoratur.*
 uero nemo mirabitur à nobis ignorari, qui apud Galen. lib. 2. de medicinis secundum loca patiētia, legerit, nullibi sub Romanorum imperio eam arborem, præter-

20 quam in Alexandria, à se uisam.
III **CAPITE** de Piris, duo sunt quæ me offendunt. Primum, quod etiam maioris *137. de Piris.*
 momenti est, quod Dioscoridem dicere facis, Cataplasmatibus, quæ discutiendo sunt, ea misceri. quod rationi & uerbis minime consentaneū est. Calida enim esse oportet, quæ discutiendi uim habent, qualia pira non sunt: & *ἀκρηρσικὰ* ea dixit Dioscor. hoc est repellentia, non discutiētia, diuerso utriusq̄ uocis significato, ut quisq̄ pene nouit, qui duas uel tres paginas in libris medicorū euoluit. Alterum, quod non adeo tamen clarum existit, quod capite de Acradibus Dioscorides ait, cinere ipsorum aperte eos iuari, qui fungis suffocantur: tu de omnibus piris intelligis: quod nec dixit Dioscor. nec Auicenna intellexit.

30 **MESPILVM** mālō simile scribit Dioscor. tu figura addis & magnitudine. *138. de Mespilo.*
 quod faciendum meo iudicio non est ab eo qui fidelis interpres uideri uult, præsertim cum constet uix adeo exiguum mālum inueniri, quod maximū mespilum non uincat magnitudine.

LOTON fluentem capillum detinere, præter Plinium scribit Galenus, nulla *139. de Loto.*
 quod eum coloret facta mentione. Idem & Paulus. Quo sit, ut ingenium & diligentiam tuam summe laudem, ita in hoc sicuti in toto hoc libro, & subesse omnino uitium in uoce *ξανθίζει*, tecum putem.

CORNVS fortis quidem, speciosa uero arbor mihi minime uidetur: & pro- *140. de Cornu no.*
 pterea satis erat pro uoce *ἀδρόν*, reddere Latinis fortem, nec addere speciosa.

40 **GVMMI** pruni & amygalæ calculo prodesse absolute scribit Dioscorides: tu *143. & 144. de Amygdalis.*
 uesicæ addis: cum longe tamen difficilius sit (quod & superius monui) hunc quàm renalem perfringere: nec sit Interpretis officium, etiam si uerum sit quod additur, adijcere quidpiam auctori: alioqui aperte ei imponit, qui falsum aliquid superaddit. *Interpretis officium.*

II Communem lectionem eodem de Amygdalis cap. magis probo, quæ copulat rosaceum aceto, non disiungit, & suadente ratione, & Arabum autoritate confir-

III mante. *Συπέδονες* Galeno aliquando sunt putredines, non semper ulcera exedentia. Paulus etiam *ἀκρὸν φαρμαδάνης*, id est comedentibus, distinguit. Melius igitur erat eodem de Amygdalis cap. ad putredines, herpetas, & canis morsus eas cōmendare, quàm contra exedentia ulcera. *ἀνώδυνα* sunt medicis (quod & superius monui) non solum quæ somno, sed & quæ æqualitate substantiæ dolores leuāt. Alio-

qui bis dixisset Dioscor. somnum ab eis fieri, *αὐτῶδω α* dicens & *ὑπνωτικῶ*.

Ex cap. 147. de
Pistacijs.

PISTACIA iecur laxare ais ex Pauli sententia; melius diciturus si referare dixisses, & obstructions aperire.

148. de Syco
moro.

INTER notas sycomor*ι πολύημορ* scribit Dioscorides; tu multo lactis liquore abundans, quasi *πολυγαλορ* legeris, conuertisti.

149. de Ficis.

VBI tu duobus locis strumas, ego *δθβιλῶας* lego, alium certe morbū, uel temet alibi teste. Vbi etiam de olynthis sermo, quos tu caprificorum, uel ficorū grossos uocas, qua parte uerrucas & thymos tolli per eos scribit Dioscorides, addēdum uidetur, crudi. Non uideo etiam cur non potuerit humidum synapi intellexisse Dioscorides.

Hæc sunt mi Marcellæ, quæ percurrenti mihi primū tui Dioscoridis librum, moram attulere: quorum te ipsum censorem & arbitrum constituo, id probaturus reprobaturus ue, quod abs te probatū reprobaturū ue iri cognouero. Ea igitur ut æqui boniq; consulas rogo: meq; in eorum numero esse scias, qui te suspiciunt, atque in hoc nemini cedere. Vale. Ex Ferraria. M. D. XIX.

EPIST. II. cuidam uiro doctis. pariter & amicis.
qui Marcelli defensionem rogatus
acceperat.

Egi uir doctissime, quæ pro Marcello aduersus me acutissime simul & eruditissime disputasti. Quibus primo congressu adeò deterritus prostratusq; sum, ut deditioem uel fugam potius, quàm defensionem cogitarem. Verum quum post primum illum impetū, epistolam tuam humanitatis & modestiæ, qua semper tua scripta scatent, undique refertam relegerem, præsertimq; eam partem in qua ais, obsequendi mihi gratia, magis quàm ueri delectu te contendisse: resumptis aliquātis per uiribus, quoniã amant quicq; sua, cœpi respirare, simulq; cogitare, an meos illos quanquam abortiuos partus, tueri quoquo pacto à morte ualerem; arreptoq; calamo, tumultuatim, ut occurrebant, quæcunq; mihi fauere uidebantur, in unum aceruum collegi, digesturus, si tibi digna uiderentur, ut prodire in conspectum hominum possent. Ea ad te hæc nus non misi, pudore quodam prohibitus, quod te alioqui maioribus rebus occupatum, tam crebrò in hæc adeò exilia demitterem. Nunc uero postquam, ni fallor, supra biennium apud me delituissem, aliud quærenti, quum se mihi obtulissent, deuorato pudore, accedere ad te iussi, reuerenterq; ueluti mancipia salutare, sententiamq; tuam, etiam si capitalis esset, demissa fronte expectare.

I N P R O O E M I O.

Celsus morbi tempora enumerans, eam morbi partem quam Græci *ἀκμῶ* uocant, consistendi uigorem interpretatur: quam interpretationē dixi me magis probare, quàm Marcelli, qui, Integram ætatem.

Aquilonio cœli statu & afflatu, materia omnis in omnes usus meliorescit, ait Marcellus. Aduersus quod uniuersale dictum ego ostendo, materiã medicinalem diligere potius australia, quàm aquilonaria loca.

Ex cap. 1. de
Iride.

DE FLORIBVS Iridis, ad ipsosmet prouoco, & ad Diosc. uerba, *ὡτὶ κοιλῶ* *πυάλληλα ὡτὶ καμπὴ ποικίλα*, nihil in his de summis caulibus, imò nec de pluribus caulibus, nihil quod in altum surgant, quod in singulis singuli, quod recta, nihil demū de arcu. Modus etiam loquendi alternatiuus in coloribus, ipsis floribus quādo apparent cōcordans, cogit me credere, non omnes illos colores simul in uno flore ostendi, sed in diuersis diuersos. Postquã enim flores dixit uarios, statim addit, Aut enim

enim albi, aut pallidi, aut purpurei, &c. Quare non probavi, ut adiectiuum, uarij,
 III in participium, uariantes, mutatum sit. Quid rigoris uox apud Latinos possit,
 IIII non est meum uobiscum contendere. Illud autem in Marcello probare non
 V possum, quod *πυδμαλι ψυχουδισ*, uel, ut ipse mauult, nec ego abnuo, *πριψυχουδισ*
 VI eos solum dicat, qui in accessionibus februm frigent: cadere enim in hoc mihi uide
 VII tur à boni, nedum fidi Interpretis officio. Nec illud quod *ριγ* sit tertianis pe
 culiaris: *φρικη*, semitertianæ: *πριψυξισ*, quartanæ.

T A G Y N A I K E I A posse menses intelligi, non abnuo: sed in acori medicinis *Exc. cap. 2. de*
 intelligi, uel ex hoc maxime, quod Iridis modo conferre in sessu ad muliebria à Dio- *Acoro.*
 10 scoride dicitur, quam Iridem potu quidem menses ciere, in sessu uero mollire & ape
 rire muliebres locos, superius dixerat.

S I S I N E uitio sermonis trahi uis Mei lincti ad superiora potest, sine uitio ta- *3. de Meo.*
 men rationis, & artis præiudicio, nō potest ad pedes usq; pertingere: pectore enim
 licet purgatissimi, pedes plerunq; misere affliguntur.

M V L T A sunt quæ renum calculos frangunt, uesicæ nequaquam: inter quæ *4. de Cypero*
 cyperus reponitur. Propterea non sequitur, si calculum potest comminuere, ut ue
 sicæ possit, quod est longe difficilius, nec com meat ratio, ut quod potest leuiori ma
 lo succurrere, possit & grauiori: sicut econtrario, quod grauiori, id & leuiori, quan
 quam nec hoc perpetuū: nō enim quod potest phrenitin sanare, potest & reduuiā.

20 I N I U R I A possessori sit, quoties possessionis fines arctiores fiunt. Quod cer- *5. de Cardae*
 te de Marcello uox *νεφριος* queri potest, cuius ambitus in omnes renū affectus ex- *momo.*
 pansus, ad eos tantū limitatur, qui urinæ malo aliquo cum dolore affliguntur. Nec
 illustrare hoc est, sed in angustum ambitum uocis & autoris mentem redigere.

mot. I I N G A N G I T I D E miror prætermittam proceritatem: cui defectui nihil *6. de Nardo*
 quod à Marcello addatur, satisfacit: quum ad interpretanda alia Diosc. uerba omnia
 sint apposita. Vitio ego potius uel exemplaris, uel librarij puto defectum huiusce
 modi contigisse, quàm Marcelli. Nulla enim ratio suadere mihi potest, ut dimitten
 11 dum sit uerbū in græco exemplari, cui nihil respondeat in latino: sicuti nec quod
 uerbum sit ad contrarium sensum trahendum, ut in *κολοβόσπεχης* uerbo, quod, Mar
 30 cello ipso teste paulò infrà, decurtatæ spicæ significat, & torosæ spicæ hoc loco cōuer
 111 titur. Hanc autem interpretationē exigui momenti dixi, non in ipso interpretan
 di munere, sed sequentis cōparatione, quæ meliorem partem abijci iubet, deteriore
 in cōpositionem medicaminū admissa. Sic enim intelligēdum Marcellus ipse osten
 dit, dicens lectionem quam sequitur & probat, omnem radicū usum damnare, præ
 cipereq; tanquam inutiles à reliqua nardi materia separādas abijciendasq; esse. Ser
 uata autem antiqua lectione quæ purgari radices docet, non adeò frigida uidetur
 cōstructio, si uires radicum, non spicarū intellexerimus. Fideliorq; habendus Inter
 pres, qui sententiā & uerba Diosc. sequutus, simpliciter cōuerterit ad hūc modum:

IIII Vires habent &c. Sicuti & ille fidelior qui paulò post sic conuerterit: Fluctiones
 40 uteri appositæ & sanies sistunt: quàm Marcellus, transferens: Appositæ muliebriū
 locorum fluctiones sistunt, cōpescunt præterea sanies. Dicente Diosc. uno cōtextu:
 V *τὰς ἐκ μήτρας ῥύσεις ἰχθῆρας σέλασι.* Atq; ille rursus qui cardiogmon cordis morsum
 uel erosionē, quàm qui stomachi erosiones *καρδίας* nomine, ita antiquis sicuti & res
 centioribus cor significante, non autem solum uentriculum, ut Marcellus affirmat.

VI Quod autem de acribus humoribus dixi, de his intellexi qui à Græcis *δουμῆς* di
 cuntur, quos calidos esse potius quàm frigidos constat, sicut & alia quæ uerè acria
 sentiuntur.

mot. I E T O D O R A T V M Asarum est, & flecti aptum, &, ut sequens est, re ipsa & *9. de Asaro.*
 Dioscor. sententiā, nisi error in communibus exemplaribus sit, coronarium. Quod
 uero Asarum dicatur, alia quærenda ratio, quoniam nec caput infestare uidetur.

Sed & rosæ, & alia pleraq; caput infestantia, ad coronarum usum ueniunt: imò & quædam odore carentia, ueluti gramen. Non cõtenderim ego, modo loquendi Dioscoridis magis congruere, ut caulia seminis potius, quàm totius plantæ intelligantur: scribenti tamen herbæ historiã, ea uox potius significare ipsius herbæ caulem, quàm cuspidi simile semen uidetur, ut scilicet redeat sermo ad herbam, nec amplius seminis sermo habeatur. Postrema tamen Diosc. græca æditio hanc litem dirimit, in qua nulla mentio *ποδὶ τῆ καυλιῶν*. sicut nec apud Oribasium. Quicquid de uoce *γωνιωδῆν* statuatur, constat nullum aut caulem aut semen, angularem speciem habere, nisi uerè angulatum sit. Possunt quidem sensus deludi, nihil tamen est quod similitudinem anguli uerè præ se ferat, quod uel orbiculare, uel ad lineam sit rectum, uel omnino angulis priuetur.

Ex cap. 10. de Phu.

SI *πῶσα πλῆσιον* similem proprie significat, cur mutandum in æquale? ex qua uoce debeat potius quãtitatis, quàm qualitatis conformitas intelligi. Pauci enim (ni fallor) erunt, legentes Phu æquali folio esse olusatro, qui quãtitatem non intelligant. Secus esset, si æquali uiriditate diceretur. Aliud est interpretis, aliud exponētis officium. Potest hic quam putat autoris mentē, proprijs uerbis explicare: ille sensum ita autori dimittere debet, ut si uerba aliã cõp̄ ipse putat sententiã tolerant, idem etiã ferant translata. Quod in uerbo *ἐμπροφύρον* non custoditū à Marcello queror, albicans addente, nec integrū relinquire lectori, ut in alium colorē uergere possit putare. Tam dissident inter se betæ & olusatri folia, ut si quis folium ignotæ herbæ per alterum uoluerit notum facere, ridendus sit: si reliquo etiam simile dicat. Et propterea repudiandi omnino uidentur, qui pro elaphobosco elleborum legunt.

11. de Malobathro.

EPIPHORIS oculorum non semper accedere maximas inflammationes, præter Pauli autoritatem, remedia quoq; ipsa attestantur, quorum multa sunt ualde calida. In postrema tamen æditione legitur *ὀφθαλμικὰς φλεγμονὰς*.

12. de Casia.

QUOD uulgò Casia nasci traditur, & aliquando in Italia frequens fuerit, non meam infringit sententiã: siquidem de casia herba nostrates, Græci de frutice loquuti sunt. Si cinamomi uocati folium, nullam cum Iride similitudinē gerit, eademq; in planta casia cum cinamomo crescit, non in tenebris pugnare dicendus, qui casia foliū, quod idem & cinamomi est, rem hoc tempore notam, nullam cum Iride habere similitudinē dicit. Non laceffendi gratia, sed pro ueritate & uerbo Dioscor. dixi, non placere ut *δηκεκὴ* uox erosionem significet, quæ à cinamomo, non solum ubi primo gustui occurrit, sed semper aliena est. A proprie uocatis aromatis alienam esse amaritudinem dixi, ea intelligens quibus ad condienda opsonia præcipue septentrio utitur: inter quæ nullus puto rheon barbaricum numerauerit (quãquam odore præcellentem) ob insignem scilicet amaritudinem. Non igitur dicens, ad cõciliandam uino gratiam addi aromata, mecum pugnaui, sed potius firmaui quod uolebam: aromatum odorem ita uino congruere, ut si qua eo careant, ut cõmunia uina, arte odorata à nobis reddantur, ad æmulationē moschatulorum uocatorum, quæ natiuū habent moschi odorem. Ut Plinium mittam, laudatissima fuisse apud priscos dicentem uina miro odore, uel (ut legendum potius mihi uidetur) myrrha condita. Modus loquendi Dioscoridis, & alijs in locis, & hoc capite, aneurismū pro morbo censerī ostendit. eodem enim loquendi modo utitur, quo paulò ante in inflammationibus usus fuerat: ac si dixisset, ualere ad intraneas omnes inflammationes, ad renes, ad uteri aneurismum. Et propterea probare nō possum Marcellum, ad laxandos muliebres locos casiam ibi commendantem, ubi aneurismum legebat.

De quibus aromatis aliena sit amaritudo.

Plinij locus.

MEO iudicio in cinamomi bonitate non dissident Gal. & Diosc. Propinquū dixit Gal. pessimum cinamomū optimæ casia perfectione. Diosc. optimum cinamomum optimæ casia effigie ac specie comparauit. Odorem Cardami, multoq; minus

13. de Cinamomo.

MEO iudicio in cinamomi bonitate non dissident Gal. & Diosc. Propinquū dixit Gal. pessimum cinamomū optimæ casia perfectione. Diosc. optimum cinamomum optimæ casia effigie ac specie comparauit. Odorem Cardami, multoq; minus

Annot. 1

11

20

111

Annot. 1

11

30

111

1111

7

40

11

Annot. 1

minus rutæ, non esse miscēdum cinamomo, puto quisq; existimabit, qui Galen. au-
diat dicentem ipsum *δυσωδίασιν, ἀρρητόν τινα δύωδ'ίαν ὑπερ' ἅπαντα τὰ ἄλλα.* Et Diosc.
σφόδρα δύωδες. Neq; enim eorum iudicio standum (si qui tamen hi sunt) quibus ru-
tæ aut cardami odor suavis est. Alioqui, si paucis credendum, omnis sensus iudiciū
in controuersiam ueniet. Consentit tamen lectioni Marcelli in ruta, ultima Diosc.

II **ADITIO**, ubi legitur, *πηγαίνισσα ἢ καρδιαμώμω ἐμφόρης.* De colore sic scribit Gal.
*πῆχρος ἢ θισθόν, ὡς εἶλες μίξτε τὸ γάλακτος χρώμα τῶν φαῖων καλσμίνω, μετὰ βραχίως τὴν κνα-
νὸν καλσμίνω.* quæ uerba nemo negauerit magis congruere cōmuni Diosc. literæ, *μέ-
λαν, τεφρίζον γν' τῶν οἰνώδ'.* quàm ei quàm magis probat Marcellus, nigrum simplici-
ter, & ex natura sua statuenta, & ablutū uino cinereū reddi. In Galeni autē illis uer-
bis (ut ingenue ueritatē fatear) nullam agnosco corruptelam: è græca uero in latinā
linguam ea melius uertant, qui utranq; me melius callent. ego neutrā mihi arrogo.

ANOT. I **O I O N E I** βότρυς. Expeditius & lucidius uerterit quispiam, instar racemi, quàm, *Ex cap. 14. de*
uuæ modo: quæ enim sequuntur, alijs Dioscoridis uerbis respondent. Nec curan- *Amomo.*

II **DUM** hoc loco magis quomodo Plin. sed quomodo Diosc. loquatur. Nec bryo-

III **NIA** in labrusca mutanda. Si modus loquendi Marcelli, facit ut disiunctio intelli-

IIII **UEL** recens, uel candidum, uel modice rufum. Non omnis abscessus in ulcus

20 **COQUI** autem & discuti abscessibus potius, quàm ulceribus conuenit. Matura-

V **RE** & discutere, dissidere ut cōtraria, dicit Marcellus: illudq; calidis, hoc plerunq; fri-

VI **TAMEN** semper fieri: reprimunt enim frigida, non discutiunt. Coagulum fate-

IIII **BI** tantum placuit Marcellus, ut uerbum *ἀσφορῆ* abraferit.

ANOT. I **I N** Indico Costo magis placet crassities, quàm species, quæ nec qualis esse de- *15. de Costo:*
beat explicatur. Humida actu esse multa, potestate siccantia, nullus medicus

III **RIT.** Plus potest apud me in legendo & intelligendo Dioscoride, Galeni autori *Plus potest Ga-*

30 **TAS**, quàm mille antiqui codices: nec cogit ratio, ut si mel exterendi uim habet, misce- *leni autoritas de-*
ri semper debeat: quando & Costo ipsi per se ea uis adest, quæ cuti alicui cōparata, *pud Manard. q̄*

ANOT. I **P V L M O N E M** esse prætermisum oscitatione librarij, non negauerim: nun- *16. de Schæno.*

II **GI**: alia enim membra sapen numero alia exigunt remedia. Suspiciatus est Mar-

II **PAR** utriusq; pondus intelligi: nec definiri quantum semel sit dandum. Sunt tamen

40 **ODORATVM** calamum (quod ego minime puto) esse Canellam si putauit *17. de Calamo*

II **LIGENICULI**, non glutinosus lentor, non amaror, non demum aliud quicquam, quod *odorato.*

II **H A V D** utiq; eum probauerim patronum, qui nisi per inficias nequeat patrocini-

ANOT. I **NARI**: per testes enim re probata, reus cliens cōuincitur. Locupletissimi autem *18. de Balsamo*

II **TESTES**, in balsami calore omnes libri Diosc. sunt *θερμαντικώτερον* habentes: quare ma-

II **LE** patrociniatus uidetur Marcellus, calidissimum, in egregie calidum commutans.

II **SI** maturare aliud est quàm concoquere, ut ipsemet fateris, quare *πεπρωτός*, quæ

II **UNICA** uox est, per duas illas latina redditur: Nec per ebibita, sed per apposita, matu-

II **RATIO** abscessuū, quibus proprie, non ulceribus, maturitas conuenit, procurari solet.

Epispastica.

Quum epispastica, teste Celso, dicantur, quæ extrahunt: *ὠπαστὰ* cōmodius uerteretur, ni fallor, extrahit, quàm proritat. Aliud autem quandoque esse extrahere, quàm euocare uel retrahere, nemo est qui nesciat.

Ex cap. 19. de Aspalatho.

ΑΚΑΘΑΡΣΙΑΣ, ni fallor, feliciter, & ad Galeni mentem uertit Hermolaus, putrilagines: immunditias enim ea uox proprie designat, quas eleganter (ut solet) maluit Hermolaus dicere putrilagines. Purgationes autem, ut uiris etiam fieri concedamus, non tamen dicimus eos facile uel difficile per genitalia expurgari.

20. de Bryo.

VITIVM in Paulo subesse suspicatur cap. de musco, Marcellus: quia Dioscoridi non consentit, pro Cedris Pinos dicens. Nos non Dioscoridi subscribere Paulum, sed Galeno dicimus.

21. de Agallocho.

LATINVM hominem debere potius Celsum sequi, quàm sibi uoces fabricare, æquum mihi uidetur. Celsi uerba sunt: Pessima his inter intestinorum mala tormenta esse consueuerunt, dysenteria græce uocatur.

22. de Nascaphtho.

TAM diuersa est mihi in Nascaphtho à Marcello mens, quàm diuersa morus ab ægyptia fico. Nescio igitur quare eandem mentem esse utriq; dicas, uerba uaria,

25. de Croco.

NON ut accusarem Marcellum dixi, primas Corycio Croco nō dare Galenū, sed ut monstrarem non ita stata hæc esse, ut ueluti perpetua decreta essent accipienda. Non debuit Marcellus interpretis officio fungens, si doctis tantum Dioscorides loquebatur, uelle indoctis loqui, illudq; addere, quod non apposuerat Diosc.

& suspicionē relinquere medicis, putandi Galenum Dioscoridi aduersari, altero flauum, altero rubrū crocū laudante. Vt facile friabilis fiat crocus, insolendus est: igitur natura sua facile friabilis nō est: ergo inter notas probati croci magis probandus codex, non facile friabilem dicens, quàm qui facile: quem enim eligere docuit Diosc. docet & insolare, nō ut melior uideatur, sed ut ad conterendum aptior reddatur, qui natura sua *ἀθραύς* erat, id est, ad conterendum non aptus.

Oleracei nomen idem nobis significat, quod Græcis *λαχανώδεις*. Quid ergo interrogas me quid significet: Dioscor. potius interroga. Nec Marcellum laudes, non solum crocos holce, sed pariter omnia olera satiuia facientem. Si nemo paulò humanior ignorat erysipelas, ignes sacros à Latinis dici: nemo homo medicus nescit, erysipelodes phlegmones dici, in quibus superat phlegmone, superatur erysipelas: non ut Marcellus transfert, sacrorum ignium inflammationes.

27. de Inula.

Ἰπὸ præpositio (ni fallor) nunquā inuenietur intus uel foris, multoq; minus utrunq; significare. quod Marcellus facit, *ἰπὸ λευκῆ καὶ ἰπὸ κίτρου*, intus albescētem & foris rubentē interpretatus. Sunt tamē codices in quibus *ἰπὸ κίτρου* tantū dicitur.

28. de omni oleo.

SI definitio debet reciproca esse definito, definitio illa non potest recta esse, quæ tenuioris intestini morbum per inflammationem definit, quando (quod & tuipse fateris) potest ille morbus sine inflammatione contingere. Sed præter hoc multa sunt, quæ librū illum ex Galeni officina non exisse ostendunt. Non ut arguerem incitiæ Marcellum dixi, *διὰ μίγ* cap. de oleo, uim, non maleficium esse intelligendam: sed ad rem ipsam respiciens, quoniam exulcerantia medicamenta magno interdum nobis essent beneficio.

29. de Eleomelite.

NON putasse Marcellum duas res indicari cap. de elæomelite, uerba eius demonstrant, ubi de secundo (ut ego quidem puto) fit mentio: sic enim ipse Dioscoridem loqui facit: Conficitur præterea ex surculorum corticibus eiusdem arboris idem oleum. In quibus uerbis tria superadduntur uerba, scilicet eiusdem, & arboris, & idem. & unum mutatur leui argumēto, quia scilicet uerbum Confici, ad eam rem spectat quæ prius non erat. Vnguen autem per se ad olei naturam accedit: scimus enim unguen, quando à ligno separatū est, speciem olei habere: in ligno uero quandiu latet, oleū nec est, nec uidetur, sed dum elicitur, confici tunc demū dicitur.

40. de oleo Laurino.

QVVM alia sit *αἰασμοῦ λίην*, & alia *χαλαστικὴ* uis apud Græcos, diuersis quoq; uerbis sunt

III

10

Annot. I

20

II

III

IIII

30

Annot. I

II

40

bis sunt Latinis reddendæ. Igitur quoniam χαλαστέω communi usu laxatiuam con-
sueuimus interpretari, ἀλαστομαλίην aliter est interpretanda: Ego referandi uel ape-
riendi dixerim.

L I C E T plerunque alia cortici, alia medullæ uis sit: cum tamen oleum terebin-
thi ex toto fructu exprimatur, simili uis esse fructui, rationi est consonum. Et pro-
pterea magis probanda ultimo impressa exemplaria, in quibus uerba illa tacentur,
scilicet infrigidat, & adstringit. Ex cap. 41. de
Lentiscino oleo

S I durum est, durities cap. de Mastiche intelligere: durissimum certe mihi uide-
tur, ut cum eodem uerbo, ποιῆν uidelicet, medicamentum cum morbo construatur:
ac si dixisset, Facit ad omnes uteri affectus & ad ceromata & cœliaca. Alioqui nus-
quam alibi uel Diosc. uel alius medicus, simplicia medicamenta, ad hæc uel illa com-
posita facere dicit, sed misceri potius, uel addi. 42. de Masti-
chino oleo.

E A D E M fides quam in Interprete exigo, facit, ut non probem herpetas dici
malum quod serpit: quoniam ea uoce medici, non absolute malum quod serpit, sed
certum morbi genus significat, qui uulgò formica dicitur, cuius etiam quædam spe-
cies non serpit. Sicuti nec eum probarem, qui πύρεθρον ignitum morbum interpre-
taretur. Defenderetur certe satis belle Marcellus in scabiosis ulceribus, nisi ipse-
met sibi tuam defensionem ademisset, eadem serie cum scabiæ & ulceribus, fuffu-
res, perniones, & quæ serpunt, sine copula pronuncians: quanquam nescio quàm
rite ψωράδι, scabies dicatur. 46. de Meli-
no unguento.

S I ἐκζέματα possunt toto corpore cōtingere, quare sic interpretanda ea uox est,
quasi ad solum spectet caput: Si hoc ideo fit (ut ais) quia in uultu maiorē præbent
deformitatem: sequitur, ut quæcunque uoces deformitatem aliquam denotant,
ut lepra, psora, lichen, & id genus cætera, cum eadem uultus adiectione debeant
transferri. **ἰόνθοι** Galeno sunt exigui tumores cum duritiæ, Marcello cicatri-
ces ἰζανθημάτων. Tantum ergo dissidet Marcellus à Galeno, quantum cicatrices
à tumoribus.

Q U I C Q U I D dicatur, omnino suspicandum in compositione Ligustrini un-
guenti mendam subesse, quoniam nusquam tali modo componere docet Diosc. ut
incertæ olei mensuræ, certam adijciat aromatum quantitatem. 56. de Ligu-
strino unguen-

Q U A R E ad noxam magis pertinere putandum sit, hæmorrhoides Irino un-
guento aperiri quàm Cyclamine, ego certe nō uideo: nec possum non zelotypum
putare, qui nulla occurrente suspicionis causa, adulteram uxorem credat. Si
faucium nuncupatio late patet, in homine tamen non asperam arteriam, sed quod
Græci φάρυγγα, solet significare: nec testimoniū Lucretij mihi probat aliud, quàm
canale animæ per arteriam significari.

I N Amaracino πυρωλικόν maius quid esse quàm calore fouere, ita probaui, ut
tu etiam fatearis, petens à me quo pacto transferenda ea uox sit. Ego certe à te & à
Marcello hoc potius expectauerim: igni tamen similem, uel, si dici posset, ignito-
riam, uel inflammatoriam uim dicerem. Hermolaus corpus adurere dixit. In-
terpreti explicandus proprius uocis significatus, qui in œdemate est, nō tumor ab-
solute: communis est enim tumoris uox apud medicos, quatuor speciebus, phle-
gmonæ scilicet, erysipelati, scirrhi, œdemati. Sicuti igitur bonus Interpres non red-
deret pro τὸ ἀνθρώπος, animal, ita nec pro œdemate, tumorem. 57. de Irino
unguento.

R A R V M aut nullum in medicina hedychroi usum scribit Marcellus, à Gale-
noq; neglectum. Necessariò igitur, & non ostendendi studio, eius usum docui. 59. de Amara
cino unguento.

A R I D A M Nardum non esse odoratiorem, uerba Dioscor. minime probant:
nisi fortè ex eo quod πρόσφατον melior dicitur, humidam odoratiorem esse uelis argu-
mentari. Cum sit tamē cogitatu facile, Indicam herbam non posse humore maden-
tem ad Græciam ferri: omnèsque sciant, aliud esse recens quàm humidum, quod
61. de Hedy-
chroo.
66. de Nardi
no unguento.

contrarium est sicco. Quod uero additur pro fortissimo argumēto, quod scilicet in alia præparatione annectitur & j, certe satis est frigidū. Nulla enim ibi mentio apud Marcellum de ignauia, sed de simpliciore unguenti præparatione, sicut superius de Nardo, non de parandi modo. Nihil ergo ad rem, imò facilius possit contrarium intelligi, eam uidelicet compositionem quæ prius scripta est, melius unguentum face re, hanc postremā ignauum. Docte autem (ut soles) causam reddis, quare toto hoc capite fœminino genere utatur Dioscorides. Ariolabar quidem & ego quid si mile, sed nesciebam ostendere. Mirum uero, quàm hæc arrideant nostræ sentētiæ.

Ex cap. 68. de
Iasmino ungu.

ALIQVA esse ingrati, quæ non sint grauis odoris, unusquisq; puto cognoscit: multa etiam esse grauis odoris, quæ multis sunt grata, multi sciunt. In noua tamen ædificatione caput hoc non legitur. Sententiā meam de unguentis, per lentiscum potius, quàm per odoratū iuncum, qui odorandis aptior quàm spissandis, multis testi monijs firmare possem: sed satis erit Dioscoridis cap. de unguento nardino, quod odorandum dicit inter reliqua Costo, qui iunco ipso odorato minus est odoratus.

69. de Myrrha

DESTILLATIONES intelligo ad pectus fluentes, quas Græci nonnulli κατάρροιας uocant. Leniuntur hæc materia ad nares deriuata, factisq; per eas destilla tionibus, uel auctis per myrrham, non delinitis. Nonnullos dixi, quoniam sunt & qui catarrhum dicant fluxionem ad fauces & palatum. Quàm uero ductus ille uer borum uiolenter ad Marcelli interpretationem trahatur, non alium quàm te iudi cem elegerim.

70. de Styrace

STYRACEN aliam rem esse à uocata Ambra, ita notum apud nostrates & Arabes medicos, ut probationem non desideret.

71. de Bdellio.

ONYX nota adeò res & antiquis & nobis est, ut nō sit mirādum, Bdellij odorē eius similitudine ostendi. Nec series ipsa orationis huic repugnat: possumus enim hoc modo dispūgere: Odoratū, in suffitu simile ungui: hoc est, per se odoratū esse, in suffitu uero simile reddi ungui, qua etiam in suffitu utimur. Vel hoc pacto: Odo ratū in suffitu, simile ungui: ut prius in genere dicat, deinde odoris species declaret.

72. de Thure.

PRIMAE bonitatis Thus uocatū Stagonias & masculum, ἄτρομον quidem est, sed non uocatur: sicuti album etiam est, non tamen album uocatur. Ast Indicum ἄτρομον, cum non sit, uocatur.

122. de agresti
olea.

FRIGIDI humores, Gal. teste, lata exanthemata faciunt. Igitur non bene de finiuntur exanthemata, quod sint exiguæ pustulæ, quales ex urtica fiunt uel sudore. Pituita enim albas, atra bilis nigras, nunquam rubras pustulas faciūt. Quas uero Paulus subrubras & asperas exulcerationes, exanthematum nomine nuncupauit, non à crassioribus humoribus, sed à tenuioribus fieri putādum. Cum igitur late pa teat (ut ais) exanthematū nomen, non bene Marcellus dixit, nihil aliud significare quàm exiguas pustulas, quales ex urtica uel sudore fiunt. Non rectius etiam ab eo definitas pustulas, uel teipso teste patet, & oculorum destillationes. Non qualem putas saltū ego feci, sed librarij oscitatio, qui mediū ternionem cæcutiendo prætermisit, ut est uidere legētib; hæc in epist. antecedēte, ubi refarta sunt omnia.

127. de Galla.

QVICQVID significet κονδυλώδης, nullus mihi persuadebit, modo loquēdi Diosc. cōuenire, ut magnitudine similem condylo uoluerit significare. quare enim diceret paruam, & condylo magnitudine parem: Et si non satis erat paruā dicere, quia paruū relatiue dicitur, satis erat dixisse, cōdyli magnitudine esse. At nōne cō dyli digitorum, ita magnitudine differūt, sicut & digiti, solentq; uoces huiuscemodi

desinen

Annot. I

10

11

20

30

Annot. I

40

11

111

definentiam habentes, similitudinem potius quàm æqualitatem designare, sicuti *ῥωνατώδης*, uel Marcelli ipsius testimonio.

MATURITAS (si philosophandum est) quum proprie, loquendo ut philosophi, alteratio sit, tempore absoluitur, sicuti & calefactio. Sicuti igitur mediam calefactionem aquæ dicimus, non quando propè est ut sit calidissima, sed cum mediū obrinet caliditatis gradum, ita & de maturitate censendum.

Ex cap. 12. de Palma.

130. de Elate.

STOMACHICOS & in causone sitientes, relinquamus: ad Elaten cōuersi, in qua ex propugnatore oppugnator effectus, in Marcellum ita irruis, ut malim cū eo fugam capere, quàm tecum cominus decertare. Vnam tamen fugiēdo, Parthorum more, sagittam emittam: Pollucem non dicere ramum uocari Elaten, sed palmam: nimisq̄ coactum uideri, ut ramus arboris *πυκάλυμμα* dicatur fructus.

CAPITE de Punica, *πυρλωές* ais duritiem cum carne significare: Acinos ad utranq̄ speciem referri, quæ durum habeat & quæ non habeat. Nucleos speciem eam tantum esse quæ duritiē habet. sicq̄ uideris acinos ueluti genus quoddam statuere supra nucleum, ut sit omnis nucleus acinus, non omnis acinus nucleus. Quæ si uera sunt, idem erit Latinis nucleus, quod Græcis *πυρλω*. Quare reprehensione non carebit Marcellus, pro specie genus reddens, cum æque cōmode speciē reddidisset. Videtur tamen Marcellus nucleū intelligere, durā & arentem, & sine succo, rem: & propterea acinum uertisse, non nucleū. Sed non meum hæc inter uos li-

131. de Punicis seu Granatis.

tes cōponere. Illud potius mihi cōsiderandum, quam rem *πυρλω* Diosc. uocauerit, ut ea si quādo opus fuerit, uti sciam. Multa autem sunt quæ me cogāt credere, purū sine carne os intelligere. Primo, quod nisi ea ossa intelligamus, mancus ea in parte fuerit Diosc. nihil de ipsis à succo & pulpa seclusis determinans. Secūdo, male à Galeno & Paulo compararetur *πυρλω* succo, si & ipse secum succum haberet. Tertio, ossa illa cum carne, non possent (quod Dioscor. iubet) in puluerem uerti. Quarto,

quod alij sic uidentur intellexisse, Auicenna uidelicet & Serapio. Legendum *δύτροφο* non *ἀτροφο*, non sine ratione licet dicas, non tamen accedo: non enim ea uoce uti consueuerunt medici, nisi in his quæ abunde nutriunt. Minimi autem potius nutrimenti, quàm uel nullius uel multi, teste etiā Gal. est Punicū intelligēdum.

PRAETERMISSIS his quæ ad medicamenta uentrem mouentia, & Per-

136. de Malis omnibus.

131. de Piris:

sica attinent, in Piris aliquantisper immoremur. **HIC** nonnulla dicuntur quasi medica, medicis minime consentanea. Medici uel cera non discutunt, sed agglutināt. Nihil enim aliud sunt ulcera, quàm discissa unitas, quæ per coalitum & cohærentiam disseparatarum partium ad integrum reducenda est, non per discussionem. Tumores uero præter naturam, inflammationes uidelicet, ignes sacros, & reliqua id genus, discutunt, non quidem quando incipiunt, sed quando consistunt: incipiētes repellunt: quod longe aliud est quàm discutere. Sicuti alia sunt *ἀκρυστικά*, quàm *διαφορητικά*: hæc enim calida, illa frigida esse oportet. Inter quæ, pira bene à Diosc. numerantur, male autem à Marcello discutiendo esse dicuntur. An uero emitti dicātur ulcera uel abscessus, quando ad maturitatem excoquuntur, mihi (ingenuè fateor) est incognitū: sicuti illud ualde perspectum, medicamenta quæ id faciunt, concoquere & mouere pus à Celso dici.

Apocryfica.

Diaphoretica:

Differentiam hanc inter repellentia & discutientia, etsi alibi sæpe clare, tamen lib. 3. de medicamētis secundum loca patientia, declarat Galen. dicens: Repellunt austera & acerba, quæ communi uoce styptica dicuntur: discutunt calida & sicca.

PER ID quod difficilius est, ais, id quod factū facile est ostendi. Vt hoc tibi & Marcello donemus, quomodo probabit, si ab aliqua ui potest id quod facilius effici, posse & ab eadem id quod difficilius? Potest enim imbecillis senex libellam plumbi ferre, qui non poterit myriadem. Possunt gummi in hac ui imbecilles calculus renum confringere, non tamen uesicæ. Peccat igitur quicumq̄ apud Dioscor.

144. de Amygdalis.

Calculos uesicæ
frangere nullū
medicamen pos-
test.

legens, Gummi calculum perfringi, adiicit id quod difficillimū, scilicet uesicæ. quod adeo difficile est, ut multi sint qui negent inueniri usque adeo efficax medicamen, ut id efficiat bibitum. Boni itaque Interpretis officio melius functus erat Marcellus, si quoties nulla est apud Dioscoridem, medicamini cuiuspiam calculi frangendi uim adscribentem, renum uesicæ uel mentio, nihil ipse plus addidisset, quam quod apud Dioscoridem legebat: sed integrū reliquisset legentibus medicis, num tanta uis medicamini adesset, qua uesicæ calculus posset perfringi. Sed hac de re nimis multa, ut de qua superius fuerit sermo. Receptui iam canendum, ut si quæ supersunt copiarum, ad feliciorē pugnam integræ adseruentur. Vale uir doctissime pariter & amicissime.

Ferrariæ.

10

EPIST. III. Ioannes Manardus Barth. Tingo Pistoriensis
medico s. d. Interpretatio Marcelli in reli-
quos Dioscoridis libros
examinatur.

Vadebant olim nonnulli amici, quorum consilio in re literaria uti soleo, ut eam cum alijs in publicum Epistolam darem, in qua primum Dioscoridis librum per Marcellum latinitate donatum, consultis graecis exemplaribus, sub examen rationis adduxeram. Quibus ego morem gerere prius nolui, quam tuam in hoc sententiam explorassem, qui ad auspicandam inter nos amicitiam ueluti proxeneta extiteras & mediator. Consultus igitur tu à me per literas, eam minime publicandam duxisti; parum decere putans, ut quæ amicis inter nos fuerat agitata, in omnium notitiam peruenirent. Tuis itaque monitis acquiescens, non solum ab additione Epistolæ abstinui, sed & examinare reliquum operis destiti: uni tibi plus in hoc tribuens, quam plerisque contrarium suadetibus: inter quos erant qui affirmarent, Marcellum apologiam & conscripsisse, & Leonis pontifici nominatim dicasse: ut uel ex hoc me quoque ad additionem animarent: nullam iniuriam amicis fieri dicentes, si seposito omni liuore, quisque quod sibi uideretur, ueritatis studio & legentium usui, quieto & pacato animo, & scribit, & publicat. Nullis tamen rationibus adduci ad hoc potui, ne importunus uideri possem, si seni amico & ualitudinario negocium facerem, & molestiam adferrem: amico praecipue alio, te uidelicet, dissuadente. Postquam uero moerentissimum de illius morte nuntium accepimus, negare itidem efflagitationibus amicis non amplius potui, quin residuo libri perlecto, quæ secus ac ille uel legebat, uel intelligebam, annotarem. Ea qualiacumque sunt, ad te mitto, ut uel, si tibi uidebitur, unam cum ipso Marcelli Dioscoride, quæ & nunc (ut audio) sub praelo affines tui Giontæ habent, in lucem ueniant, uel cum bona tua uenia alibi publicentur. Quanquam enim in his, ut in prima etiam epistola, nonnulla sunt quæ leuiuscula mihi ipsi etiam uidentur, nonnulla in quibus facile defendi Marcellus possit: uidebis tamen (ni fallor) multa ad rem, id est medendi artem spectantia, in quibus ille ueluti homo, atque homo qui in libris poetarum & oratorum magis quam medicorum uersabatur, aperte est lapsus: quæ si incastigata remanserint, possint & multis medicis imponere, & hominum uitæ non parum obesse. Nec est ut quispiam uereatur, manibus Marcelli iniuriam hac additione fieri. Si quis enim harum rerum illi sensus est, putandum est gauisurum potius, bonique consulturum, quicquid bono animo, ueritatis inuestigandæ gratia, cuius inter nos agens studiosissimus semper fuit, scriptis mandatū est. Non secus etiam te facturum confido: atque quoscunque Marcelli studiosos, ut faciāt, moneo, rogoque. Nec me aliam ob causam hac & scripsisse & publicasse putent, quam ob ueritatis amorem, & amicorum id petentium obsequium. Sed iam rem ipsam aggrediamur, orsi ab his quæ in fine primi libri aduersus Hermolai aduersionem disputauit.

Marcellus medica artis imperitus.

Probat

PROBARI inquit Dioscorides, Iridem quæ sit τῆ ὀσμῶ ἐλικρινῆς καὶ μὴ νοτίζουσα. Cap. 1.
 Hermol. olfactu syncero non madido: Marcellus sermonis seriem & uerborum du-
 ctum ostendere ait ad Iridem, non ad odorē eius referendum participiū νοτίζουσα, &
 propterea, humore nō lentescens, Iris scilicet, non odor eius, conuertit. Ego ad odo-
 rem pertinere nō dubito, sicq; propemodū ad uerbū transferrē; Olfactu syncera,
 nec sitū obolens. situs enim corruptionē quādam significat ex diuturna mora rei in Situs:
 humido loco, quæ tetrū quendam odorē spirat, qui etiā situs uocatur. Vnde Plin.
 crocum damnat quod situm redolet, alijsq; locis odorē quendam terræ nominat.

DAMNAT cap. 2. quod τὰ μωακεία desideria mulierū appellauerit, multisq; Cap. 2.
 10 testimonijs probat ea uoce menses significari. In qua re certe laborādum non erat.
 Sciunt enim hoc quicunq; aphorismum Hippoc. legerunt libri quinti 28. sed osten-
 dere debuit, non aliud posse quādoq; præcipueq; eo loco significare: cuius contra-
 rium nos cap. de Acoro, prima epistola probauimus. Quanquā si à nobis locus ille
 uertendus esset, nec Marcelli, nec Hermolai exemplo uerteretur, sed in hunc mo-
 dum: Facit & insidentibus ad muliebria Iridis modo. Hermolai tamen traductio-
 nem magis quāam Marcelli probamus: satis intelligi huiuscemodi desideria putan-
 tes, per ea quæ in Iride dicta fuerant: præter enim menses, quos potam Iridem ciere
 dixerat, mollire quoq; eius decoctum uteros fotu asseruit & referare.

Nec pariter probauerim Marcellum, id quod Diosc. dixit, misceri panacem κε-
 20 φαλικῆς διωαμοσι, de his tantum quæ contra cephalæam componuntur intelligen-
 tem: scimus enim κεφαλικῆς à Græcis uocari, non ea tantum quæ uehementi illi ca- Cephalica:
 pitis dolori conferunt, cephalæa uocato: sed quæcunq; alijs etiam capitis affectibus
 sunt utilia: ad quem modum Celsus cephalicā emplastron quandam Philotæ nun-
 cupauit, capitibus fractis accommodam. Et Galen. in lib. de medic. compos. secun-
 dum genera, multas tales componere nos docuit. Nihil igitur aliud uoluit Dioscor.
 nisi his compositionibus panacem misceri, quæ ἀνοπα, & his quæ κεφαλικῆς à Græcis
 appellantur: à qua sententiā non multum remota est Hermolai interpretatio, mi-
 sceri dicens acopis, & his quæ ad desideria capitis componuntur.

In θηροδύκτις non est ut laborem Hermolaum defendendo, Plinij in re literaria,
 30 præsertim in his quæ ad latinæ linguæ eruditionē spectant, imperatoris inuicti cly-
 peo satis tuti. Sed illud potius notandum, quod ad rem, hoc est, ad curatiuam artem
 pertinet, non bene dici à Marcello, quæ à morfu bestiarum sunt uulnera, commu-
 ni aliorum curatione esse curanda: propriam enim hæc curam desiderant: & ideo Morsus bestiarū
propria curati-
onē desiderare.
θηροδύκτις.
 seorsum de illis scribunt medici, quoniam uenenositatis cuiusdam & ipsa partici-
 pant: ut propterea melius fuerit ubi θηροδύκτις legimus, communi serpentibus &
 quadrupedibus uoce ferarum uel bestiarum morsus reddere.

SI calumniandus est Hermolaus, Cyperi folia porraceis dicens longiora & exi- Cap. 4.
Hermolao pas-
trocinatur.
 40 liora, quæ Dioscorides Porro similia dixerat, longiora autem & graciliora: certe nec
 calumniā multis in locis carebit Marcellus, longe magis à uerbis Dioscoridis rece-
 dens, quāam hoc loco Hermolaus: alioqui uerba ipsa quibus ipse usus est, similem
 porri uidentur ostendere.

Defendit quoq; Hermolaum eodem cap. uulgatus nuper codex, in quo sic ad
 legitur: ῥίζαι ἢ ὑπεισιρ ὡς ἢ χήσις, ὡς πορ ὑπὸ μύκεις ὡς ἐλαία σωμαφῆς ἑαυταῖς. hoc est
 ad uerbum: Subsunt radices quorum & usus est, ueluti oblongæ oliuæ similes.

IN CARDAMOMO non ausim tueri Hermolaum, pro calore feruorem Cap. 5.
 reddentem. Velim autem Marcellum, quod in alio reprehendit, in sua interpreta-
 tione cauisse, nec simili errore lapsum, unam pro alia (quod sæpe, ut prima epistola
 notauimus, fecit) uocem reddidisse.

DE nardo in ead. epist. ad Marcel. satis ostēdimus, posse cardiogmi uoce, cordis Cap. 6
 morsum intelligi. Nūc addimus, nō absolute uerū esse, quod hoc loco scribit Marc.

Cor affectū cū
rari posse cōtra
Marcellum.

Cor ἢ πρῶτον παθῶν, hoc est, primarium affectum offensum, nullam medicæ artis opem admittere. Scimus enim quamplures cordi primarios morbos cōtingere, qui & per se, & medici auxilio, nec difficilem curationem accipiunt. Scimus etiam, Galeno docente lib. 4. aphor. 66. aliquos medicos cordis παλμῶς, cardiogmos uocasse; cuius contrarium asserit eodem loco Marcellus.

Cap. 7.

REPREHENDIT præterea Hermolaum, quod contra Dioscoridis præcepta nardi Gallicæ purgationes docuerit. nos uerbum ex uerbo Dioscoridis seriem uertemus, ut integrum sit unicuique græcas literas non callenti, uter melius autoris mentem expresserit, iudicare. Caulium, inquit Dioscorides, tantum & radicū usus est & odor. Quare oportet ante unam diem conspersos aqua fasciculos, & à terre-
no emundatos, super humido sternere pauimento, supposita prius charta, postero-
re autem die expurgare. Non enim simul cum paleari & alieno, id quod utile est
expurgabitur.

Cap. 19

CAPITE de Aspalatho, pecus pro embryo trāsferit Hermolaus, Apuleij herbarium sequutus: quod arguit Marcellus. Ego alijs hanc litem dirimendam relinquo, contentus signasse autorem, quem fortē Hermolaus est imitatus.

Cap. 28.

IN OLEO, cap. 28. pro uoce μαλακκλήν, non bene dictum ab Hermolao putat, lenit, referendum ad aluū iudicans. Ego cum superius μαλακκλήν γαστρὸς oleum dixerit, libentius hoc loco intellexerim, uim molliendi quæ obduruerint. Non agnosco etiam in uerbo καθαίρειν, mitiorem illam quam Marcellus, purgationem: cum uideam Hippoc. in uehementibus purgationibus, ualdeque laboriosis ea uti, & cathartica à medicis dici, etiam quæ cum magna uī purgant, sicuti elleborus & scammonium. Ad fœminas Hermol. retulit, quod de ileosis eodem cap. scribit, quia (ut ego quoque in meo) & ipse in suo codice πρὸς τὰς εἰλεώδεις legebat.

Cap. 30.

CAPITE de Ocimino unguento, in uulgatis nuper codicibus, nulla Ligustrimentionio; ut mirum uideri non debeat, si aliter Hermolaus quam Marcellus legerat, non consentientibus sibi inuicem exemplaribus, neque ulla suppetente euidenti ratione, quare una præ alijs lectio probanda sit. Ego tamen potius eam laudauerim, in qua non nominatur Ligustrinum unguentum, ceu adhuc incognitum, nec cuius antea docuerit Dioscorides confectionem.

Multa & alia in Hermolai interpretatione taxat Marcellus, quæ ad secundum librum festinans, consultò prætereo: uel quia leuioris notæ, uel quia in prima epistola defensa, uel quod in eis ego quoque peccatum agnosco, aut Hermolai, aut, quod libentius crediderim, librarij. Placuit autem breuitatis gratia alium modum in sequentibus libris sequi, uerba uidelicet Marcelli quæ castigationem desiderare uisa fuerint, signando; dehinc prima litera mei cognominis præsignata, addere quæ mihi uidentur: & hoc absque ulla præfatione, locū duntaxat libere notans, integrumque lecturis relinquens, utram sententiā maluerint approbare: non enim tantum mihi arrego, ut mea uelim quasi extemporanea, Marcelli meditata, absque magna indagine præferri.

LIBRO SECVNDO.

Cap. 2. de terre
stri Erinaceo.

Renum cum urinæ malo aliquo doloribus.] MAN. nephriticis ait Diosc. Nos autem in epistola superiore ad Marcellum ostendimus, non bene eam uocem sic uerti, ut Marcellus semper facit.

Solidæ partes
in aquâ resoluti
non possunt.

Toto corpore resoluentibus se in aquæ naturam solidis partibus.] MAN. multæ hic errores: neque enim solidæ partes uel in hoc, uel in alio morbo in aquam resoluti possunt: nec tumor qui in membris hypofarcidio laborantibus ostenditur, ab aqua, sed à pituita fit.

Et his, quorum corpus macie conficitur.] MAN. legendum elephantiosis, & his qui

his qui mali sunt habitus. Verba enim Dioscor. sunt, ἐλεφαντιδοσι καχέκτοις.

Maiore uī tamen urendo exulcerat.] M A N. ad uerbum, caustici magis sunt. Cap. 4.

Vtilissimum & utilissime.] M A N. lege utilem & utiliter.

Difficillime eadem corrumpitur.] M A N. difficile.

Facillime.] M A N. facile.

Fluuiatiles uirus habent.] M A N. βρωμώδης à Dioscoride dicitur.

Syluestribus.] M A N. syluestres, ut uidelicet cochleas ipsas syluestres intelligas.

Possunt crematæ omnes] M A N. crematæ earum testæ.

Viuentibus cochleis exempta caro.] M A N. lege, uiua caro.

10 Præsenti remedio.] M A N. γὰρ γὰρ, id est, aperte. 10

Spica folio uē nardi.] M A N. lege, spica nardi, aut folio, aut malobathro. 16

Venenatorum moribus.] M A N. θηροδύκτοις, quæ uox mihi ferarum morsus significat, ut primo libro dictum. 24

Τένοντες uideo appellari omnes chordas, tendones à nonnullis uocatas, non tantum ceruicis, ut Marcellus putauit, esse que rem à neruis diuersam, sicut & copulæ sunt, quibus ossa inuicem copulantur. 25 Tenontes. Copulæ.

Fauces.] M A N. ἀρτηρίας, id est, asperas uocatas arterias, quæ aliud sunt à faucibus, ut primo libro dictum est. 26

Salsamentoso liquore fouentur.] M A N. εἰς ἐγκάθισμα, id est, si in eo sedeant.

20 Rabidorum canum.] M A N. simpliciter canum scripsit Dioscorides: sicuti aliàs sæpe, ubi Marcellus rabiem addidit. Morsus uero canum absolute per uocem κωοδύκτωρ esse intelligēdos, Galeni testimonio patet, in hoc Dioscoridem non probantis, quia nihil propriū habere morsus canis non rabidi uidetur, quin idem adsit alijs quoque moribus. 30

Sistat & emendet.] M A N. communis lectio, ut ipse quoq; Marcellus testatur, habet ὠν καύσι, id est, inurat: & satis quadrat, siquidem à Galeno & alijs, pleraque urendi uim habentia, dysentericis iniiciuntur. 31

Eius canali.] M A N. ὀρθική πύλη, id est, meatui per quem lotium egreditur. 33

30 In aquosis & humidis.] M A N. legendum ὑπὸ τὰς ὑδρίας, id est, sub hydrijs: intelligendasq; situlas aperte docet Galenus, dicens plurimos ruri sub his hydrijs nasci, quibus à fontibus aquas rustici ferunt, & prope focum reponunt. 34

Arcentur excitandæ in pedibus.] M A N. clarius Dioscoridis mentem Hermolaus est assequutus, attritus calciamentorum conseruari dicens absque inflammatione, ut scilicet intelligamus locum à calciamentis læsum, his pulmonibus ab inflammatione defendi. 37

Nyctalopas uocat Galenus, sicuti & Paulus, eos qui interdium uident, uesperiparum, noctu nihil: ut uel ex hoc intelligi possit, libros Definitionum, & Isagogen (quorum autoritati Marcellus nimis credens sæpe lapsus est) non esse inter Galeni commentaria numerandos. 38

40 Aliquot diebus.] M A N. ἱκανὰς ἡμέρας, multis diebus, ego libentius cōuerterim. Galenus continet. 40

Lichenis seu impetiginis naturam, non bene descripsit Marcellus: fœditas enim quædam est scabie leuior, nisi ex earum numero sit quæ feræ dicuntur. 41

Soleæ.] M A N. δέρματα, id est, pelles, scripsit Dioscorides. 42

Cibum in stomacho non continentibus.] M A N. σμαχινός, scribit Dioscorides. 43 Ego uel eadem uoce scriberem stomachicis, uel uentriculi imbecillitate laborantibus, sicuti etiam libro primo latius monui.

Gallorum uero.] M A N. in secunda Dioscoridis æditione ea uerba sunt addita, quæ à Marcello afferuntur. Ego uero apud Galenum lego ὠν κρητικὴ δὴ ἀμιν, id est, retentricem uim ius simplex gallinæ habere. Et propterea suspicor in uerbo

ὡδὲ κρῶσθ, apud Dioscoridem mendam esse, fuisseque eandem utriusque sententiam, gallinæ quidem iunioris ius uentrem adstringere, antiquorum gallorum purgare: iudicandum tamen hoc peritioribus relinquo.

Eorundem in senectute gallorum.] M A N. accreuisse hoc remedium Dioscor. cum Marcello sentio.

Cap. 44
Emplastica.

Glutinat.] M A N. græcè ἐμπλάστει, quod uerbum aliam proculdubio habet significationem, ut Galen. docet lib. 5. de simplicib. medic. Emplastica enim ea esse dicit quæ ita hærent corpori, ut auelli difficulter possint, meatusque obstruant.

46 Crassioribus cruribus.] M A N. μεγάλωκωλθ, inquit Dioscorides: & propterea magis placet, ut magnis, quam ut crassioribus dicatur: & extremis membris, non tantum cruribus.

49 Lappillos inuenies duos.] M A N. legit, lapillos inuenies, ex quibus duos accipies, sic enim loquitur Dioscorides, & experientia ipsa plures inueniri testatur.

Bucculæ.] Dioscor. σαμῶλεως.

52 Cum spinæ quam tragacantham appellant.] M A N. non addit tragacanthon Dioscor. nisi post uesicæ dolores, & Galen. qui ad reliquos hic enumeratos affectus, præter uesicam, laudari hoc cornu dixit, tragacanthæ non meminit: quo fit ut Barbarum in hoc magis probem, doloribus tantum uesicæ tragacantham addentem.

54 In summum corpus calorem trahere.] M A N. Quum simpliciter dicat Dioscor. quod calefaciunt, nescio quare Marcellus tot uerba addiderit.

Antidotis ad ciendam urinam factis.] M A N. non sic Dioscor. sed quod antidotis miscentur ueluti urinam mouentes.

56 Plagellæ confricatus.] M A N. Dioscor. sententiam non bene expressit Marcellus: iubet enim Dioscor. emolliri hoc animal cum aliquo ex uocatis Splenijs, mox fronti aut temporibus apponi.

57 Pellit.] M A N. scribe uel intellige, amouet uel aufert: quod etiam ipsemet Marcellus testatur.

62 In confesso apud omnes.] M A N. ὁμολογῆται simpliciter dixit Dioscor. hoc est, creditur, uel in confesso est.

63 Saporis & succi.] M A N. alterum intelligi oportet, non utrumque. δὺχυμον dixit Dioscor. quæ uox mihi eo loco boni succi significat: ferè enim eo solo significato in usu medicorum ea uox est.

Aliud tamen mollit.] M A N. nescio quare additum sit, tamen.

Pingue.] M A N. adde, ualde.

Ideoque non tantopere utile.] M A N. lege, non adeò autem stomacho utile.

Magis aluum soluunt & turbant.] M A N. διυκιδιλιώτῳρα, id est, uentri meliora: nec ulla hic de turbatione mentio.

Et uomitiones.] M A N. lego, nauseam.

Papularum eruptiones.] M A N. exanthemata Dioscor.

Heminis per interualla temporis usque ad quinas.] M A N. clarius meo iudicio Hermolaus: heminis per interualla singulis usque ad quinas.

64 Corpus auget.] M A N. carnem facit.

Ab elixatione statim sepositus.] M A N. lege, expressus, scilicet ἐκθλιβείς.

Facillime digerit.] M A N. clarius Hermol. & fidelius: facilis reddi, id est, facilis distribui in mēbra: hoc enim significat διανώδδτῳ uox, qua hoc loco Dioscor. usus est.

65 Pingue nitensque.] δὺτροφομ.

Pustulis similes.] M A N. cum pustulæ ueræ sint psudracia, miror quare similes pustulis dicat.

Virosum.] δυσώδδς, id est, mali odoris.

Deradito.] M A N. penna, addit Dioscorides.

Ex aceto,

Ex aceto, oleo.] M A N. lege, ex aceto & oleo, uel uino.

Concretum sanguinem.] M A N. lac lego in ultimo impresso Dioscoride: ad utrunq; tamen ualere testis est Galenus. Cap. 66
67

Fœminarum mensibus accommodus.] M A N. πὲρ τὰ γυναικεία, id est, ad muliebria. & latius patet, ut primo libro demonsttrauimus.

Albuginibus.] M A N. ἀργέματα aliud sunt quàm λευκώματα, quæ significant albugines. 70

Et puerorum ulceribus.] M A N. adde, oris.

Præsenti utilitate.] M A N. hoc in Dioscoride non legitur.

10 Matricum equarum quæ admissuræ inseruiunt.] M A N. magis probo ut legatur, admissariorum equorum quos matricibus equabus præferendos existimo, Galeni & Arabum testimonio, cui & res ipsa suffragatur, cum mares fœmellis sint calidiores. 71

Si prægnantes eo linantur.] M A N. nescio quomodo additum sit, prægnantes, quod uerbum in Dioscoride non legitur. Alioqui prægnans periclitatur, potius ut abortum faciat, quàm ut sterilis sit.

Et ulcera quæ à serpendo herpetas dicunt.] M A N. non ulceris nomen herpes est, sed tumoris, ut primo libro à nobis ostensum est. 72
Herpetes.

Et ulceribus quæ thymos uocant.] M A N. nec thymi ulcera sunt, sed ad uerrucas 20 cas pertinent. Thymi.

Caprinum tritum.] M A N. lege, aprinum.

Inter duos neruos.] M A N. hoc non legitur in Dioscoride.

Exerit urina.] M A N. hic additum est, urina: quæ uox facit, ut de humana loqui uideatur, non de canina. 73

Quæ pascendo serpunt genitalium uitia.] lege, & genitalium: ita ut quæcunq; serpunt, atq; etiam quæ in genitalibus serpunt, intelligatur.

Colore rutilo.] ὑποφαύστος, id est, subflauo. 74

Tynnorumq; falsæ carnis cibi.] M A N. scribente simpliciter Dioscor. τὸ πάειχθ, nescio quare Marcellus ad Thynnorum tantum falsuram contraxerit.

30 Exulceratæ uesicæ.] κύστη κεκακωμένη, quæ uox non ulcera tantum, sed mala omnia significat.

In calefaciendo & extrahendo maxima.] M A N. ualide calefacere & trahere dixit Dioscorides, non maxime. Galenus in secundo ordine ad tertium usque calefacere, ac uehementer attrahere. 76

Luteo colore.] M A N. fidelius, & ad rem accommodatius Hermolaus, in luteum uergens. μηλίζουσι scripsit Dioscorides. 77

Rabidi canis.] M A N. tacendum erat rabidi, ut supra.

Plantarum uitia callos, scilicet in pedibus.] M A N. Diosc. callos non nominat.

40 Maxima molliendi refrigerandiq; ui.] M A N. uerborum ductus monstrat panem esse frigidissimum, quod & falsum est, & à Dioscoridis mente alienum.

Præsertimq; admixtis succis herbis.] M A N. lege, mixtus herbis succisq; quibusdam. & est sensus, panem crudum quibusdam herbis aut succis mixtum, uim habere refrigerandi.

Quæ tamen ex farina eius ptisana facta est, ob expressum in coctura succum.] M A N. duo uerba addit Marcellus, quæ ptisanam Diosc. turbant, farinam uidelicet & expressionem. Nunquam enim miscenda farina, nec exprimendum hordeum, nisi quando succum ptisanæ, non ptisanam uolumus parare. Et propterea laudanda in hac parte Barbari interpretatio, quæ hoc pacto iacet: Ptisana magis alit quàm polenta, quoniam hordeum coquendo succulentum sit. 78

Tumores collectionesq; omnes.] M A N. clariorem fideliosemq; fecisset inter

pretationem, dicens, œdemata & phlegmonas.

Durities mollit.] MAN. συμπεσθ, id est, concoquit.

Expressus cum aqua.] χυλωθγύ. Hermol. fidelius, insuccata.

Postremo quæ in finem capituli huius septuagesimioctavi adnotantur à Marcello de polenta, ptisana, & ea quæ à Græcis uocatur ωμίλυσις, Galeno & bonis medicis non consentiunt, & propterea repudianda sunt, & ex legitimis Galeni scriptis modus colligendus, quo tria illa sunt parâda: Polenta quidem ex uiridi adhuc horæ deo: Ptisana ex sicco, integro, plenè cocto: Omelysis ex eodem sicco, mola in puluerem, hoc est farinam, redacto.

Polenta.

Ptisana.

Omelysis.

Cap. 81 Quæ mirifice nutrit.] Dioscor. ικανός, id est, satis.

85 Cremor.] lego apud Dioscor. χυλός. quæ uox mihi succum, & sæpe etiam Marcello significauit.

90 Stellionum & Cerastrarum moribus.] MAN. ut legēdum putem Colicis, loco Stellionum, præter communem lectionem, facit conformitas Arabum, & Serapionis præcipue, qui uerbis Dioscor. hoc dicit. Facit & res ipsa, modice enim calet Sefamus, & pinguedine tenacitateq; sua mollire aluum potest.

91 Cum bitumine.] MAN. communi lectioni concordat idem Serapion: nec uideo cur suffiri non possint lolium & polenta.

93 Facit ad collectiones.] MAN. phlegmonas ait Dioscorides.

94 Omnes intus forisq; inflammationes.] MAN. labitur hic Marcellus, idq; peccat quod in alijs reprehēdit, scilicet quod uocem φλεγμονάς, quam priore capite collectiones, hoc iam loco inflammationes uertit.

Aut despumato melle.] Dioscor. ἐφθώ, id est, cocto: nulla enim res est quæ cogat, ut hoc loco despumetur.

Conia. Ex ficulneo cinere.] MAN. κωνία Dioscor. quæ ex quolibet cinere fieri potest, si Galeno credimus, id quod ueluti ablutio cineris est, Coniam uocanti.

95 Renes tamen & exulceratam uesicam lædunt.] MAN. Modus iste loquendi ostendit Cicera simpliciter renes lædere, quod ueritati repugnat: & propterea sic ad uerbum fidelius quis transferret, Lædunt autem & uesicam exulceratam & renes.

96 Infomniosa est.] MAN. δυσόνειρος, id est, mala faciens somnia.

In ultimæ impressionis græco codice additur, media in calefaciēdo & in frigidādo.

Strumas.] MAN. Nulla hic de strumis mētio: nec tanta uis fabæ est, ut hoc præstare possit, nisi fortioribus medicinis adiuta.

Discutiunt ijdem strumas.] MAN. facit hoc ut credamus strumas superius legi non debere: estq; rationi magis consentaneum, alumini & antiquo oleo associatos cortices hoc facere posse.

97 Asia Ciliciaq;] MAN. non hoc Dioscor. sed quod plurima quidem nascitur in Aegypto: tamen in Asia quoque & Cilicia palustribus locis inuenitur. Exigui momenti scio esse hunc errorem, sed à suscepto mihi munere non alienum uisum est, etiam ad hæc minora aliquando descendere.

98 Grauiâ & tumultuosa somnia.] MAN. eadem hic quæ cap. nonagesimosexto de faba uox, hoc est, δυσόνειρος, aliter tamen à Marcello uersa: quod Marcellus crebro in alijs reprehēdit.

Aut siccis rosis.] adde, & synceris gallis.

Quæ omnia post cocturâ abijcienda erunt.] MAN. non omnia abijcienda dicit Diosc. sed gallas tantū, ueluti rem cibo minime idoneam: post gallarū enim mentionem statim addit, αἰλις μετὰ τῆς ἐψοσιμότητος. hoc est, quæ, uidelicet gallæ, post cocturam abijciuntur. Esse autē hanc meliorem lectionē ex hoc ostenditur, quod post illa uerba, Rhum cum alijs enumerat. Alioqui quare pira, & cotonea (ut alia mittam) à pultario sunt abijcienda: taceo Serap. autoritatē aperte huic lectioni suffragantē.

Crustas

Crustas erumpit.] M A N. intellige, ab uisione factas: *ἑχαφας* enim dicit.

Verum oportet diligentissime Rhum cum aceto illo decoquere.] M A N. fide-
lius quis, si non adeò eleganter, hoc pacto conuerterit: Oportet autem acetum ac-
curate illi concoquere: nisi enim hoc feceris, uentrem turbat, sic enim integrum erit
legenti, uel de lente, uel de Rho seu Rhu intelligere.

M A N. Phasiolum aliud esse à phaselo, ex Galeni sententia in quadam nostra epi- Cap. 99
stola ostendimus, uocariq; à Theophrasto dolichum, latine eruiliam.

Et his quæ contra uenenata ad leuandos somno dolores conficiuntur.] M A N. 102
Tot uerbis duo nobis Dioscoridis uerba reddidit Marcellus, nec scio an recte: ano-
dynis enim Theriacis misceri rapi semen dixit Dioscor. Sunt autem anodyna medi- Anodyna.
cis, non solum quæ somno, sed multo uerius quæ calor moderamine dolores miti-
gant: quod etiam non semel dictum est in alia epistola.

Cutem subeuntibus aquis, lienosisq; utiliter raphanus emplastri modo imponi- 104
tur.] M A N. fidelius hoc pacto uerbum uerbo reddideris: Cortex cum oxymelite
sumptus uomitum magis mouet, aqua intercute laborantes adiuuat, Emplastri ue-
ro modo applicitus, etiam lienosis conducit.

Marinam brassicam folia habere longissima & tenuissima, scribit Diosc. Marcel- 111
lo interprete, Ego in uno exemplari lego, longa & tenuia: in alio, longa tantum.

Adstringunt ambo.] M. oēs legēdū, tres em numeratæ sunt, & *ωάσαι* scribit Diosc.
20 Annotat Marcellus sub finem huius cap. de Brassicis, quod solis uenenis & ue-
nenatis antidota respondent. Ego autem aperte cōtrarium uideo Galenum dicere
in principio libri de Antidotis, & Paulum Galeni uerbis lib. 7. suæ medicinæ.

De Plantagine maiori Marcellus ait, Latiore folio & oleris figura.] M A N. *πλα* 115
τύφυλλον & *λαχανώδες*. ad uerbum, latifolia & oleracea. Nec scio diuinare, quænam
sit oleris figura, quum nō minor sit in oleribus figuræ uarietas, quàm in reliquis her-
bis: nisi forte brassicam per olus intellexerimus, ut fieri posse alibi docuimus.

Et canum morsibus subuenit.] M A N. mirum quare non addidit rabidorum:
non quia id uerbum addat Diosc. sed quia ita consueuit *κωόδηκτα* interpretari. Di-
misit quidem combusta, quæ Diosc. cæteris coniunxit.

30 Plantaginis olus.] M A N. ecce quod plantago inter olera numeratur, & ut olus Plantaginē ole-
estur. Pro beta autem dicit dari cum lenticula, quoniam consueuerāt antiqui betam raccam esse.
miscere lenticulæ, ut testis est Galenus.

Vesicæ calculi.] M A N. *λίθης* simpliciter scribit Diosc. nescio aut quæ causa impu- 116
lerit hunc uirum ut semper adderet uesicæ, quum longe difficilius sit hos quàm eos
qui in renibus sunt & frangere & educere, ut in epist. ad ipsum Marcel. dictum est.

Sunt qui serpyllum.] M. in noua Diosc. æditione additur *ἀρχίαν*, id est, syluestre. 117

Vtrunque genus.] M A N. hæc uerba in nullo exemplari lego, eaq; accreuisse
omnino credo, cum sint primi Sisympriæ medicinæ, proprio cap. plenè recitata.

Cubitali altitudine.] Diosc. non cubitalem, sed ferme cubitalem dixit. 118

40 In duos statim foliosos.] M A N. magis placet, ceu rei ipsi magis accommodatum,
ut undique folijs plena Batis ista dicatur: non enim uideo quod in duos statim ra-
mos scindatur.

M A N. Quum hæc herba non solum in censu olerum reponatur, sed & ipsa & 119
radix in cibum uenire à Dioscoride dicatur, magis credendum his qui eam uulgò
dici herbã stellæ, qua in acetarijs passim utimur, quàm his qui Capreolam, uel acu-
leatum gramen dicunt, iumentorum potius quàm hominum cibum: quanquam
nec illi sine ratione sunt loquuti, ob Psyllij similitudinem.

Angulosus.] M A N. *γωνοειδής*: quam uocem aliter (si recte memini) primo li- 120
bro cap. de Asaro, interpretatus est, scilicet angulorum forma: ubi nos diximus, ni-
hil angulorum formam esse posse nisi angulos habeat.

- Cap. 121 Aliter legitur capitū huius in recens ædito græco codice, in hunc modum: Seris syluestris est & domestica. Syluestris, Picris aut Cicorion uocata, latioribus folijs constat, meliorq; stomacho est quàm domestica. Domesticae rursus duplex genus est &c. Non facile autem concordauerint ea quæ Dioscor. uerbis à Marcello dicuntur, cum his quæ ab eodem dicta sunt in commentario.
- 122 Liquore lactis.] in meo Dioscoride nulla lactis mentio.
Inanem.] κέφλω, id est, pondere leuem.
- 123 In ardore febris, summa corporis superficies.] MAN. πῶς καυσθηδύλω, id est, caufus patientem. Est autem caufus, febris ab incendio sic nominata.
- 125 In somniosis potum semen eius opitulatur.] MAN. lege, uel ipsomet Marcello docente, Venerem assidue somniantibus opitulatur, & concubitum arcet.
- 130 Pulmonum inflammationibus.] MAN. nescio unde accreuerit Marcello uox pulmonum, quæ huic loco absq; dubio minime congruit.
Quibus atra bilis nocet.] MAN. fidelius, quibus atra bilis gignitur.
- 131 Et sine folijs.] MAN. sub pinguibus folijs lego in nouo Dioscoride.
Albescente & in luteum inclinante.] MAN. ego inuenio, subalbo, uel ad luteum uergente.
Creditur.] δὲ κῆϊ, id est, uidetur.
Inter legumina.] MAN. adde, quædam.
- 138 Folia ipsa.] MAN. lego, ipsum porrum, sine foliorum mentione. 20
Carbunculos.] MAN. ἐχάρσας, id est, crustas ex adustione relictas: ita enim & ipse Marcellus alibi conuertit.
- 140 Erodendi.] MAN. ἀκλικὰ: quæ uox, ut primo libro monuimus, mordendi potius quàm erodendi significationem habet.
Extenuant stomachi ueluti ex repletione fastidia.] MAN. λεπύλικὰ, ἀφώδην, ἀσώδην. Legendum ergo, si error fugiendus, attenuant, sitim faciunt, & stomachi ueluti ex repletione fastidia.
Laxant.] MAN. clarius & securius uerteris, si referant dixeris: laxandi enim uis alia est medicis quàm aperiendi. Addendum etiam, à cortice purgata. Sic potes aduerbum fideliter conuertere: Excrementis, hisq; præcipue quæ per hæmorrhoidas exeunt, aditus aperiunt: pro balanis etiam subiiciuntur, exsquamata & oleo immiffæ. 30
Rabidorum canum.] hic etiam absq; causa additum est, rabidorum.
Σκύβαλα non bene interpretatur Marcellus aridiora stercora, uulgus potius medicorum, quàm Galenum & alios bonos sequutus, quibus ea uox omne stercus significat, non id tantum quod plus nimio aruerit.
- 141 Concreto capite.] lego, μονοκέφαλον, id est, uniceps, uel unius capitū.
Porrimodo, & reliq;.] MAN. omnia hæc uerba desunt in nouo græco codice, usq; ad eum locum, Vocantq; in eo: quæ neq; à Serap. afferuntur.
Erodit.] MAN. nihil lego in meo Diosc. quod illi uerbo respondeat.
- 143 Nec rubeat.] μὴ κατὰ ξηρόν καὶ κατὰ πηρόν ἄδρόν. Hermolaus negationem ad primam tantum dictionem ferens, quod nō obaruerit dixit, quod rubens adultumq; sit. crediderim ego ruborem in bono desiderari. 40
Eaq; ratione.] MAN. Marcellus Hermol. taxat, purgare per sternutamēta sinapi dicentē, cum nulla sit eo loco in Diosc. purgationis mentio. Nec (iuxta euāgelium) qui in alieno festucā, in proprio oculo trabem uidet, addens & ipse uerba hæc, Eaq; ratione: dicente simpliciter Diosc. cōmittialesq; iuuat. Et paulò post scribente Dioscoride, mixtum ficis, & ad ruborem usq; impositum, coxendicum dolores iuuat, nec plus: ipse uertit, Fico mixtum subactumq; sinapi, mox impositum usquedum cutis cum cruento rubore exulceretur, coxendicum dolores lenit. Vbi multa uerba super

ba superaddita, quiuis facile agnoscit: sed quod peius est, sensum quoque mutatum: non enim quacunque ruborem cuti inducunt, uim exulcerandi habent: experientiaque quotidiana cognoscimus miscellam hanc, ex ficis & sinapi, ruborem tantum, non ulcus inducere: quod etiam si faceret, non est tamen hoc loco a Dioscoride dictum.

Aut cera.] M A N. aut cerato.

Farinae modo.] *ὡς ἀλφιτα*, id est, ut polenta.

Ad extrahendū.] *ὑποσπαστικάς*. sic autē uocant medici ea quæ ad aliū locū trahūt. *ἰχθῆρες*, Galeno sunt tenues corporis superfuitates.

10 Aequale nasturtij semen est.] M A N. *ἔοικε*, id est, simile est.

Strumas præterea absomit ex muria illitum.] *δθλιωας τε ἐκπυοῖ σὺν ἀλμυκαταπλασθῆν*. Hermolaus, furunculos concoquit cum fermento. Ego scribendum puto, furunculos ad suppurationem ducit, cum muria cataplasmatum forma applicitum. Hermolaus Plinium secutus est. Marcellus, ut existimo, codicis sui fidem. Ego mei, & præterea Arabum consensum.

Et circa caulem.] additur in meo codice, totum.

145

Flos illi albus.] M A N. subalbus, id est, modice uel parum albus.

Et circa domos.] *γὺ δθθῆς καὶ θιχθῆρ καὶ ὑπὸ θριγλυθῆρ*. hoc est, semitis, parietib. & uallis.

Acerrimum.] M A N. acre.

20 Candidi flores.] ego lego tenues, facili in græca dictione lapsu, *λεπλά*, pro *λεπλά*.

146

Purulentis excreationibus.] *ἐμπύσς*, uulgus medicorum empyicos uocant, latine 147

ne suppurati dicuntur.

Occulti cancri ab Hippoc. & græcis medicis dicuntur, qui in penitioribus partibus & latentibus constituti sunt. Hos enim non esse curandos docet Hippoc. libro 6. Aphorismorum. Eos uero qui in extimis membris nondum ulcerati sunt, qui & ipsi occulti dici possunt, incertum reliquit ex aphorismi uerbis Hippocrates, Galeno teste, an curari deberent. Nihil igitur uetat quin *κρυπτά*, & hic Carcinomata intelligamus, ea quæ in intraneis partibus sunt: imò non absque magno periculo, potest Irionis semen exterioribus Cancris adhiberi.

30 Nigrum maiore acrimonia est quam candidum.] M A N. additur in meo codice 148

ce *ἡθιογ*, id est, suauius.

Tabidum.] M A N. *ἀτροφογ*, id est, quod nutrimentum non sentit.

Cum Taminia uua.] M A N. *σὺν σαθῆν*: nec additur Taminia.

Somno idem dolores leuat.] M A N. *ἀνώδυογ*. Quid uero sint anodyna, supra non semel ostensum est. additur etiam salubre.

Somnum & appetentiam cibi conciliat.] M A N. nulla hic etiam somni mentio. nec uideo quare salubritas in somnū mutari debuerit, præsertim cum ea quæ somnum faciunt, frigere potius quam calere oporteat.

In cremanda lente.] M A N. in meo codice non *φωκθ*, sed *ὡς φασιγ*, quod latine

40 sonat, ut dicunt.

Potionibusque.] M A N. *εἰς πρῶποτισμῆς*, id est, his quæ præbibuntur. Hermolaus 149

propinamenta uocat.

Hepaticos seu iocinorosos eos intellige, quibus imbecille iecur est, absque dolore 150

tumoreque. atque ex hoc cognosce, parum libro credendum de Definitionibus, sal-

Hepatici.

sò Galeno inscripto.

Sapore acri.] M A N. adde, leniter. *ἡρέμα*.

Lienes minuit.] lege, liquat.

153

In nouo Dioscoride totum hoc quinquagesimumquartum supra centesimum 154

de altera Cyclamino caput deest.

Capillamentorum Croci rutilo colore.] M A N. non tot uerbis utitur Dioscor. 156

sed tantum *κροκίζων*, id est, ad crocum uergens, uel crocum referens.

Radix est illi rotunda.] MAN. addit Diosc. *ποσδς*, id est, quadantenus raphano similis. Ego lego *αρω*, & in meo Dioscor. & apud Galenum.

Est femini succoq̄.] MAN. non sic lego, sed feminis succo: nec aliter legēdum: siquidem primo de femine, quod fortius est, Galeno teste, secundo de radicibus, tertio de folijs agit.

Inungūtur eo etiā utiliter carcinomata. MAN. belle hoc quidē, sed nō plenē Dioscor. exprimēs: *σελδμ* enim dicit, hoc est, ut mihi uidetur, sisti, ne ad deterius labātur.

Phagedæna.

Cap. 159

Phagedæna ulceris semp̄ nomē est apud Gal. nunq̄; inexhaustæ cibi appetētiæ.

Sordida ulcera, quæ pascendo serpunt.] Clarius sic legeris, Sordida ulcera, & 10 quæ pascendo serpunt.

Floret per messem.] MAN. Quæ sequūtur usq̄; ad capitis finem, in meo Diosc. non leguntur, & accreuisse ea credendum est, ut Marcellus quoq̄; notauit.

161 Ex melle & aceto.] ego lego, uel aceto.

Vltima medicina, de bulbo uidelicet elixo, non legitur in meo Dioscoride, sed nec apud Serapionem.

162 Plurimos habet cremata usus.] *ὀπθθείσα*, id est, tosta, uel assa.

Medicamentis quæ rarefaciendo sunt.] Legitur in noua etiam Dioscoridis additione *αρωμαλικές*. Possunt autem aromaticæ potestatis intelligi medicamina, ex uarijs aromaticis composita, ceu Theriace, Serap. idem uerbis Dioscor. scribit. 20

Medicamina aromaticæ potestatis.

Ciborum in stomacho incontinentiam.] lege, stomachicos.

164 In cibis omnium inutilissima.] fidelius uertit Hermolaus, cibo inepta.

167 Tenuissimis incisuris.] Diosc. *λεπτοχιδέσρα*, & propterea melius Hermolaus, tenuius scissa, quàm folia uidelicet coriandri.

Minus profunde splendet puniceus color.] *ἡπθου βαθύ*, id est, minus profundus: nec aliqua hic splendoris mentio.

Papauer rhœas candidius & acre est.] MAN. superfluit uerbum, est, ut nō papaueris, sed succi color intelligat̄. Legendū igitur, papauer rhœas, cādidiorē & acrē.

168 Quæ diluti aqua croci colore liquorem ex se remittit.] *ὀπθρ ἡ ἀλίνσι κροκίζοντα*. hoc est ad uerbum: Succum autem remittit croci colore. & de tota planta, non solum 30 de radice potest intelligi.

De Argemone hac.] MAN. desunt omnia hæc ad capitis usq̄; calcem Dioscoridi meo. deest & totum de altera argemone caput 169.

170 Leniendi uis utrique est.] lego *πραύνλησθαι*, uereorq̄; ne subsit menda. Galenus tergere eas dicit.

Oculorum albugines.] *αργέματα*.

171 Species, differentias.] puto legendum, secundum species differentias.

Genere uero præcipuas.] *γρηκωπάτας*, id est, si quis uerbo uti Boëtij non uereatur, generalissimas.

Crocatum.] lego, *κροκίζοντα*. Mirum est quod nunc crocatum dixerit, qui quartō ante hoc capite, diluti aqua croci colorem uocauerit, & alibi sæpe. 40

Tenuibus uiticulis.] MAN. albis legendum, nisi errore librarij, *λεπτά* transierit in *λευκά*.

Breuius.] MAN. legitur hic in meo codice, tenuibus.

Melle & nitro.] lege, aut melle, aut nitro.

172 Violæ similem.] adde, matronali, hoc est *λευκωίω*.

Acer.] adde, mordax.

175 Nullum est in meo Dioscoride huius capitis uerbum.

177 Verbum in hoc cap. de satua Isatide uultimum, Exedentia.] melius ut Hermol. putrescentia, Græci *σηπεδνάς* uocant, ut latius in Epist. ad Marcellum.

Gracilliores.

- Gracilliores. 7 id est, tenuiores. 178
 Locis cultis inter uites. 7 lege, locis cultis, & inter uites. 179
 Hydræleo macerata. 7 M A N. hoc non legitur in nostro codice.
 Vitilignes. 7 ἀλφός.

LIBRO TERTIO.

- Nascitur syluestribus & incultis Sarmatiæ locis. 7 γυνᾶται ἢ ἐν τῇ ἀγρίᾳ ῥι σαρματι- Cap. 1
 κῆς. hoc est, in Agria Sarmatiæ. Est enim in Sarmatia regio adhuc Agria uocata, & Agria regio &
 eiusdem nominis ciuitas, cui multos annos præfuit, qui nunquam è memoria homi- ciuitas.
 10 num excidet, Hippol. Card. Esten. Hippol. Card.
 In arboribus. 7 in Cedris, ait Dioscor. meus. Esten.
 Rupta conuulsa, 7 lego, ex alto deuolutis. πῶματα enim ait Dioscorides.
 Sine manifesta causa decoloratis & pallidis. 7 Dioscor. κακοχρόαις simpliciter di-
 20 xit, id est, male coloratis.
 Cibum non continentibus in stomacho. 7 leges & hic fidelius stomachicis, quæ
 100 uox latius patet, ut aliàs ostendimus.
 Contra muliebrium locorum inflammationes. 7 lege, inflationes.
 Fungosa nec ponderosa. 7 χυνὴν ὑπόκροθ, id est, parum leuis. 2
 Rheon barbarum à nostris uocatum, ex meridionalibus regionibus ad nos fer- Commune
 20 tur, non aquilonaribus, ubi Bosphorus, Rha fluuius, & stagna Mæotica: odore etiā Rha Barbarum
 quem uehementē habet, si non alia re, ab eo de quo loquitur Diosc. discerni posset. à Rha barbaro
 Caulis grandis. 7 Nihil est in meo Dioscor. quod illi uoci grandis, respondeat. Diosc. differt.
 Cuniculosus. 7 ὑπονόμων, quasi subpascens. 3
 De stomachicis etiam hoc loco mentio, & testimonio Pauli probatum, eos pro- Stomachici.
 100 prie stomachicos ab antiquis dictos, qui cibum non continebant. Quæ licet uera
 sint, fidelius tamen quis interpretis officio fungetur, si uocem illam intactam dimi-
 serit, ut superius quoq; non semel monuimus.
 Grauiissime odoratum. 7 δυσώδης, id est, mali odoris. quare igitur ad superlatiuū 4
 trahitur?
 30 Ibidem statim subdit, Qui cum dehiscere cœperit. 7 δζωθῆσεν, id est, defloruerit.
 Et menses. 7 M A N. adde, fœtus.
 Verba quæ de aristolochia in quarti capituli fine accreuisse Dioscoridi putat Mar-
 cellus, licet in meo codice legantur, ego quoq; superaddita puto: nihil enim eis re-
 spondet apud Galenum, sed nec apud Serapionem.
 100 Oculorum pterygijs. 7 M A N. pterygijs absolute scripsit Diosc. & ex eius senten- 5
 tia Gal. Serap. digitorum pterygia intellexit, propterea melius erat nihil addidisse.
 Lychnidis colore purpurascens. 7 M A N. adde, parua & oblonga rutæ simili- 7
 tudine folia.
 Radicem parua. 7 M A N. additur & hic λεία, id est, læuis.
 40 Exprimitur ex herba etiam succus. 7 M A N. nescio quare additum, etiam: quasi
 de alio succo sit superius loquutus. Fidelius quispiam sic uerterit: In succum autem
 uertitur herba, semine prægnans collecta.
 Asperiora. 7 M A N. In postremo uulgato græco codice lego, nigri chamæleon- 8
 tis folijs crassiora, acutiora, fortiora. Ego tamen locum non muto, cum Serap. ha-
 beat consonantem.
 Cum grauitate odoratam. 7 ὑπὲρ ὠματίσθαι, βαρύσομον. id est, subaromatizantem
 (si dici latine possit) & graueolentem.
 Latos uentris lumbricos. 7 In singulari latum lumbricum ibidem dixit Dioscor.
 nec ab re, ferè enim unicus reperitur.
 Carduo folijs. 7 M A N. lege, uel intellige, Scolymo. 9

Colore uario, candido scilicet, hyacinthino.] Meus Dioscorides sic ad uerbum: Tenues, hyacinthum referentes, uarios. λεπτὰ, ὑακινθίζοντα, ποικίλα. Meminisse autem oportebat Marcellum, quomodo hanc uocem ultimā cap. de Iride cōuertisset.

Fuluo colore.] M A N. fidelius Hermolaus, subfuluo.

Et calens imposita.] M A N. hoc cum sequenti membro legendum, scilicet quod radix calida denti admoueat.

In fomento uero, nulla de calore mentio.

Herbaceo colore.] λίαν χλωρά. & propterea melius Hermol. admodum uiridia.

Cap. 10 Radice longa.] adde, leui. ἐλαφρὰν enim Dioscorides.

15 Qui neurada.] Iones neurada, ait meus Diosc. Gal. eodem etiā modo nominat. 10

Flores longos.] Meus Dioscor. μικρά, id est, paruos.

Et pallidi coloris.] λευκά, hoc est, albos.

17 Nucamentis aculeatis.] ὑακινθώδεις, non ἀκυνθώδεις. id est, hyacinthinis, ut etiā legit Hermolaus.

19 Pellit urinam, frangitque calculos.] M A N. cōmodius quispiam in hunc modum uerterit: Cortex radice in uino potus, urinā ducit, & calculos frangit, crustas quas Græci ἐσχάρια uocant, abstergit. Non recte enim escharæ carbunculi dicuntur.

Ultimum etiam ad hæmorrhoidas remedium, in meo non legitur codice, nec apud Galenum, qui ononidem, non anonidem uocauit, ut Marcellus.

21 Ad uulnus infesti.] lege, recti.

Opplet enim.] M A N. uim habet πηροπλαστικὴν, ait Dioscor. emplasticen Galenus. Hermolaus conglutinantem. Neuter plenè uim uocis assequutus, ut supra monstraui.

Non recte etiam Marcellus connectit quod sequitur, quasi Dioscor. dixerit, uim opplendi habere solum in oculorum medicinis. Emplasticen enim uim habere dixit Dioscor. postea subdit, usum eius esse in ocularibus medicinis, & ad tusses &c. Culpa tamen hæc in librum, non in Marcellum referenda.

23 Grauiissime olet.] lege, graui odore est.

Nascitur plurima in India.] additur in meo codice, pinguis.

Inutilis.] ἐκδύχρηστος, id est, non ualde utilis.

Egregie purgat.] πελέως, id est, perfecte.

24 Imponitur eodem modo.] M A N. non recte additum est, eodem modo: nam præter hoc, quod nihil ei respondet in græco codice, antea passio, hic cyprino uel rosaceo miscetur.

ἰχωρῶντα ὄτια, nec ego secus uerterem quàm sanie manantes aures: nec damnarim eos, qui bilem fel uocent.

25 Seriphij pastu maxime pecora pinguescere.] M A N. additur uiribus eius, in meo Dioscoride.

26 Quod arborefcit.] θαμνὸν δένδρον δὲ λέγει. quasi diceret arbustum, arborē referens: quod non est proceritate metiendum, sed alia similitudine.

Incisuris minimis, Seriphij modo circa ramulos diuisis: floribus plenum, comantibus in summo fulgore auri ueluti corymbis quibusdam. Nascitur æstate.] Ego in hunc modum lego: φύλλοις λεπτοχιδίαισι ὠσπὸρ σερίφου. πρὸς τὰ κλωνία πλήρεις αὐτῶν. ἐπ' ἀκρῶν ἐχρῶν κορυμβώδεις χρυσοειδῆς, θέρειας γυνώμενον. quæ quis satis (ut mihi uidetur) fideliter & aperte potest in hunc modum latina facere: Folijs instar Seriphij minutim scissis, floribus circa ramulos plenus, aureum ueluti corymbum in summo habens, æstate natum.

Plurimum nascitur abrotonum.] M A N. Abrotoni uox, quæ in codice græco non legitur, credere cogit de utroque genere loqui Dioscor. cum fortè de secundo tantum intellexerit.

Fruticosa

Fruticosa herba est.] λεπτόκαρπῳ. Marcellus λεπτόκαρπῳ legisse uidetur: me- Cap. 28
liusq; uertisset, tenuibus ramulis.

Et aspero.] M A N. nihil lego quod illi concordet uerbo, sed, quod ille omisit, gu-
stu acrem. Gal. amaram, & moderate subadstriingentem dicit. Et propterea deob-
struere, tenuare, tergere, uisceraq; omnia, & uniuersum corporis habitum confir-
mare. Quæ uerba quasi Dioscor. adijcit Marcellus: improprie tamen laxandi uoce
usus, cum aliud sit obstructiones amouere, quod Græci ἐκφρασίην dicant, quàm la-
xare, quod illi χαλασίην.

Nō densum durumq; est.] M A N. nulla est in meo codice de origano duri uox. 29

10 Efficaci ad glutinandum potestate.] M A N. κομμώδης ἰκανός. 30

Vsq; ad ruborem incensa cute.] M A N. satis erat dixisse adducta, non incensa. 31

Eodem modo.] M A N. & duo hæc gratis adiecta.

Sanè intelligenda sunt quæ à Marcello in fine huius capituli 31. adnotantur de
acrato & eucrato: constat enim ei qui artem medicinalem Galeni gustauit, aliquid
dici eucraton, cui non sit aqua commixta.

Oblongiora tantum, angustiora, paulumq; crassiora.] M A N. ex meo codice, 35
longiora & asperiora & crassiora. Serapio tamen cum Marcello legisse uidetur an-
gustiora.

20 Contra canum morsus.] M A N. nescio quomodo uel Marcellus uel librarius, 36
salem hic non apposuerit.

Feruido sapore & acri gustu.] lege, feruida uehementer & acria. 38

Necat itidem elixa crudaq; trita.] M A N. totum simul legendum, hoc modo:
Vermes ascaridesq; necat cum sale & melle pota, cocta cruda ue contrita.

Ulcera sui nominis.] M A N. præstabat græcā uocem, θυμός uidelicet relinquere. 39

In capituli 41. fine, pro pondere drachmarum duarum, ego ubiq; quatuor lego. 41

Contra oculorū inflammationes, eorumq; tumores.] M A N. nec in meo Dio- 42
scoride, nec in Serapione leguntur tumores.

Additis aliquando oui uitello.] M A N. adde, affo. 43

30 Meminit Mari Galen. in lib. de antidotis, similem q; facit amaraco, sed odoratio- 44
rem, ut credi possit sub Mari huius nomine, Galeni amaracum contineri.

Adnata multa habens.] M A N. in meo Dioscoride non legitur multa. 46

Nec humida.] M A N. negatio in meo quoq; codice nō est adiecta de bacchare.

Mammæ ex partu tumentes.] M A N. φλεγμαίνοντες, hoc est, inflammationem
patientes.

Quo fico arbori adnata.] M A N. non uideo quare ex uerbis Theophrasti sint 47
Dioscoridis uerba mutanda: & propterea legendum puto hoc pacto: Inter hortu-
lanas esculentior est quæ iuxta ficum est nata.

Feruentis naturæ utraq;.] lege, caustica.

40 Quæ in definitione hypofarcidij ex Paulo recitat in calce annotationum in hoc
caput de Ruta, non bene uertit Marcellus: per uocem φλεγματώδης enim non co-
lore pituitæ, sed natura fieri pituitosum totum corpus uoluit, ut supra etiam monui-
mus, ubi longe hac peiorē eius morbi descriptionē à Marcello allatā damnauimus.

M A N. Inchoat hoc caput in nouo Dioscoride eodem quo Marcello uisum est 48
loco, ab his uerbis: Vocant & aliqui agrestem Rutam.

Flores uiolæ similes.] M A N. leucoio, id est, ei uiolæ quam matronalem uocāt. 49

Ad ficulneorum figuram & quantitatem accedentia.] Diosc. πῶς τὰ ἐν σικκῆς, 50
nulla uel figuræ uel quantitatis mentione: ut propterea uideri possit fidelior Her-
molai interpretatio, quæ habet, ut ficulnea possint uideri.

Prædictis illis.] M A N. & hæc duo uerba sunt superaddita.

Anethi modo.] M A N. in meo Dioscoride adiectum est, longam.

- Friabilem.] M A N. additur & hic *ὄβητος*. uertit tenerum Hermolaus.
 Quicq̄ celerrime diluitur.] M A N. *ταχέως δὲ δέμνῃ*, id est, celeriter.
 Cap. 51 Cubitalemq̄.] M A N. adde, geniculis distinctum.
 Breuis & candida.] M A N. candidam non lego in meo codice.
 53 Stomacho utilissimum.] M A N. *ικανὸς δὲ σπομῶν*, id est, ori fatis accommodatum.
 54 In qua flores sunt.] M A N. adde, candidi.
 Urinæ angustijs.] M A N. adiiciendum & his, potum.
 M A N. daucum aliam rem ab utraque pastinaca cognouit Galenus libro sexto
 de illo, de his octauo differens.
 55 Acrius & odoratius.] M A N. adde, suaue ualde. 10
 58 Somno dolorem leuat.] M A N. Tutius fideliusq̄ hoc etiam loco egisset Mar-
 cellus si græcam uocem, ut erat, latinis literis excripisset, anodynum dicens; uel ta-
 cita somni uoce, leuare dolorem dixisset.
 Hærentia disijcit.] M A N. *ἀσχυλικῶ* habere uim dicit Diosc. quam diffundens
 tem, fortè fidelius, Hermolaus uocat, nulla adhærentium habita mentione.
 60 Discrimen inter genituram & semen habes ab Aristot. 7. hist. & à Galeno, libro
 de semine.
 61 Calefaciendi siccandiq̄ uires.] M A N. adde, & adstringendi.
 Fabæ lomento.] M A N. lege, lolij farina.
 62 Gingidij modo ferratis.] M A N. non hoc modo lego; sed ueluti ferratis, gingi- 20
 dij scissura, fruticem syluestris cymini.
 64 Antiqui corianum.] M A N. recentiores medici corion uocant, ait Galenus.
 Refrigerandi uires habet.] M A N. In hoc reprehendit Galenus Dioscoridem,
 mixtamq̄ habere uim dicit.
 Semen auget.] M A N. Auicenna, alijsq̄ quidam Arabes, & uulgus, contra-
 rium sentiunt.
 65 Betæ similia.] M A N. In meo etiam codice pro beta, fonchus legitur: & hanc
 ego lectionem meliorem puto. Additur etiam *ποδιφέρειαν*, ut similis foncho in extre-
 ma eius parte, quam circumferentiam uocamus, intelligatur.
 67 His quæ somno dolorem leuant.] M A N. anodynis. 30
ἄλκιον hic non recte definit Marcellus, è tosto enim hordeo fit, ut superius quo-
 que diximus.
 70 Miscetur antidotis.] lego, Miscetur antidotis & remedijs, quæ calefacere & urinā
 mouere possunt.
 Galenus alia ratione quàm natalium, differre putauit ab hortulano.
 71 Aliud ab eo quod smyrnium.] lege, aliud ab eo quod proprie smyrnium.
 Antequam floreat.] lege, antea quàm defloreat. Alioqui quomodo antequam
 floreat, flore esse plena potest: *πρὶν δὲ ζανθῆσαι*.
 Intus candida, foris nigra.] Ego lego alba, cum nulla nigredinis neq̄ intus ne- 40
 que foris mentione.
 72 Et humentibus incultis locis.] Additur in meo & Hermolai codice, *καὶ γονίαις*
χρῶσθυσσας. Hermolaus angulos terrenos interpretatur.
 Contra coxendicis dolores utiliter bibitur.] M A N. cum uino, legitur in nostro
 Dioscoride.
 73 Inter salgama sale seruatur.] M A N. *λαχρον δέεται*, inquit Dioscorides, id est, ad
 oleris modum in cibum uenit.
 74 Rabidorū canum morsus.] M A N. alio loco ostendimus, non esse addendum,
 rabidorum, Galeni autoritate, atq̄ illud etiam, morsus canis etiam non rabidi, non
 eodem modo alijs uulneribus curandos.
 75 Vesicæ calculos.] M A N. abraide uesicæ.

Violæ similem.] M A N. intellige matronali.

Vocatam nunc Senam esse delphinion, ipse nunquam putarim.

Cap. 77

Vmbellam anetho similem & rotundam.] Ego *τριχοδδεις*, id est, capillo similem, & lego, & laudo magis, quam *τροχοδδεις*. Satis enim ex eo quod anetho similis dicta est, constabat rotundam esse.

78

Abundat commanducata in ore salua.] M A N. legitur in meo Diosc. *φλέγμα- τός δειν ὑπὸ πωσασικῆ*. hoc est, pituitam trahit.

Vnguntur ea ex oleo ad ciendos sudores. Facit ad longos &c.] M A N. totum hoc pacto commodius leges : Ex oleo inuncta sudores mouet, faciens aduersus an-
10 tiquos rigores.

Et torpent.] M A N. *πῆξιμύνα*, id est, resoluta.

Glutinosus.] lege, glumosius.

81

Pallescentes candidos ue.] M A N. in meo codice non legitur pallescentes.

Pituitam.] M A N. *φλεγματοδδεις*, id est, pituitosa, non pituitam.

In meo quoq; codice leguntur ea quæ superaddita Marcel. putat, nec ego nego.

82

Inutilis exucto igne humore.] M A N. accreuisse puto, ignem. inutilis enim est
radix quocunq; modo succus extractus sit.

83

Sed minus efficax liquore succus est.] *ἢ πῶρ ἢ γνῶργῆ χυλῶ δ' ὄπῳ*. quod quispiam sic uerterit, Minus succo operatur lachryma.

20 Gustu feruens.] M A N. nihil plus hic lego : quæ igitur sequuntur adiecta à Mar- cello, abradenda puto, ea uidelicet, & linguam exurens.

Compinsitur id panis gratissimo cibo.] M A N. duo ultima uerba non leguntur
in meo græco codice.

84

Ἐπιχέωδι, Incipientes.] M A N. non aliter quam incipientē suffusionē uerterem.

Contra latos lumbricos.] M A N. rotundos, non latos lego.

Et quasi foliaceum.] M A N. Theophrasti sunt hæc uerba, non Dioscoridis.

85

Qui porraceo colore uiret.] M A N. *μὴ πρασίζωμ*, id est, non porraceus : quod ad odorem potius, quam ad colorem uidetur referendum, sicuti & Serapion refert. Vtrius uero nota sit, fidelis interpretis erat, colorem non addere.

30 Et qui cum diluitur facile albescit.] M A N. Damnadum hunc ostendit Marcel- li interpretatio : laudandum Hermolaus, Dioscoridis mentem (ni fallor) hoc loco assequutus, scribentis : *Ἰσαφῆρες δὲ αὐτῷ ὁ ἰατρὸς εὐθροῦ καὶ διὰ γῆς, σμυρνίζωμ καὶ γὰρ τῆ ὄσμῃ δὴ τὸν ὄπῳ, μὴ πρασίζωμ, μὴ ἢ ἀπὸ λωῆς πρὸς τῆ γδύσει τῆ γδύσει, δὴ χροῶς τε διεμνῆσθαι ὑπὸ τῷ λωῆ καὶ χροῶμα.*

Cyrenaicus si tantillum &c.] M A N. *ἐπ' ὀλίγον*. quod ad tempus uidetur referen- dum, si exiguo uidelicet tempore degustetur.

Et cum humore aliquo.] M A N. *Ἐ τῆ δέσει*, id est, & solutione : quia scilicet non adulteratus, facile aliquo humore diluitur.

40 Sed oportet quæ illic excreuerunt forcipe auferre.] M A N. Non recte pleneq; Dioscoridis sententiam aperuit, quæ fuit, ut quæ in naribus excreuerūt carnes, per aliquot dies miscella illa inunctæ, chirurgico ferramento quod Græci *σαρκολωβιδία* appellant, facilius auferantur.

Vocemque exasperatam.] M A N. *αἰφνιδίως*, id est, de repente : cui uoci nihil in Marcello respondet.

Vtentibus eo.] M A N. *γὰρ διαίτη*, id est, in uictus ratione, addidit Dioscorides.

Rigentibus & in scapulas rigentibus.] M A N. aptius, meo iudicio, quispiam hoc pacto uerterit, his qui uel immota ceruice, uel in posteriora conuersa rigent. *τέτανον* Tetanus.
illud, *ὀπιθόρον* hoc Græci uocant. *Οπισθοτονus.*

86

Purgat quæ in pulmonibus crassa hærent.] M A N. uerbum, hærent, ab inter- prete adiectum est : quod proprium est tenacium, non crassorum omnium.

Et circularium februm perfrictionibus.] κατεψυγμένοις περιδοκίωις πυρετοῖς. ut & duo intelligenda uideantur, facere scilicet ad eos qui perfrixerunt, & ad febres quæ cum circuitu fiunt.

Contra anguium morsus præsentis remedio.] ΜΑΝ. ἀρύγδι & θηριοδιόκτοις. quos consuevit transferre uenenatorum morsus, nescio quare hic anguium morsus conuerterit.

Nescio etiã quare, præsentis remedio, addiderit, simpliciter loquente Dioscoride. Cap. 87 Ea est Persicæ arboris lachryma, thuri similis.] ΜΑΝ. Hæc addita sunt à Marcello, declarare uolente quid sit Sarcocolla. præcidenda autem sunt per parenthesin, ut intelligatur adulterari Euphorbium Sarcocolla, & glutine. 10

Iubarex Euphorbij inuētor Inuentum Euphorbium in Libya regnante Iuba.] ΜΑΝ. Iubæ ipsi acceptam referendam hanc inuentionem, & uerba Diosc. insinuant, & Plin. testatur.

In odorata potione.] ΜΑΝ. in aromatica, ait Dioscorides.

Dilutum Euphorbij liquorem.] ΜΑΝ. λείον, id est, tritum, non dilutum,

89 Aut harenam.] lege, lapides.

Cremor aliud est à succo. Priscianæ cremore.] ΜΑΝ. χυλῶν, id est, succo, quæ alia res est à cremore.

Non ad eò calentibus.] ΜΑΝ. ἡμιψυγέσι, id est, semifrigidis. Barbarus, egelidis?

91 Vsq; dum calore inarescant.] ΜΑΝ. si inaruerint, quomodo succum emittent? ἄξιμαρασμοῦ. hoc est, ad marasimum usque. Donec marcescant, uertit Hermolaus. tabescant fortè melius dixisset, ut scilicet intelligamus, aqueum humorē, non plantæ ipsius natium resolutum. 20

94 Probatum in quo læuor est.] ΜΑΝ. legendum nouus, ex fide mei Diosc. & Serapionis cōsensu, frustra etiã adderetur, in quo nihil asperū, si læuem prius dixisset.

Fit æstate.] ΜΑΝ. eiusdem codicis & Serapionis concordia legendum, Fit ex quodam fructu rotundo: nulla æstatis uel acinorum mentione.

96 ΜΑΝ. Principium capituli de Alyssio, aliter legitur in meo codice, ad hunc sensum: Frutex paruus, subasper, folijs rotundis, iuxta quæ fructus sicuti dupli clypeoli, in quibus semen paruum latum, Auic. lilio similem, Plinius rubiæ. Aëtius non differre à siderite. Phocion folio subpurpureo. Aliqui crucialem uulgò dici, alij marregonium putant. 30

97 In quibus hederæ folia.] lege, in quibus folia longa, hederæ similia.

Vitijs.] ΜΑΝ. κακοθήβαις, id est, male morigeris, uel malignis.

98 Minoribus folijs.] ΜΑΝ. longioribus, ego & Hermolaus legimus.

Nudo & sine folijs reliquo caule.] ΜΑΝ. Non sic Dioscorides meus, sed, Maiore sui parte, nudo & aspero.

99 Pulegij semine.] ΜΑΝ. καυλὸν πολυγώνου ὡσπερ γλήχων. hoc est, caulem cum multis geniculis ut pulegium.

Ita tamen ut quotidie soluatur.] lege, quinta die.

100 Per interualla marrubij modo dispositis.] ΜΑΝ. ἐμφόρῃ πρασίω, id est, similes prasio uel marrubio. 40

ΜΑΝ. In fine capituli sic lego: Aluumq; sistit si ad tertias decoctum bibatur. Febricitantibus ex aqua, his qui febrem non habent ex uino. Nullam tamen adstringendi uim ei adscribit Galenus.

101 Duo tria uel semina.] ΜΑΝ. adde, si meo credis libro, parua.

102 Virgata herba.] ΜΑΝ. uirgas multas habens. Hermol. tenues spargens iuncos. Plin. Non peccauerit fortè, qui uirgæ similem dixerit. ῥαβδουδής scribit Diosc.

Cissaden.] ΜΑΝ. ego inueni Cepiden.

103 ΜΑΝ. In meo Dioscoride lego Chamædropa, non Chamæropa,

Breuis frutex.] ΜΑΝ. θαμνίσκη.

105 Violæ.] ΜΑΝ. adde, uel intellige, matronali.

- Semen & flores.] M A N. seminis tantum meminerunt Dioscor. & Galenus.
- Potum semen eius.] M A N. drachmarū binarum pondere, lego in meo codice. *Cap. 106*
- Additis aceto & melle.] M A N. Quincuplum esse mel ad utrūq; uult Galenus. *107*
- Cremata radix.] M A N. affa.
- Additis Apollinaris.] M A N. Ex meo Dioscoride loco uocis additis, lege, aut.
- Ex aceto concisa. M A N. Ex uino, in eodem meo codice legitur, & apud Serapionem.
- Inarescant.] lege, flaccescant. *108*
- Tenerioraq;] M A N. lego, tenuiora. *109*
- 10 Serpentium.] lege, scorpionum, ex libri mei & Serap. concordia.
- Humano pollicis similibus.] M A N. lege, æqualibus. *110*
- Speciosiora.] M A N. ὀρθαλίεσσα, Hermolaus, adultiora. *112*
- Interiore.] lege, anteriore.
- Foris.] M A N. lege, posteriore.
- Pendentes.] M A N. ἀπηρτημέναι, hærentes.
- Nascitur hortorum umbrosis locis.] M A N. lege, umbrosis locis & hortis.
- Breuem.] M A N. lege, tenuem. *113*
- Ex altero cacumine longiorē ueluti apicem suspendens.] ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς ὑπερῆς ὀρθῆς ὀρθῆς κεφαλῆς ἔχουσα. Hermol. ab altero latere cornutum, antennæ modo. *114*
- 20 Tenaxq;.] M A N. ἐχυρά, id est, fortis, uel robusta.
- Calefacit.] M A N. adde, urinam mouet. *116*
- Bibitur.] M A N. adde, recens trita, & arefcens, ξηρά, id est, sicca, in eclegma-
ta parata.
- Superne à terra candicantia, inferiore autem sui parte uirentia.] M A N. ἐκ μὲν τῆς πρὸς τὰ ἀνω χλωρῆς, ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὰ κατω λυκαῖ, hoc est, superiore parte uiridia, inferiore candida. *117*
- Angulosa.] M A N. expressius reddiderit quis, plures angulos habentia. γωνίας πλείους ἔχοντα.
- Radix gracilis & inutilis. M A N. Quomodo inutilis, si thoracis abscessus rum-
30 pit, ut inferius dicis: subesse igitur errorem putandum est.
- Siccas tuffes.] Plinius non siccas, sed antiquas dicit, Galenus sermone absoluto, tuffes.
- Singulari ramulo.] M A N. lege, simplici caule. *118*
- Nunquā florentibus.] M A N. βοτρυδίοις μὴ δ' ἐποτρυνώσῃσι. ut ad uuam quæ non-
dum floruerit, referendum uideatur. *120*
- Lutei coloris herba.] M A N. adde, tota. *121*
- Et apricis.] M A N. adde, καὶ ὑπνοίαις. id est, ubi perflant uenti. *125*
- Florem habet infirmum.] M A N. ψαφάρου, minus splendet, Hermol. fragilem
ego libentius conuerterim. *127*
- 40 Culmi.] βλαστοί.
- Postquam defloruit flos, incipienti oliuæ simile.] ὁμοιοῦ ἀθροῖς ἰσχυροῦς ἐλαίας βο-
τρυδῆς. Clarius (ni fallor) hoc pacto quispiam uerterit: Semine differt, quod race-
mosum habet, oliuæ, quæ defloruit, simile. *131*
- Radicem bulbosam &c.] M A N. adde, angustam. *132*
- Elixia aut tosta.] M A N. ἐψυθείσα, id est, cocta.
- Et in ore exedentibus.] M A N. non sic lego, sed, & putrescentia atque maligna
oris ulcera sanat. *133*
- Quoniam tribus plerunque folijs fractis uiret.] M A N. lege, quoniam tria fert
folia ad terram uersa. *134*
- Etiā sub Hedyfari nomine, de hac planta lib. 6. scripsit Galenus. *137*

Cap. 138 Anchusæ modo per terram strata.] MAN. fidelius uertisset in hunc modum: Super terram strata, anchusæ folijs simillima. *ἄν γῆς κατεστρωμένη, ἐμφόρεται τῆς Παιχέους.*

Radice innititur breui, oblonga.] MAN. Quomodo oblonga & breuis, ego non intelligo, sic autē loquitur meus Dioscorides: Subest radícula ad aliquem modum longa, imbecillis, tenuis.

140 Nascitur & alia Nymphæa.] MAN. adde (si meo credis Dioscoridi) cuius flos Blephara dicitur.

Antedictæ similis.] MAN. adde, folijs, ferè enim reliquis partibus differt.

Nascitur in Thessalia.] MAN. maritimis locis, lego in meo Dioscoride.

141 Candida.] MAN. lego, λεπτή, id est, tenuis: non λευκή.

In summis cirris.] MAN. lege, in capite.

142 Venenato insecto.] MAN. θηρίω, bestiolæ. Aspera.] MAN. σαόα.

Hoc capite 142. uulgarem errorem sequutus Marcellus, agi à Dioscoride de herba putauit, quam imperiti herbarij Scolopendriam uocant, quæ longis satis, ac latis constat folijs, & ab ima parte ueluti lituratis; qua ratione à nonnullis est etiam Herba scripta uocata. Non esse autē hanc uerā Asplenon, uel ex hoc cōstat, quod nulla est eius folijs, utpote longis & latis, cum Scolopendra exiguo uerme & tenui similitudo: cum uera Asplenon, ea uidelicet quæ uulgò Citrachia dicitur, tantā habeat cū eo insecto in quantitate, forma, & colore similitudinē, ut qui alterū nouit, utrūq; norit.

Ex hoc errore natus & alius, quod inuenire rationē Marcellus non potuit, quare Pterix diceretur: quod promptissimum est in uera Aspleno, filicis parui figuram referente. Porrò magnæ hæc litis cum Phyllitide: utriusq; enim aliqua adscribuntur, per quæ uocata à uulgo Scolopendria uideri possit: tamq; congruit utriusq; historia, ut nomine potius inter se differre, quàm re ipsa credi debeant. Hæc folio Dracunculi, illa Rumicis constare dicitur: quod ferè idem est. Nam & Dracunculus Rumicis folio à Diosc. superius dictus est. Caret utraq; caule, flore, & semine, & gustu adstringit. Differre uidentur, quod hæc lunaris figuræ, illa in auersa folij parte, ueluti uermes hæretes habet. Ambo tamē hæc uulgari congruunt Scolopēdrio. Fecit harū cōsideratio, ut mecum semper dubitauerim, ad utrum horum duorū caput, Scolopendria illa uulgò uocata, esset referenda: magis tamē inclinatus animus in Hemionitida, quæ ideo Aspleno coniuncta est, quia parem ei in liene liquando uim habet: quam Scolopēdrio uulgari adesse præter cōmunem consensum quotidiana etiam demonstrant experimēta. Phyllitim uero esse suspicor herbam aliam, Rumici non foliorum tantum figura, sed & colore adeò similem, ut inter eius genera connumeretur. Ex his uero liquet, quàm frustra hic Marcellus laborauerit, quàm uè grauer lapsus sit, Hemionitem hanc Aspleno, uel eandem, uel ualde similem putans: cum alterius folium Scolopendræ exiguo uermi, qui & Centipes dicitur, alterius Dracunculi, magno & lato folio, assimiletur.

144 Dodrantali altitudine ipsa est.] MAN. fidelius certe quispiam hoc pacto uertit: Lenti similia folia habet, & ramos dodrantali altitudine, rectos autem.

Nascitur sabulosis locis.] MAN. cōmunem lectionem ego magis probo, *ὑφαλ-μύποις*, id est, subsalsis habentem, ceu ab Auicenna, & quod pluris est, à re ipsa approbatam. Scribit siquidem de his herbis Auicenna ipse, capite prope libri secundi finem, quarto.

Grauiissimi odoris.] MAN. lege, uehementer grauis: qui (ni fallor) minor est quàm grauiissimi.

145 Idq; proprie quidam.] MAN. in meo codice non legitur, quidam.

146 Bilem & pituitam.] lege, atram bilem & pituitā, ex Paulo, Serapione & Auic. Sine folijs.] lege, sine flore.

Non

Non agnouisse Marcellum hanc herbam, satis clarum est: nec ualde mirandum, cum pauca admodum sint, quas se cognouisse ostendat, præ illis quas ignorauit. Illud uero me in admirationem trahit, quod quam Coriandri folio constare asserit Dioscorides, capillata, & fœniculo similia habere folia dixerit: cum nulla sit Coriandro cum fœniculo in folijs conformitas. Agnoscenti hanc Partheniū, quæ (ut aliàs quoque docui) notissima uel mulierculis est, Matricariam uocantibus, facile est Marcelli deceptionem agnoscere.

Coliculos profert teneros.] M A N. lege, caulem profert tenerum.

Cap. 147

Nascitur in planitie circa oppida & urbes.] M A N. lege, in cāpis & circa urbes.

10 Pæoniam, sunt qui glycyfidem.] M A N. ego lego, Glycyfidem, sunt qui pētoboron, sunt qui idæos dactylos, radicem Pæoniam uocant. 148

Ad summam radicem eius iacentia.] M A N. Modus hic loquendi, omnia folia iacere ostendit. Non hoc autem uoluit Dioscorides, sed quæ in ima parte sunt, super terram iacere. 149

Vesicæ calculos frangere.] M A N A R D. absolute, calculos: nulla enim hic uesicæ mentio.

Radix tingendo apta.] M A N. lege, radix rubra tingendo apta.

151

In Galliæ Thebanæ.] M A N. legebatur in meo codice, Galileæ: sed Marcelli lectionem meliorem puto.

20 Nec aliter in aruis prouenit.] M A N. lego, sicuti in aruis utiliter feritur.

Mox rubentem.] M A N. hoc non legitur in meo libro.

Viperarum moribus.] *θηροδύκεις.*

Omnes oculorum tumoribus similes excrescentias.] M A N. *εμφυσήματα.* nec aliqua oculorum mentio. Inflationibus tamen oculorum ea uox quandoque accommodatur, sed de hoc infra uberius. 154

Calculos, cruditates.] M A N. legitur in nostro codice, calculosorum cruditates.

Aliorumque uenenatorum.] M A N. lego, tenuium omnium ferarum.

Enimvero circa morbum quem Græci *εμφύσημα* uocant, eisdem ducibus quibus & aliàs plerumque, lapsus est Marcellus, libro uidelicet isagogico, qui Galeno falso adscribitur. Mirum autem est in Pauli lectione uersatum non legisse, uel (si legerat) non meminisse, *emphysema* ab eo dici, non tantum in oculo, sed in omni spiritu flatuoso, uel sub cute, uel sub membranis, quæ ossa aut lacertos ambiunt contento. *Emphysema.*

Crassioresque.] M A N. lege, asperiores. 156

M A N. Præter id quod ordinem peruertit, de syluestri prius agens quam de domestica, si quando aliàs hic maxime hallucinatus est Marcellus, pro *μελία*, hoc est fraxino, malum scribens: monente eum præter alios interpretes re ipsa omnibus exposita, & quam, ut ipse ait, omnes gentes norunt, & nullum esse eius folij cum folijs mali cognationem uident. *Insignis Marcelli error.*

Dantur bibenda.] M A N. adde, drachmæ pondere. 158

40 Pendetque ex collo.] M A N. hæc uerba addidit Marcellus.

Radici cortex.] M A N. lege, succus.

Muliebrium locorum præfocationibus.] M A N A R D. lege, ad uteri affectus. 160

ὕσθρικὰ πάθη.

Flore albo.] M A N. manifestus hic error: nouerunt enim omnes, flore albo non constare Hypericon, sed præterea nonnulla desunt uerba, lege ergo hoc modo: Florem habet luteum, qui digitis attritus, sanguineum emittit succum: qua ratione, & *Androsæmon.*

Folij paruis.] M A N. non legitur hoc in meo codice. 163

Gracilibus ramulis.] M A N. *λεπτόκαρφα*, id est, tenuibus festucis. 164

Sanguinis colore liquorē emittit.] M A N. *οἰνώδης*, id est, uineum, uel uinosum.

In calyculis.] M A N. in calyce.

Veluti punctis distinctum.] M A N. οἶονεὶ κατὰ γραφῆν, hoc est, ueluti pictus.

Biliofa & alui excrementa.] M A N. lege, alui excrementa biliofa.

166 Incuruæ similis.] ὑπόκυρτη, quasi subcuruæ similem dixeris.

Multo tamen tenuiora hirsutaq̃.] M A N. ego lego, tenuiora multo & pinguiora & hirsuta.

Colore luteo.] M A N. adde, aut albo.

Fruticosa.] M A N. λεπτόκαρπη, quam uocem paulò ante tenuibus ramis esse interpretatus.

LIBRO QVARTO.

Cap. 1 In dulci aqua aut simplici aqua.] M A N. nulla simplicis aquæ hoc loco mentio. Datur & sanguinem expuentibus trium obolorum pondere in diluta uini positionis cyatho uno.] M A N. additur γαλακτώδης.

Alium purgat drachmarum duarum pondere.] M A N. ego inuenio quatuor, & sic quoq̃ legit Serapion.

Cyathis quatuor.] M A N. & hic lego decem.

3 Bibitur & inungitur.] M A N. ἐγκλισμα. cur non igitur potius infunditur quam inungitur?

4 Urinam efficacissime trahit.] M A N. γ' αργός.

5 Galenus & Auicenna marem fortiolem esse scribunt: quare errorem subesse in Paulo Marcelli putandum.

7 Nascitur in Aegypto.] M A N. nascitur super terram, pingui solo.

Pinguibus quidem, sed incultis locis.] γ' χέρσαις lego.

8 M A N. Non legitur caput hoc de altera Clematide, in recentioribus Dioscoridis libris, sed inferius inter purgantia.

9 Radix cubitalis alba.] M A N. lege, subalba.

Lanariæ herbæ.] M A N. scilicet uocato Struthio, ut habet Dioscor. græcus.

10 Ramulos habet origano similes gracilesq̃.] M A N. non graciles rami, sed folia gracilia in meo Dioscoride leguntur.

Subrufam.] M A N. lege, subpurpuream.

Purgat pulmonum uitia.] M A N A R D. τὰ ἐκ πνεύμονος, id est, quæ pulmonibus hæserunt.

ῥῶν γυναικείων ὀρθρῶν, id est, rubras muliebres fluctiones, arcte nimis, quisquis ille fuit definiuit, nuper iugulatae uictimæ similes esse dicens, intercurrentibus grumis cum dolore, febre, & dentium crepitu. Exit enim quandoque purus sanguis, quandoq̃ & sæpius ueluti sanguinis ichor, nec semper casus ab eo numerati comitantur.

11 Cauli adiacentium foliorum.] M A N A R D. φύλλον λεπτόν πρὸς ἄκρον, id est, folium tenue.

Rutæ similes.] M A N. rei ipsius aspectus, & liber meus, accreuisse hæc uerba ostendunt.

12 M A N. Olestion lego, non olosteon. Sic etiam Galenus lib. 8.

Quibus adstringendi uis est.] M A N. nulla adhuc uirium mentio. συμπικρά dixit Dioscorides, de sapore uidelicet loquens, non de uiribus.

Miror dubitasse Marcellum, an hæc herba esset transuersis quatuor digitis uel porrectis metienda: quando quoties quid per digitos metiuntur autores idonei, transuersos semper intelligant, ut apud Poëtam,

-Digitis à morte remotus, Quatuor.

13 Nota ubique herba est.] M A N. non leguntur hæc uerba in meo codice.

15 Fabarum floribus æquales.] M A N. ἐμφόρως, & propterea fidelius, si non adeo eleganter

eleganter uerba
Fini & uulgi
Ius ergo Herodotus
Iponit uerbum
Scribitur in uerbo
tam in uerbo
ne uis, excludit
Folia lanata.] M A N.
Ex aridibus.] M A N.
M A N. Caput hoc
Neurodes.] M A N.
Gracilioraq̃.] M A N.
Folia Seridis.] M A N.
In quem
sim. Sica & Scitina.] M A N.
Semen eum.] M A N.
Sic. Semen uero
Facium sterilitatem
Drachma pondere
Venosum.] M A N.
Deinceps disposita
Dicuntur ambæ
In mullo trita.] M A N.
Admirandos
Grandia.] M A N.
ga, multa.
M A N. Mirum est
nostro notissima. Pallim
Radices oblongas
gracibus respondet.
Commanducaram.
specie legendum, com
Crassiora.] M A N.
Flores purpurascens
Albicanes.] M A N.
dam tenuia, lego.
Adanchula rubore
se similitudinem acced
& Marcellus & Herod
barem. Sequac
itudinem accedere fol
Extot ocimaltri app
Nigelle uasculis sim
tis, non uasculis.
Vnicum & hic Erin
Nigrum semen.] M A N.
Lacteo liquore.] M A N.
Nullum gramini, pra
Quod uerum in Part
Vasculis.] M A N.

eleganter uerteris, similes.

Finit & eiusdem exti dolores.] M A N. ἡ νόσος λύει, nulla lienis mentione. Me-
lius ergo Hermolaus, lassitudinem discutit. νόσος enim, Galeno teste, lassitudinem
sponte uenientem proprie significat.

Sterilitatem in uiris.] M A N. non recte additum, in uiris: non enim semen tan-
tum in uiris medicorum sententia, sed nec etiam Theophrastus, licet masculino ge-
nere usus, exclusit foeminas.

Folia latiora.] M A N. lege, lata, ne putetur comparasse terrestri.

Ex uiridibus.] M A N. adde, fructus.

10 M A N. Caput hoc una litura, si nostro stamus Dioscoridi, emendandum est.

Neurodes.] M A N. scribitur in meo Dioscoride Neuroides.

Graciliora.] M A N. lego, longiora.

Folia Seridis.] M A N. in meo Dioscoride Iridis.

In quem usum siccata.] M A N. non hoc pacto codex noster, sed in hunc sen-
sum: Sicca & cōtrita, si cum melle cocta per multos dies lingatur. nec os nominatur.

Semen etiam.] M A N. lege, autem, non etiam, quasi dixerit, herbam quidem si-
stere, semen uero menses prouocare.

Faciunt sterilitatem trita folia.] M A N. adde, & radix.

Drachmæ pondere.] M A N. drachmarum quinque scribit meus Dioscorides.

20 Venosum.] M A N. ἰνδός, inis, hoc est, filamentis plenum.

Deinceps dispositi.] M A N. σχιστός. peruersus uertit Hermolaus.

Ducunt ambæ menses.] M A N. de superiore tantum loquitur Dioscorides.

In mulso trita.] M A N. adde, radix.

Ad minuendos lienes.] M A N. addendum & hic, cum aceto.

Grandia.] M A N A R D. ego inuenio in meo libro, μέλανα, πολλά, id est, ni-
gra, multa.

M A N. Mirum est Marcellum hanc nesciuisse herbam, quæ sit tempore quoque
nostro notissima. Passim ex ea nunc quoque in Pannonia ceras tingunt.

30 Radices oblongas, graciles.] M A N. non legi in meo Dioscoride uerbum quod
gracilibus respondeat.

Commanducata.] M A N. lege, ea commanducata. Eodem modo in tertia
specie legendum, commanducato semine.

Crassiora.] M A N. lege, crassa.

Flores purpurascens.] M A N. adde, parui.

Albicantes.] M A N A R D. non ὑπόλευκα, sed ὑπόλευκα, id est, ad aliquem mo-
dum tenuia, lego.

40 Ad anchusæ ruborem aliquem accedentia.] πρὸς τὰ ῥιζόσους, id est, ad anchusæ
similitudinem accedentia. Quæ lectio longe mihi magis placet, quam ea, quam
& Marcellus & Hermolaus sequuti sunt: nullum enim in anchusæ folijs posuit ru-
borem. Sequacia etiam magis sunt, quæ sequuntur: quasi dixisset, ad anchusæ simi-
litudinem accedere folia, minora tamen esse, & pingua.

Ex tot ocimastri appellationibus, Phyleterion tantum lego in meo codice.

Nigellæ uasculis similes.] M A N. εἰκότας μελανθίω, semini nigellæ uel melan-
thij, non uasculis.

Vnicum & hic Erinii nomen.

Nigrum semen.] M A N. adde, paruum.

Lacteo liquore.] M A N. non lego lacteo, sed simpliciter, liquore.

Nullum graminis, præter agrestis, nomen.

Quod uero in Parnaso nascitur.] M. alterius capituli est hic initiū in meo exēplari.

Ramosius.] M A N. lege uel intellige, plures habere ramos.

- Dulcesq; .] M A N. adde, robustas.
- Cap. 33 Numerosa in summo utrinq; incisuris diuisa.] M A N. ἀρχοχιδίη, πολλὰ ἐκαστῶ-
 θυν. hoc est uerbum ex uerbo, In summo diuisa, numerosa utrinq;.
 Ramulos alios.] M A N. ἀρχοφύσεις, hoc est, adnascentias.
 Et glutinoso.] M A N. legendum glutinosos, ut uidelicet flores intelligas : nul-
 lus enim sapor, quod norim, glutinosus dicitur.
- 34 Subamaras.] M A N. non ὑπόπικρα, sed ὑπόπυρα, id est, subruffas, cui lectioni
 consentit Serapion. Hermolaus subsallas legit.
 Glutinoso lentore molles.] M A N. lege, glutinosa, uel lenta. omniaq; neutro
 genere, ut ad foliola referantur, in hunc modum : Et circa eas foliola tenuia, ex obli 10
 quo incisuras crebras habentia, coriandro similia, subrufa, tenacia.
 Flores uario, inter purpureum, candidum & aureum, colore.] M A N. albi, &
 ad aureum colorem inclinantes. λευκά καὶ χρυσοίχοντα. Consentit Serap. ab initio al-
 bos dicens, & deinde ad aureum inclinare.
- Decocto eius muliebres fluctiones utiliter fouentur.] M A N. fidelius uerteris,
 utiliter in decocto eius sedent, quæ muliebres fluctiones patiuntur.
- 36 Quoniam multas in Ida monte.] M A N. non est in meo Dioscoride ulla mon-
 tis mentio.
- 37 M A N. Caput hoc non legitur hoc loco in recens edito græco Dioscoride, sed
 loco eius scribitur de alia Helxine, quæ folio constat hederaceo, & alio nomine di- 20
 citur Cifampelos. Galenus & Paulus scribunt de utraque, In codice meo agitur de
 ea ante cap. LXXX.
- 38 Sapore acerbo foliorum plenos, quæ adstringente sapore sint.] M A N. ego le-
 go, folijs plenos gustu acerbis.
 M A N. Si helxine, cui Elatine similis dicitur, est (ut ait Marcellus) ea quæ cifam-
 pelos dicitur, atq; eam ob causam post helxinem tractata : sequitur necessariò, ut de
 ea quoque quæ cifampelos dicitur, scripserit Dioscorides. Et propterea non erat ca-
 put illud breue, tanquam supposititiũ prætermittendum. Nec propterea diuersa
 res putanda helxine Dioscoridis, ab helxine Galeni & Pauli, quod hi discutere, Dio-
 scor. dixit uentrem soluere : potest enim utraq; uis eidem adesse, sicuti & alijs mul- 30
 tis medicamentis. Potest & in alterutro menda, librariorum culpa contigisse.
- 39 Cannabis ue.] M A N. lego, uel cannabis potius.
 Singulari illi uirgæ.] M A N. lego, à medio caule. nec legitur deinceps.
 Asperum & hirsutum.] M A N. hæc duo uerba non leguntur in meo codice, sed
 hoc modo : In terram ita annuens, ut uestibus &c.
- 40 Tricena quotidie pota.] M A N. XXX diebus, sed non tricena folia.
 Ad lustrationes & purificationes.] M A N. καθαρμὸς καὶ αἰμορραγίας καὶ ἀγνείας.
 puto autem inepte accreuisse hæmorrhagias.
- 43 Cum nardo.] M A N. codex meus ambiguitatẽ Marcelli tollit : pro nardo enim
 rosaceum exiguum legitur. 40
 Inspergitur.] M A N. ἐμβρεχομένη.
- 44 Et fossis.] καὶ πέφροισ.
- 45 Rectus caulis, æqualis, cubito maior, concauus.] M A N. omnia hæc desunt in
 nouis Dioscoridis uoluminibus.
- 46 Nascitur & in roboribus.] M A N. accommodatius Dioscor. uerbis hoc pacto
 conuerteris : Nascitur autem Cilicius in roboribus. Ore legi à mulieribus in Ci-
 licia coccum ex Diosc. uerbis refert Serapion, ut propterea credi possit locũ in Dio-
 scoride integrum esse, non uitiatum, ut putauit Marcellus.
- 48 M A N. Nullum hic, sicut & præcedente proximo capite, præter Tragij nomen
 in meo Dioscoride legitur.

Nascitur

Nascitur montanis.] M A N. Nec uerba hæc leguntur, nulla enim de natalibus mentio.

Qui uero Euripicus dicitur.] M A N. non sic lego, sed hoc pacto, Aethiopicus *Cap. 50* autem iuncus.

Ne soporem faciat.] M A N. *καροῖ γινῆσιαν*, id est, ualde enim soporiferum est.

Sunt qui muscum.] M A N. Dioscorides meus, Sunt qui bryon. nec dicit uocari muscum. 51

Durities.] M A N. non durities, sed *κνεῖα*, lego in meo Dioscoride, id est fauos: & sic quoque legit Galenus. 52

10 Frutex exiguus.] M A N. *ῥαβδίον*, id est, uirga. 53

Radicem hirsutam.] M A N. adde, tenuem, & ellebori nigri.

In mulso.] M A N. lege, in aqua mulsa, *ὑδρομέλι*.

Intus rubens.] M A N. adde, uehementer. 54

Concisa hæc & ex aceto imposita.] M. ego lego, attrita cum aceto & imposita.

Heliochryson.] M A N. Elichryson lego, in titulo & capitis initio. 55

Virga est breuis, recta.] M A N. *ῥαβδίον ἄσυχον*.

Arescentes.] M A N. lege, aridos.

Folia incisuris diuisa.] M A N. adde, multis. 56

Ad tempus.] M A N. *προσκαίρω*.

20 Per terram spargitur.] M A N. hæc adiecit interpretis. 57

Origano similis.] M A N. adde, maxime.

Bibitur herba hæc etiam.] M A N. legendum ex meo Dioscoride: Et herba ipsa suffitu urinam mouet, nec de potu ulla mentio.

Ex uetere suillo adipe.] M A N. Totum contrarium ego lego, ex recenti uidelicet, & additum, uel ex rosaceo. 58

Inscribitur caput hoc de Hierobotane, hoc est, de sacra herba, & in hunc modum inchoat: Sacra herba, sunt qui Peristereona uocent. 59

Aduersantur serpentibus folia.] M A N. adde, & radix.

Bibenda dantur.] M A N. adde, cum uino. Præterea non erat ut dubitaret

30 Marcellus, non bene legi tonsillarum crustas: ita enim in paristhmijis, sicuti in alijs locis, ab acribus atque acredine nimia ueluti urentibus humoribus, excitari crustæ possunt.

Nigris adnatis multis.] M A N. non multis lego, sed solidis. 60

Ventosis & niualibus.] M A N. adde, & umbrosis.

In Arcadiæ Phæneo.] M A N. ego lego, in Memphide Arcadiæ.

Romani uaccinium.] M A N. uerba interpretis, non Dioscoridis. Vnicum enim ei Hyacinthi nomen, minimo hominis digito graciliorem. 61

Additum.] M A N. inuenio, uiridem, in noua additione.

M A N. In capitis initio multa adduntur: sic enim ego lego uerbum ex uerbo: 62

40 Mecon rhœas, id est, fluidum papauer. Nomen hoc ex eo habet, quod celeriter florem abiicit.

Et in hordeacea segete.] M A N. desunt nostris exemplaribus hæc uerba.

Caulem lanuginosum.] *χοινώδην* lego, hoc est, iunceum: non censeo tamē, nam fortē melius legit Marcellus, *χνοώδην*.

Asperum.] M A N. inuenio, præter hæc, & rectum.

Vsq̄uedum duæ tantum partes, aut altera supersint.] M A N. ego lego, donec ad duas reducantur.

Quinetiam inspersum.] M A N. *καὶ τὸ ἀντλημα δὲ αὐτῶν ἀντληθῆναι*, à uerbo græco *ἀντλω*, quod significat haurio, fouere ora dixit Hermolaus.

Destillationes in fauces.] M A N A R D. *ῥομαλισμὸς ἀρτηρίας*, id est, fluctiones 63

asperæ arteriæ.

Hypocystidis, & acaciæ succo.] MAN. lege, hypocystidis succo, & acacia.

Contra destillationes in aluum.] MAN. lege & hic, alui.

Et ubi sopire opus fuerit.] MAN. adiecit hæc uerba interpretis audacia.

Crassescendi.] MAN. παχύωρ, id est, crassum potius reddens reliqua, quàm crassescens.

Inexpugnabilem somni necessitatem, quam lethargum dicunt, usque ad mortem faciens.] MAN. ποιῶν ληθαργικὸς ἢ ἀναρῆι. id est, lethargicos faciēs & interficit.

Caros. Lethargus. Male autem definit Marcellus lethargum: inexpugnabilis enim somnus, caros potius dicitur, quàm lethargus. 10

In mortario uetere.] MAN. lego absolute ἢ θυίᾳ. nec scio quare additum, uetere: eam tamen uocem Hermolaus quoq; adiecit.

Cap. 64 Aphri Simaca.] MAN. non leguntur hæc quæ sequuntur in nostro codice, ad ea usq; uerba, folia habet.

Et asperas remittentibus urinas.] MAN. non lego asperas, nec memini alibi legisse ullam urinam dici asperam: sed neq; Serapion eam uocem legit.

Si quis autem corniculare hoc papauer.] MAN. Verba hæc & quæ sequuntur ad capitis usq; finem, accreuisse Dioscor. puto, non tam quod in meo codice non leguntur, quàm quod parum sequacia & eius phrasi dissimilia.

67 MAN. Ex tot huius herbæ nominibus, unum tantum, hoc est, hyoscyamum, 20 quasi porcinam dixeris fabam, in meo lego Dioscoride.

Clypeolis in medio obstrufos.] MAN. πεφραγμέναι ἀπὸ δίσκου. hoc est (ut mihi uidetur) clypeolis septi, nulla mediæ uel alterius partis mentione.

Ceu Irionis.] MAN. Erysimon intellige.

Infelicis in usu euentus.] δύσχηστοι, id est, difficilis usus, uel inutiles.

Est autem sic expressus succus priore illo innocentior.] MANARD. ἔστι δὲ βέλτιον τὸ ὀπὲρ τὸ χύλισμα. hoc est, est succus ope melior. In quibus uerbis non huius succi ad priorem fit comparatio, sed utriusq; succi ad opon, quem Marcellus liquorem appellare consueuit. Esse autem hanc Dioscoridis sententiam, præter eius uerba, hoc in loco etiam quæ paulò infra de utriusque succi uiribus pariter scribuntur, 30 aperte manifestant. Valere enim utrunque ait ad acres oculorum destillationes, & dolores, ad aures dolentes, muliebrium locorum uitia, podagras, oculorumq; & cæterorum membrorum inflammationes.

Ipsa etiam ter quater ue pota.] MAN. non ter aut quater, sed tria aut quatuor ego lego folia.

MAN. ὄρχεις πεφρασμένους, id est, inflatos, ut Marcello placet, testes. Nec putauerim uentosum significari ramicem: seorsum enim scribunt medici de ramicum generibus, & de testium tumoribus. Sed nec ulla uis adest hyoscyamo, qua uentosi ramices curari possint, calida & sicca medicamenta desiderantes.

68 MAN. Vnicum quoque Psylli nomen huic herbæ à Dioscoride adscribitur. 40

Sed longiora.] MAN. hoc non legitur in meo codice, nec in Serapione.

Fœni modo foliosa surculosaq; est.] MAN. pro omnibus his nihil plus lego quàm χερτῶδες, quasi fœnaceum dixeris.

Semen pulicibus simile.] MAN. lege, in quibus semen pulicibus simile.

Mollire, adstringere.] MAN. amouenda omnino duo hæc uerba, ceu in bonis exemplarib. nō inuēta, nec alijs medicis de Psyllio scribētib. imò nec ipsi rei cōformia.

Conuulsis.] MAN. σπρίσματα lego in meo codice, id est, luxata. Consentit huic lectioni magis quàm alteri Serapion.

Heminis duabus.] MAN. δακτύλοις lego, id est, digitis. sed quia nullus idoneus subiacet sensus, corruptam lectionē omnino puto, & legēdum ut legit Marcellus. uolul

uolui tamen locum monstrare.

Strychnon nigrum hortensum.] M A N. capituli initium aliter, ad hunc uidelicet *Cap. 59*
modum lego: Strychnos, hortulanus. Statimq̄, caterua illa nominum prætermis-
sa, sequitur, esibilis frutex est.

Per terram sternuntur.] M A N. χαμαικλινῆς, id est, ad terram inclinant, non
sternuntur. 70

Surculosos.] M A N. πλεχῶδεις. 71

Lentore suo.] M A N. hæc adiecit interpres.

Miscetur.] M A N. miscetur.

10 Cortex eius & succus.] M A N. tacetur cortex in meo codice.

Perisson.] M A N. lego Persion. 72

Thrioron.] M A N. lego, Thryon: nec plura, usq̄ ad ea uerba, Erucae folio.

Altitudine quantum protensa, & reliq̄.] M A N. Omnia hæc unico Dioscoridis
uerbo respondent, ὄργυρος.

Nascitur montanis locis.] M A N. additur in meo lib. καὶ πλατανώδεσι. id est, ubi
Platani nascuntur. Nec adest uerbum quod littoralibus respondeat. Cōcordat no-
stræ lectioni Serapion.

Crateas halicacabum uocat.] M A N. adde, aut calcam. 73

20 Angustiora & asperrima.] M A N. στενρότερα καὶ τραχέα ἰαχυρός. hoc est, solidiora,
& ualde aspera.

M A N. Sic scribit meus Dioscor. Mandragoras, sunt qui Antimelum, qui Dir-
chæam, qui Cirçæam ideo uocent, quod radix eius creditur philtion esse, hoc est, ad
amores conferre. Reliqua uero tacetur nomina, quæ in Marcelli æditione leguntur. 74

Pomis ouorum uitellis æqualibus.] M A N. οἰς lego, id est, sorbis, non ouis: Se-
rapion mespilis. Similibus quoque melius scribes, quàm æqualibus, ne magnitu-
do intelligatur.

Morion.] M A N. norion: sed melior fortè Marcelli lectio.

In his.] M A N. lege, & in his.

30 Quinque aut sex diebus leniter confricata.] M A N. stigmata citra ulceratio-
nem delent. Melius, ni fallor, hæc à prioribus disiuncta inuicem connectes, hoc mo-
do: Leniter confricata, quinque aut sex diebus stigmata, absque hoc quod ulce-
rent, delent.

Circunsecta, &c.] M A N. adde, multiformiter.

Cammaron.] M A N. Inuenio, Cammaron. & pro Theriophono, Thero-
phonon. 75

Miscetur oculorum remedijs, & his quæ somno dolorem leuant.] M A N. non
seorsim hæc lego, sed coniunctim, hoc modo: Miscetur ocularibus medicamentis,
quæ dolores tollunt.

40 Huius tria genera.] M A N. non leguntur hæc in nostris codicibus, sed post duo
prima nomina, lycoctoni scilicet & cynoctoni, subditur, Plurimum in Italia &c. 76

Breuiora.] M A N. lego, longiora, sicuti & Hermolaus.

Caulem flicis glabro pediculo similem.] M A N. leges clarius, Caulem ut filix,
glabrum pediculum.

M A N. Vnicum conij nomen huic herbæ adscribit meus Diosc. in reliquis cum
Marcello satis concordans. 77

Thymion.] M A N. lego, thymalon. 78

In Carbonia Hispaniæ.] M A N. lego, sicuti & Hermolaus, Narbonia.

Post Cynocrambis nomen, quæ sequuntur nomina, in meo Dioscoride non
uisuntur. 79

Pani commixta.] M A N. ἀρτοποιητική, id est, in panem formata.

- Asperioribusq̄.] M A N. lege, crassioribus.
 Lanis plenum.] M A N. non lanis, sed lanosa lego natura.
 Acanthi spinæ.] M A N. lege, hyacinthinis pappis.
 Nascitur maritimis locis.] M A N. adde, & in hortis.
 Iumenta, quadrupedesq̄ omnes.] M A N. ego lego, canes, asinos, mulos, & plu-
 rima quadrupeda animalia.
 Eadem homini.] M A N. ego lego, hominum feruatricem cum uino pota aduer-
 sus ferarum morsus.
- Cap. 81 Aut copiosum in eclegmate.] M A N. lege, aut linctum cum multo melle: ut de
 gallinaceo uidelicet intelligas fimo. 10
- 82 Romani bulbum agrestem.] M A N. ex fide codicis mei melius legeres, sunt qui
 bulbon agrion scilicet, qui bulbum agrestem: prætermisso Romanorum nomine.
 Rufo, ἐγκιβρόν.] M A N. de semine legitur ἐγκιβρόν. uidendum an utraque uox ru-
 fum significet.
- 83 Nondum intra se collecto pure.] M A N. non pure, sed humore lego.
 M A N. Post hoc caput, in meo Dioscoride legitur caput de Helxine, id est, mura-
 lio. lege, parietaria. & post id, de Alsine.
- 84 Vnicum huic plantæ nomen adscribitur, phaci uidelicet palustris.
 Muscus.] M A N. βρύον græce dicitur.
- 85 Initium huius capituli aptius, ni fallor, & fidelius leges, reiectis quæ creuerunt no- 20
 minibus, in hunc modum: Aizoon, hoc est, semper uiuum magnum, nomen ha-
 buit à sempiterna foliorum uiriditate.
 In uallari lactaria.] M A N. ὠσὸρ τοῦ κερρακίς πθυμωλῆς. id est, sicuti genus tithya-
 mali, quod characias uocatur.
 Addito rosaceo.] M A N. polenta hic quoq̄ additur in nostro codice.
 ὀφθαλμοδυσίας.] M A N. non utiq̄ uerterim, lucis oculorum perturbationes: sed
 ophthalmiam, quæ latine lippitudo dicitur, patientes.
- 86 Ab hoc quoq̄ capite, præter ἀειζῶς minoris, reliqua nomina abijcienda.
 Colore pallido.] M A N. χλωρά. Solet autem hanc uocem Marcellus uiridia in-
 terpretari. 30
 Aliquando autem in hortis.] M A N. hæc non leguntur in meo codice, nec quæ
 sequuntur, usque ad locum, ubi uires narrantur. Male autem esse adiecta ita aper-
 tum est, sicuti discrimen inter portulacæ & oliuæ folia.
- 87 Nec Veneris hortum, nec aliquo alio nomine ex his quæ sequuntur, inuenio uo-
 cari hanc herbam.
 Sensim, leni, & ut sensum fallat in cōcauitatem descensu.] M A N. Duobus tan-
 tum Dioscor. uerbis uniuersa hæc series respondet, scilicet λεληθότως κῶλον. Hermo-
 molaus satis (ut mihi uidetur) feliciter, imperspicue concauum dixit.
 Præclusa genitalia.] M A N. φύμπος εὐνὴν αἰθλοῖς χαλᾶ. id est, pudendorum phy-
 mos laxat. 40
- 89 Rabidorum canum.] M A N. absolute hic, sicuti & alibi sæpe, lego canum.
 In gangrænam transeuntibus.] M A N. ἐγαγγραινικά, hoc est, & ad gangræni-
 ca, nec magis intelligendum de morsibus canis, quam de alijs ulceribus.
 Cum cera.] M A N. cum cerote lego, idem tamen sensus.
- 90 Carcinomata.] adde strumas ex meo exemplari, à quibus curandi nomen uul-
 gò adepta est, ut scroffularia dicatur, nunc enim strumas scroffulas dicunt.
- 91 Rectos ramulos &c.] M A N. lege, ramulum & foliū habet Aparinæ simillimū.
- 92 Nullum hic nomen, præter primum lego.
 Dehiscentibus.] M A N. χιζόμενα, id est, scissa.
 Circa urbes & oppida, in aggeribus murorum, & septis.] M A N. ὑπὸ θρίγυθις ἐπὶ
 ποδῶν

- πρὸ τῶν πόλεων. id est, in sepibus, & circa urbes.
 Vtraq; simili.] M A N. lego folia tantummodo.
 In uino dulci.] M A N. lege exiguo, pro dulci.
 Apud Galenum lego non Thaliatron, sed Thalietrum quoq;. Cap. 93
 Adiectæ sunt huic Bryo, barbaræ omnes illæ uoces, Balliris, Iranis, Gnomeusili. 94
 Piscium testis.] M A N. ostracis.
 Capillata herba.] M A N. mirum cum herbam, ut dicit, non putauerit Marcel-
 lus, quare capillata addiderit, herbæ nomen: cum Diosc. simpliciter τριχῶδες dixerit.
 Præterea candidum, quod in Creta ad terram nascitur.] M A N. ego lego: Aliud 95
 10 albū: id uero quod in Creta nascitur prope terrā, floridum ualde, & imputridum.
 Venenatis prodesse.] M A N. Theriacum esse ait Dioscorides.
 Idē crediderūt. & reliqua usq; in finem.] M A N. ego sic lego ad literam: Quod
 nonnulli putarunt esse, quo mulieres utuntur, cum radícula illa sit, æquiuoce uero
 uocetur phycus.
 Non erat ut laboraret Marcellus, fontalem, in fontinalem mutando uocem, si 96
 meam Dioscoridis æditionem sequutus fuisset, in qua unicum tantum, potamo-
 giti nomen.
 Habet.] M A N. lege, est folium.
 Habet hæc folia auicularum pennis similia.] M A N. νεοπῆσ πῆρῶ, nouellæ uide- 98
 20 licet auis maxime similiū. Adde, & adhuc breuiora.
 Asperioribus agris.] M A N. ὑποτραχέσι. parum igitur potius asperis, quàm
 asperioribus.
 Denigrat capillum.] M A N. tingit. & pro luteo colore, lege, aureum. 99
 Syderatis.] σφακελίζοντα.
 Ulcibus medentur.] M A N. lege, uulneribus.
 Sumitur & cum melle.] M A N. ego pro copula, &, lego, autem, ut uidelicet ad 100
 superiora referatur, quod dicitur.
 Paruumq;.] M A N. ego lego, paruo Cymino. 101
 M A N. Aparines nomen huic herbæ accreuit, cum sit alterius proprium. 102
 30 Minora.] M A N. lege, maiora, codicis mei, Galeni, & rei ipsius testimonio.
 Caulem albicantem.] M A N. caule carere hanc herbam lego in meo Dioscor.
 Cubitalis & aliquando.] M A N. lege absolute, cubitali maior. 103
 Duo tantum nomina huius herbæ leguntur in meo Dioscoride, Epipactis scilicet 104
 & Elleborine.
 Vnicum & hic lego Capni nomen. 105
 Et numerosum undiq; purpureū florem.] M A N. ego lego, undiq; numerosa:
 ut scilicet de folijs, non de floribus intelligatur, deinde subiicio, purpureū florem.
 Euulsos palpebrarum pilos.] M A N. legitur in meo codice διπλάς, non τεθλίβας.
 id est, duplas, non autem euulsas.
 40 Qui Libycam.] M. lege, Libyon: nec aliud præterea nomē, nisi Loti & Trifolij. 107
 Vnum & hic Cytisi nomen. 108
 Loto uē aut trifolio. M A N. ego lego, aut loto trifolio.
 Et in medijs extante dorso.] M A N. lego pro his uerbis, ἐξωχμηχροντα.
 Aegyptiacæ fabæ.] M A N. non inuenio Aegyptiacæ, sed absolute, fabæ: intel- 109
 ligendum tamen de Aegyptiaca puto.
 Milij quantitate.] M A N. ut milium.
 Vnicum hic Myriophilli nomen inuenio. 110
 Per totum densus.] M A N. ἄσποισιλω, id est, uarius.
 Non lego hic Contæ nomen. 111
 Semen fœnograeco simile.] M A N. lego, τραχύλω. & sic quoq; Hermolaus, colli 112

uertens figura.

- Cap. 114 Nec buglossi, nec spinæ hic nomē lego, esseq; hanc uulgarem buglossum puto.
 115 Purpureum & luteum.] M A N. lege, aut, non &. Chamæ mali capitulum, undiq; per orbem &c.] M A N. Nullum scio Chamæ mali capitulum, & propterea lego, aut luteum instar chamæ mali, capitulum circū quaq; scissum. Multæ huic accreuerē medicinæ, ut in uiola ostendemus.
- 116 In phasiolorum clauiculas torquetur.] M A N. fidelius hoc modo conuerteris, Phasiolum uocant nonnulli; ex eo quod phasiolo in hoc similis est, quod foliū quod in summo est, *ελικα*, hoc est, clauiculam, capreolum uulgò apud nos uocant, fert.
- 117 M A N. Accreuerunt tot nomina uiolæ. 10
 Medij inter folia coliculi.] M A N. lege in singulari numero coliculus. Galenus ferè eisdem cum Diosc. uerbis facere hanc uiolam per se & cum polenta, ad calidas phlegmones, ad uentriculi uersiones & oculos dicit: de angina, comitialibus & sedis procidentijs mentionem non faciens. In astere Attico, tacet hæc omnia. Sequitur utroq; capite Galenum, Auicenna. Quare omnia illa adiecta esse asteri puto, quæ his uerbis expressit Marcellus: Prodest æstuanti stomacho, emplastri modo imposta, prodest & oculorum inflammationibus: & solis uiolis conuenire.
- 119 Buniij tantum nomen in meo Dioscoride lego, propterea turbam reliquam nominum adiectam puto.
 Et ex eo ramulos plures foliolis tenuibus & floribus plenos.] M A N. nihil legitur in meo Dioscoride, quod alicui ex his uerbis respondeat. 20
 Longitudine digitali.] M A N. lege, crassitudine digitali: & adde, oblongum, ut de caule intelligatur, non de ramulis, quorum nulla est mentio.
 Ad radicem.] M A N. nec hoc inuenio in meo libro.
- 120 Et ramulos.] M A N. Ramulorum nomen iterum non lego in meo Dioscor.
 121 Vnicum & hic Chamæcissi nomen.
 Ramulos.] M A N. adde, multos, si meo credis Dioscoridi, cui ego certe in hoc loco parum credo: quare enim infra diceret quatuor aut quinque?
 Radix est illi gracilis.] M A N. adde, & alba.
- 122 M A N. In meo codice legitur Chamæleuce: & de ea quoque scribunt Galenus 30
 & Paulus, non de Chamæpeuce.
 Sunt qui herbam.] M A N. desunt hæc omnia ad finem usq; in meo codice.
- 123 Breuissimum est hoc de buglossio caput in meo Dioscoride, ut cui omnia desint, ad ea usque uerba, Verbasco similia folia habet.
- 124 Rabidorum canum morsibus.] M A N. *κυνόδονκτα* & hic legitur, id est simpliciter, canum morsibus.
- 125 Radicem longam.] M A N. lege, breuem.
 Virentem.] M A N. additum hoc participium ab interprete.
- 126 Caterua hæc nominum huic accreuit Leontopodio.
 Digitalis herba.] M A N. lego *διδακτυλιαῖον*, hoc est, duorum digitorum. 40
 Angusta.] M A N. adde, robusta.
 Lanosa.] M A N. lego *δλωδίσπρα*, nō *δριωδίσπρα*. id est, odoratiora, nō lanosiora.
 Quasi incisuris diuisa.] M A N. *πετρημλία*, id est, perforata.
 Corpori adalligatam.] M A N. hoc non lego in meo codice.
- 127 Nomina & hic tria superaddita.
 Radix & succus.] M A N. tacet hæc duo uerba meus Dioscor. cogimurq; de comā, non de succo & radice, si ei credimus, id intelligere quod dicitur.
- 128 Ligustrino, uel oleo.] M A N. Lilino tantum lego, non etiam Ligustrino.
- 129 Vndecim & hic nomina paulò minus sunt meo Dioscoridi superaddita.
 Quod cum siccat,] M A N. lege, ad terram flectitur, & unguibus mortui mīl-
ui similis

ui similis redditur.

Semini,] M A N. additur in meo codice, puniceus color.

Vnicum & huic nomen.

Cap. 130

Crassâq; uerum latiora,] M A N. lego, uerum crassiora: nec aliquid plus.

Ad amuleta,] M. lego, ad alexipharmaca: & nihil de amuletis, aut ueneficijs.

Præter Adianti, solum hic lego Polytrichi nomen.

131

Et calculos uesicæ frangit,] M A N. male additur uesicæ, legendum calculos.

Duo tantum nomina adscribuntur huic herbæ in meo Dioscoride, Trichomanis uidelicet & Adianti.

132

10 Multo breuius,] M A N. lege, paruum ualde.

Romani Lappam appellant,] M A N. hæc addidit interpres.

133

Aestate,] M A N. & hoc additum.

Aequalia,] M A N. uel lege uel intellige, similia.

Incisuris diuisa,] M A N. lege, incisuras habentia.

Figura pilularum,] M A N. lege, ut Platani pilas.

Tenaci,] M A N. & hoc addidit Marcellus.

Aegylopis hic tantum nomen lego.

134

Cytiso,] M A N. in meo codice legitur Citto.

136

αὐτὸ γῆς in meo quoque legitur libro.

20 Singularis furculus,] M A N. φρυγαίον μέλαν, id est, niger: nec singularis mentio.

138

Foliola,] M A N. adde, tria, quatuor uel, quinque aut sex.

Creuit & hic Smilacis nomen in tot, ut legenti uel numerū recensere sit difficile.

139

Qualis est quem Græci epiphyllida uocant,] M A N. nihil quod his respondeat inuenio in meo codice, sed tantum βοτρυάδι.

Leniter in gustu adstringentem,] M A N. ἄποδασυλοντα lego, id est, leniter mordentem, uel submordacem.

In sine capitis additur in meo codice, Inciditur etiam ad alexipharmaca, id est, ad ea medicamina, quibus arcentur uenena.

Alexipharmaca.

Supra quem,] M A N. adde, semper.

140

30 Ex innumeris tot nominibus unum syluestris myrti lego.

141

Minus tamen,] M A N. lege, latius.

Infragiles,] M A N. lege, difficiles frangi.

M A N. Inter radices non ultima est Rusci radix, quibus ad obstructions & cendam urinā medici utuntur, & propterea in aliquo honore est, quod negauit Marcel.

Rusci radice.

Nomina quæ stephanen sequuntur, in meo Dioscoride non scribuntur.

142

Pondere drachmarum quinque,] M A N. lego, sex.

Validioraq;] M A N. ἰχνόπορα, hoc est, graciliora.

143

Sexdecim,] M A N. lege, quindecim.

Addita & hic omnia nomina, præter Alexandrinam & Chamædaphnen.

144

40 Singulares, nullisq; ramulis,] M. non leguntur hæc uerba in meo Dioscoride.

Graciles,] M A N. nec hoc.

Vnico Elleborus hic nomine contentus est.

145

Aliqua parte rubro,] M A N. simpliciter rubro lego in meo Dioscoride.

Quod mediocriter rigit,] M. μετρίως τεταμνίθ, hoc est, mediocriter extentus.

Ab Ethna,] M A N. lege, ab Enna.

Faciendæ medicinæ rationem docere,] M A N A R D. θράπδινκω lego, id est, curatiuam.

In sorbitione pultis, aut alicæ,] M A N A R D. lege, cum multa sorbitione aut succi copia.

Qui Ectonion,] M A N. lege, Ectomon.

146

Qui Prætion.] M A N. tacetur hoc cum reliquis nominibus quæ sequuntur.

Præti filias.] M A N. Præti sorores legitur in meo codice, sed Marcelli lectio poëtis magis consentanea.

Semen Cnico simile.] M A N. additur, & in ipso.

Cap. 147 Prætermisissis reliquis, sic legitur in meo Diosc. Sefamoides magnum Elleborum uocant in Anticyra, eo quod in purgationibus Elleboro albo misceatur.

Purgat id superiorē uentriculum.] M A N. aliter ego legerem ad uerbum, purgat per superiora pituitam & bilem. Galenus primum magnum, secundum album uocauit.

148 Purgat.] M A N. adde, per inferiora: quia Dioscor. addit κέτω.

149 Præter Sycios agrion, id est syluestris cucumeris nomen, nullum ex tot quæ à Marcello scribuntur, lego in meo codice.

Stibij quantum satis sit.] M A N. additur χροσται, hoc est, ad colorandum.

Cum oleo.] M A N. adde, uetere.

Ex Taurino felle.] M A N. lege, aut, non ex.

Adduntur quædam de domestici cucumeris radice, quæ superaddita à quopiam propriæ commoditatis gratia putanda sunt.

150 Et hic unicum lego Staphidos agrias nomen. Galenus astaphida uocat.

Decem aut quindecim.] M A N. legitur in alijs, decem aut quinque: sed Marcelli lectionem meliorem puto.

Malagmatis quæ fouendo sint.] M A N. πυρωλικής, urentibus uertit Hermol. & rectius quidem mea sententia: caustica enim quadam ui participare scribit Galenus.

151 Vnicum & Thapsia nomen habet in meo Dioscoride.

Gracilior tamen caulis eius est.] M A N. lego, semen, sed uera est Marcelli (ut puto) lectio.

152 Spartion, non Sparton legitur in meo Dioscoride: nec præterea nomen aliud.

Breues.] M A N. lege, longas. Duras.] lege, solidas.

Natiuo lentore infragiles.] M A N. Vna pro his omnibus uox ἀνδραύσος, id est, ut supra etiam uertebamus, ad frangendum difficiles.

154 Eruptiones.] M A N. lege, exanthemata.

Quod ex tusa expressa superest.] M. lego ἐκπίσμα, id est, quod exprimitur.

Ad exterendas scabies.] M A N. asperitates lego.

155 Capitis huius initium sic ad uerbum lego: Narcissos, nonnulli hunc quoque sicuti liliium, liriium uocant.

Multo tamen tenuiora minoraque & angustiora.] M A N. lege, tenuia, minoraque multo & angustiora.

In medio croceus.] M A N. ἐσωθεν, id est, intus.

Porraceum.] M A N. πρᾶσιζον.

156 Vnicum & hic nomen.

Vellicando poliunt.] M A N. γνῶφροσι.

Frondosus.] M A N. ἀμειλαφής.

M A N. De Gnaphalio scribit Galen. uocari dicens eo nomine, quod folijs eius mollibus existentibus ad fulloniam uterentur. Aliam tamen rem intellexit, de qua sub eodem nomine, lib. 3. scripsit Dioscor. adstringere eius folia, & propterea dysentericis dari scribens, cum omnibus huius plantæ partibus purgandi uim adscripserit. Vbi de Gnapho scripserit Galenus, uel de Hippophaë, non inuenio.

157 Serpit per terram.] M A N. χαμαιπέτης.

Capitulaque spinosa.] M A N. lege, foliola parua, spinosa, capitulaque pōdere leuia.

158 Qui crotona.] M A N. nullum ex his quæ sequuntur nominibus lego in meo Dioscoride.

Mollia,

- Mollia.] M A N. hoc non lego. Colligitur.] M A N. lege, exprimitur.
 In nullo sanitatis.] M A N. De sanitate nulla hic mentio.
 Fœminarum præterea mammas.] M A N. hoc membrum superiori coniungen-
 dum uidetur, ut sit sensus, cum polenta mixtum mammis conducere.
 Romani herbam lactariam.] M A N. Interpretis sunt omnia hæc, non Diosco- Cap. 159
 ridis, qui à numero Tithymalorum exorditur.
 Ob comæ quam &c.] M A N. & hæc sunt interpretis uerba.
 Vel à foliorum figura.] M A N. & hæc. Vel à longitudine.] M A N. & hæc.
 Secundus fœmina &c.] M A N. Sequitur, aut Myrtites, quem & Caryitem uo-
 10 cant, aut Myrsinitem, reliqua sunt addita.
 Tertius paralius.] M A N. Sequitur, quem Tithymalida uocant. cætera adiecit
 interpres. Reliquorum quoq; generum nomina tantum scribit Dioscorides.
 Eius quæ uallaris.] M A N. Characias.
 Lacteo liquore.] M A N. lege, albo.
 Deglutienda sunt.] M A N. deest, catapotia.
 Condylomata.] M. non lego hæc in hoc loco, legit tamen Serapion.
 Gustu similis est, colore albicante.] M A N. lego, nam similis, & nihil de gustu aut
 colore. & sic quoq; legisse uidentur Serapion & Hermolaus.
 Annum fructum inuicem alternâtes.] M A N. aliter ego lego uerbum ex uer-
 20 bo: Fructum autem fert annum nuci similem, Serapion, fructum fert ter in anno.
 Hermolaus, alternis annis.
 Rubentes.] M A N. lege, subrubentes.
 Deinceps.] M A N. *συναδύρ*. Hermolaus, in ordinem uersusq;
 Semen ceu folijs.] M A N. capitulis lego, non folijs.
 Colligitur ex hac etiam aliorum tithymalorum modo lac. M. adde, & semen.
 M A N. Nec illud prætermiserim, in uerbis quæ ex Paulo transtulit Marcellus, Error in uerbis
Pauli per Mara-
cel. translatis.
 insignem esse errorem. secūdi ordinis in calefaciendo esse tithymalos, qui ordo cau-
 sticus est: legendum enim quarti: quæ enim secundi ordinis sunt, non lædunt, ne-
 dum quod urant.
 30 M A N. Multa mutauit Marcellus ex Theophrasto, & fortè bene: sed notare no-
 bis placuit, quæ secus in nostro Dioscoride legebantur, ut omnibus bene pensatis,
 integrum sit lectori, eam quæ magis placuerit scripturam sequi.
 ὅτι hoc capite, contra legem quam sibi libro primo statuerat, semper lac Mar- 160
 cellus transfert.
 Et hic quoq; pro opo reddidit lac. quod licet exigui momenti esse sciam, placuit 161
 tamen locum signare.
 Deuorata.] M A N. lege, in catapotia. Conformatus.] *ἀναληφθείς*.
 Candido lacte.] M A N. Quis nescit lac candidum? fugisset hanc nugationem, 162
 si fideliter uertendo dixisset, candido liquore.
 40 Feruenti aqua aspersum.] M A N. *ἀρβραδείς*.
 Lactis liquore plenus.] M A N. lege, liquore albo. 163
 M A N. Vocari hanc herbam spumeum papauer, non inuenio in meo Dioscor. 164
 Lacte plenos.] M A N. Mirum est quàm Marcello placuerit lac reddere pro li-
 quore: lego enim & hic ὅτι.
 M A N. Adiecta esse huic capiti tot nomina, primum & secundum ostendunt, à 165
 radice deducta, cuius uel nullus usus, teste Theophrasto, uel rarior quàm liquoris.
 Aliquando quatuor.] M A N. hoc non lego.
 Quadantenus pilosos.] M A N. lege, crassitiem quandam ostendentes.
 Grauissimi odoris.] M A N. grauis, non grauissimi. *βαρύσμου*.
 Eodem modo.] M A N. lege uel intellige, tholi modo.

Fungosus.] M A N. lege, rarus. ἀραιός.

Qui tenues habet discurrentes uenas] M A N. pro tot uerbis lego, συελγὰς ἔχωρ
λεπίδας, id est, tenues habens fistulas.

Cap. 166 Heraclia, bdelyra, citocacij, oleaginis, uel oleastelli nomina, non leguntur in meo
Dioscoride.

Amaris.] M A N. lege, densis & amaris.

Fauces scarificantibus.] M A N. lege, arteriam.

167 Cnestron.] M A N. lege, cestron.

Id Syriapolinon uocant.] M A N. lege, quod Eubœes ætolion uocant.

Satiuo lino.] M A N. lege, sparto lino.

Speciosas.] M A N. adde, & multas.

In pane pulte ue.] M A N. lege, farina aut polenta.

168 M A N. Nullum hic nomen præter actes.

Rotundas quadantenus, inanes.] M A N. lege, rotundas, subcauas.

Tria, aut quatuor, aut quinque, aut sex, aut septem.] M A N A R D. lego solum,
tria aut quatuor.

Ex uirgis.] M A N. lege, circa uirgas.

Maioribus incisuris diuisa.] M A N. lege, τμηλικώτερα, hoc est, magis incisa.

Chamaectis quoque tot nomina non leguntur in meo Dioscoride.

Refrigerantque.] M. abradendum omnino hoc uerbum, calent enim amba.

Radix in uino decocta.] M A N. adde, in uictu. πρὸ τῶν διαταρ.

Oculorum inflammationes.] M A N. lego absolute, inflammationes.

Cauernosa.] M. ὑποφορὰς, & podagricis opitulatur.

169 Porri semen.] M A N. lege, prassij, id est, marrubij: non prassi, hoc est, porri.

Lutei coloris.] M A N. ὠχρῶν, hoc est, pallidi.

Exiguo malo æqualem.] M A N. lege, ut exiguum malum.

Tumores omnes.] M A N. non lego, omnes.

M A N. Pro eodem habet Marcellus colorem luteum & pallidum, quod ego
non probarim.

170 Neque Aphrorum, neque Romanorum nomen lego huius herbae in meo Dio
scoride.

Spondylío.] M. asphodelo legunt alij.

In nulla raphano foris color niger inspicitur, ait Marcellus: quod falsum esse ne
mo apud nos hortulanus non nouit.

171 Qui amaram cucurbitam.] M. σκύναν, id est, cucumerem, lego. Tacentur autem
reliqua sequentia nomina in meo Dioscoride.

Colocynthidis farctum.] M. intellige interiorē eius partem.

Stomacho inimica.] M. adde, ualde.

172 Nescio unde natum Cedis nomen, & Inuolucris, huic herbae.

Inania.] M. κῆφα lego, id est, leuis ponderis.

Caudas.] M. ἄραγος.

174 A similitudine lentis quam refert.] M A N A R D. hæc sunt interpretis, non
Dioscoridis.

175 Romani syluestrem &c.] M. & hæc addidit interpretis.

Rimosi corticis.] φλοιοφόρα γόντα.

176 Additur tot nominibus & Cedrostes in meo codice.

In gangranam phagedænamque transeuntibus.] M. non transeuntibus, sed se
cum eos affectus habentibus dixerim. γαγγραινικῶν enim & φαγεδαυνικῶν lego.

Quæ de apoplexia quasi Galeni ex Definitionum libro recitantur, nec Galeni
sunt, nec suis dogmatis consentiunt. Ea potius sequenda, quæ ex Introductorio sunt
accepta,

accepta, quoniam nec
Quæ post Dioscoridum
Blechnum & Polypodium
Indicium] M A N.
Vim utrumque
retinet. Proque
anage pro capitate
us probato talis est: V
filicem conferat, dispa
diem conferuere, dispa
Obliqua.] M A N.
Legitur in meo libro.
tri, placet tamen Marce
etiam Serapion.
Vnicum hic Polypod
Præferuntque quatuor
Dodrantali alitudine
Est hic quoque un
In dulci.] M A N.
Magnitudine.]
Quo in opsonijs
Offula.] M A N.
Despumato mellis
Tria tantum nomi
& Mercurij.
Duplex eius genus
meo leguntur.
Geminatis genu
Alarum cuius mult
Dodrantalem.] M A N.
Per interualla dispo
Est caulii folijsque un
modo pota, uim habet
Sunt qui Scorpiaron
Candidioraque.] M A N.
Purpurascentem.] M
Ante accessiones.] M
Sunt & qui hanc Scor
Scorpionis ictibus fu
Cibum in stomacho
ine non semel reddita
Defectis.] M A N.
Eri in uerrucarum ge
Vig ad pubertatem
Marinis acinis.] M
Innocentior.] M A N.
Clares & in uicacit
Ergo uino ut uinol

accepta, quanquam nec illud Galeni est.

Quæ post Bucranium recitantur nomina, in meo codice non leguntur. Cap. 177

Blechnon & Polyrhizon uocat meus Dioscorides, reliqua tacens nomina. 178

Indicatq; id.] M A N. lege, probatio talis.

Vbi multa arundo & multa filix.] M A N. additur in meo Diosc. coronas, disparet filix. Puto que talem aliquando fuisse eius loci sententiam: Radix pota, & cum axungia pro cataplasmate apposita, facit ad eos, qui ex arundine uulnerati sunt: cuius probatio talis est: Vbi multa arundo, si sibi coronæ modo per ambitum multam filicem conferas, disparebit arundo: atq; e contrario, si ubi multa filix, multam arundinem conferueris, disparebit filix.

Obliquæ.] M A N. latæ, hoc est πλατείαι, non πλαγείαι. 179

Legitur in meo libro, sicuti & in reliquis, Si supergrediatur prægnans, eam abortiri. placet tamen Marcelli lectio, cui præter Theophrastum & Plinium, consentit etiam Serapion.

Vnicum hic Polypodij nomen. 180

Præsertimq; quercuum.] M A N. lege, in agrestibus quercus truncis.

Dodranti altitudine.] M A N. adde, filici simile.

Et hic quoque unicum dryopteris nomen. 181

In dulci.] M A N. lege, ad dulce uergentes.

Magnitudine.] M A N. ego quoque lego magnitudine. θαλίαις. 182

Quo in opsonijs utuntur.] M A N. ego lego, huius flore εις τα πωβήματα.

Offulæ.] M A N. κωπάρια.

Despumato melli.] M A N. lege, cocto.

Tria tantum nomina habuit herba hæc in meo codice, Linozostis, Parthenij, & Mercurij. 183

Duplex eius genus est, sexu discernuntur.] M A N A R D. nec ista quoque in meo leguntur.

Geminatis geniculis.] διαγόναια.

Alarum cauis multis.] M A N. adde, & densis.

Dodrantalem.] M A N. lege, duorum dodrantum. 184

Per interualla disposita, & albescentia.] M. ego lego, per interualla albescentia.

Est cauli folijsq; uis &c.] M. sic ego uerterim ferè ad uerbū: Caulis & folia olerū modo pota, uim habēt ad ciēdam aluū. Coctorū uero aqua bilem educit & aquosa.

Sunt qui Scorpiuron.] M A N. adde, à floris figura: & reliqua nomina mitte. 185

Candidioraq;.] M A N. lege, nigriora.

Purpurascentem.] M A N. lego, απόπυρόρον, quasi subfuluam.

Ante accessiones.] M A N. adde, hora una.

Sunt & qui hanc Scorpiuron.] M A N. hoc non lego. 186

Scorpionū ictibus subuenit.] M A N. adde, άκρως, id est, summè & excellenter. 187

40

EX LIBRO QVINTO.

Cibum in stomacho non continentibus.] M A N. lege, stomachicis, ob causam Cap. 1
à me non semel redditam.

Defectis.] M A N. intellige antea ablatiς. αφαιρεθέντα.

Et in uerrucarum genere thymis.] M A N. Thymos sedis intellige antea ablatos.

Vsq; ad pubertatem.] M A N. άχρι άνθήσεως, id est, usquedum floreat. 2

Minimis acinis.] M A N. paruis lego, non minimis.

Innocentior.] M A N. lego ad uerbum, minus horum est particeps. 3

Ollares & in uinaceis seruata.] M A N. εκ τῶν σεμφύλων & εκ τῶν βυλιδῶν.

Exiguo uino ut uinosæ fiant.] M. ego legerē, fiunt autē tales paulò post uinosæ.

sic enim primo loco legimus: *χρώμεθα δὲ τῷ ἀφεψημλίῳ ἐφ' ὧν &c.* secundo loco *τῷ δὲ ἀφεψημλίῳ.* hoc est si quis uerbum uerbo reddat: Vt uero primo loco legendum sit non decocta, facit Galeni auctoritas, qui lib. 3. de uictu morborum acutorum, mulsam aquam non decoctam, aluū magis subducere, decoctam magis dicit nutrire. Facilis autē fuit lapsus in græca lingua, à uoce *ἀφεψημλίῳ*, quæ nō decoctum, ad *ἀφεψημλίῳ*, quæ decoctū significat.

Copiosius.] M A N. ἀκρατίσσορον. meracius uertit Hermolaus.

10 Hypochondria uocant medici, utrinque à lateribus uentriculi os attingentia loca, dextrum sub quo iecur, sinistrum sub quo lien iacet, nominantes. Celsus præcordia uocauit. Nonnulli temporis huius, ex græca lingua, multa ad latinam interpretati, illa uocauerunt, non recte, ut puto, quum teste eodem Celso, illa inferius circa pubem iaceant.

Cap. 10
Hypochondria.
Præcordia.
Iliā.

Bilem & pituitam trahit.] M A N. lego pituitam tantum, non autem bilem. & eodem modo scribit Paulus.

11

Miscetur apte malagmatis &c.] M A N. ego aliter lego, in hunc modum: Apte farinae hordeaceæ miscetur, emplastris quæ ac malagmatis, quæ discutiendi uim habet.

20 Facit ad exinanitiones, in quem usum tepida infunditur.] M A N. Accusat hoc loco Barbarum Marcellus, quod clysteres addiderit, cum possit hæc aqua & pota exinanire, & per urinam reddi: nimis certe hic uel dormitans, uel ad Hermol. taxandum intentus. Si enim bibatur, quomodo infunditur: alioqui de potu eius ab initio capitis dixerat, quod pituitā educeret: hic uero infundi tepidam ad aluū exinanendam, calidam ad tormina: quod certe non aliter quàm per clysterē intelligi potest.

Male Marcellus
Hermolaū
accusat.

In quem usum feruente ea, fouentur.] M A N. Marcellus qui nihil addendum uocibus Dioscor. dixerat, participium *feruente* statim addit. Quod si dixerit, in uoce *πνεύματι*, feruorem includi: dicit similiter Hermol. in uerbo Infunditur, clysterem intelligi. Quid autē per uerbum *πνεύματι* intelligatur à medicis, lib. 1. à nobis est monstratum. Hic addemus, non meritò à Marcello reprehendi Hermolaū, quod saccis aquā claudere uoluerit: hac ratione, quod si rariores sint sacci, effluet: si nō dēsior materia, calorē non trāsmittēt. Videmus enim uescicis aquā optime cōtineri, & nedum per eas, sed & per stānea uasa calorē liquoris inclusi trāsfundī. qd cognoscētes Pannonēs, uasculis ad hoc paratis, decocto herbarū plenis ad leuādos dolores utuntur.

Patrocinatur
Hermolao.

30 Ruellium quoq; non maiore ratione taxat, quod scilicet suffitu dixit, qui absque fumo quo aqua caret, intelligi non potest: poterat enim discere uel à Plinio Marcellus, aquam fumo non carere, si nunquam fumum aquæ uiderat, qui lib. 31. suffiri aquam marinam calidam cum aceto in dolore capitis, docet.

Ruellius defens
datur.

Adstringit & refrigerat acetum.] M A N. adde ex fide nostri codicis, & cibi appetentiam facit.

13

40 Fluentem ex uulneribus sanguinem.] M A N. *γναίμορον*. Sic autem Græci uocāt ea, quæ cruentis protinus uulneribus imponuntur.

Inspergitur.] M A N. hoc non lego.

Rabidorumq; canum.] M A N. lege, canum, ut aliās saepe.

15

Exulceratis intestinorum torminibus.] M A N. *μετὰ νομῆς*, cum depascentia.

In confectioe Thymoxhalmae, non lego rutam neq; polentam.

16

Operculatum.] adde, linteolo.

Non recte à Marcello definitur arthritus, quæ & latine ab eodē articulorum dolor dicitur, quod sit inflammatio permanēs, male affectis neruis ualidissimos afferens dolores: sit enim & absq; inflammatione, neq; permanēs, hoc est diuturna, semper est, nec in neruis sit semper, nec ualidissimos affert dolores. Melius igitur fecisset, si

definitionem ex his quæ affert in fine Pauli uerbis elicuisset, quàm ex libro de Definitionibus, perperam Galeno adscripto, à quo sæpenumero magnam errandi occasionem accepit.

Cap. 17 Putrescentes humore gingiuæ.] M A N. *μυδιδυτα ἔλα*. labantes Hermolaus.

Reprimit.] M A N. *σέλλου*. Hermolaus, adstringit.

Quæ in ore exeduntur.] M A N. *σμπεδύνας*. putrescentia Hermolaus.

Solidescit potu eius guttur, callum faucibus obducit.] M A N. pro gutture & faucibus, unam tantum uocem lego, *βρόγχου*. ideo ad uerbum sic uerterem, fauces firmat, & callosas facit.

Datur idem utiliter cibum in stomacho non cōtinentibus cruditatibus.] M A N. 10 ego lego, stomachicis, & difficile concoquentibus.

Concrefcētibus in uesica calculis.] M. & hic quoq; inutiliter additum, in uesica,

Vegetum.] M A N. *ύγιεινόν*, id est, salubre.

18 Et inueterare.] M A N. *άγαν*. addendum ergo, ualde.

Neruos non lædit.] M A N. lege, minime neruos lædit.

19 Vuis mare miscent.] M. ego lego, statim post uuæ uindemiam mare miscent.

Alij passis prius factis uuis mare miscent.] M A N. ego lego, passas uuas in uasis mari profundunt.

20 Demissa.] M A N. lego, laxa facito, id est, *χάλασον*.

Sextarijs decem.] M A N. lego, duodecim.

Spissandi uim.] M A N. *ἔσι ἡ συππικῶς*, hoc est, adstringendi habet uim.

23 Non excessura tamē sunt pira maturitatis suæ modum.] M A N. aliter loqui uidetur Diosc. & hoc pacto ad uerbum: Non admodum autem matura sint pira,

Acerbo sapore sunt.] *στυφνοί*.

25 Simpliciter aut ad tertias.] M A N. non lego simpliciter.

26 Concoctiones à cibo potum.] M A N. aliter meus Dioscorides, & sic ad uerbum: Vtile non febrientibus ad uentriculi concoctiones doloresq; superbibitum, ad humiditas quoq; aluos & intestinorum difficultates.

27 Nigræ myrti.] M A N. Tanti est apud me fides in hoc interpretandi munere, ut etiam si crederem Dioscoridem nigras myrti baccas intellexisse, non recedendum 30 tamen à uerbis eius iudicarem, quæ sunt, Myrta, hoc est, myrti baccas nigras, quæ maturitatem excefferint, accipito. Quod tamen putem non de nigra tantum, sed simpliciter de quauis loquutum, faciunt uerba quibus capite sequenti utitur, ubi de nigra intelligens, aperte eam demonstrauit dicens, Nigræ myrti ramulos &c.

Tusarum modio.] M A N. *χρίνικι*.

In stomachum & aluum destillationes.] M A N. *ῥομαλιζομῶν τε σωμαχῶ καὶ κοιλίᾳ*. id est, uentriculo & uentri rheumatismum patientibus.

Fœminarum fluctionibus.] M A N. *ῥῶν* simpliciter scribit Dioscorides, id est, fluctionibus.

29 Siftunt in eum destillationes.] M A N. fidelius, tamen si non adeò eleganter, quif- 40 piam hæc omnia hoc pacto (ni fallor) conuerterit: Stomachi fluctionem iuuant, intestinorum, uesicæ, sanguinis eruptiones, in uniuersum autem & rheumatica uniuersa ulcera fota ad cicatricem ducunt.

31 Incorruptum.] M A N. lege, difficilem mutari.

Ex Aegyptia fico.] M A N. sycomorum intellige.

Acerrimum.] M A N. acre.

32 Passim.] M A N. aduerbium hoc addidit interpres.

Narium destillationibus.] M A N. *κατῆριζομῶν*, id est, fluctione laborantibus naribus.

Nigra.] M A N. lege, nigrescentia.

Conficiuntur

- Conficiuntur uina.] M A N. adde, picea.
- Nuper cæsam.] M A N. adde scissam, *χιζοντας*. assulatim transfert Hermolaus.
- Exudati humoris.] M A N. hoc non legitur in meo Dioscoride, sed ex ductu ser-
monis, non humorem apponendum, sed lignum iudico.
- Adstringunt.] M A N. adde, parum.
- Cutem subeuntibus aquis.] M A N. hoc non inuenio.
- Aceti sextarios sex.] M A N. pro aceto, lego mustum: sed fortè uerior fuit Mar- 35
celli lectio.
- In musti sextarios uiginti.] M A N. lege, sex.
- 10 Et ex gelu contractam corporis noxam.] M A N. fideliter, & uno uerbo pote- 38
rat reddere, perfrictionibus. *καταψύξεις* enim tantum ait Dioscorides.
- Cum pyrethro herba.] M A N. cum pyrethro simpliciter dixit Dioscor.
M A N. Vbi de uino ex hircina origano cōcinnato legit, In linteolo: adde, laxo.
- Torminibus, inflationibus.] M A N. hoc loco non lego, inflationibus.
- Anisi uero tres.] M A N. pro aniso, lege, anethi. 40
- Idem hoc uinum.] M A N. non reperi hæc uerba in meo Dioscoride.
- Lienem minuit.] M A N. lege, lienis crassitiem attenuat. 41
- Apij feminis.] M A N. adde, montani.
- Soluendis inflationibus accommodatum.] M A N. *ὑπνος*. halitum oris com-
20 mendans, Hermolaus. Ego, facile spirantes, conuerterim.
M A N. In Elleborite ubi legit, In marinæ aquæ duodecim quindecim uē cōgios,
ego lego quindecim aut quatuordecim.
- Odorati iunci drachmas triginta.] M A N. lego hic & in calamo uncias.
- In Scammonite ubi legit Marcellus drachmas quinque, ego lego quindecim.
- Intus candido.] M A N. lege, albore. 42
- Maculis alabastritæ lapidi similibus.] M A N. *διαφύσεις ἔχουσα ἑμφερῆς ὀνυχίτη λιθῶν*.
id est, lineas habens onychiti lapidi similes.
- Maculas lineis similes.] M A N. lege, uenas zonis similes.
- Fauilla.] M A N. *λιγνύθ*. ut fortè magis proprie fuliginē Hermol. reddiderit.
- 30 Et cameris.] M A N. *πρωρυφῆ*, hoc est, summitati.
- Coquitur Cadmia.] M A N. lege, uritur.
- Alterum candidissimum.] M A N. *λεῖον* lego, id est, leue. Marcellus *λευκόρ* legit, 43
debeturq; propterea album uel candidum, non candidissimum dicere.
- Opplendi.] M A N. *πρωπλαστικῶν*, quæ uox aliud significat, quàm opplere: quod
nescio etiam quare differat ab eo quod est explere. quam uim & superius huic pom-
pholygi attribuerat Hermolaus conglutinandi, nos eandem uim cum emplastice
credimus, de qua supra abunde diximus.
- Est præter hæc in genere leniter crustas obducentium.] M A N. hæc nec lego,
nec legenda aliquo pacto puto: nulla enim res frigida crustas facere in cute potest.
- 40 Lentis carbonibus.] M A N. lege, tenuibus & leuibus.
- Aut lentiscum.] M A N. lege, aut herbam schoenon. Puto tamen in græco quo-
que *βοτάνω* non recte additam, id est, herbam.
- Exiguus granis quibus constat &c.] M A N. lege, milij forma exiguus, & grauis. 45
- Et adstringit.] M A N. hoc non lego in meo codice.
- Egregie erodens.] M A N. *δακνον*. mordens scilicet: quod certe minus est, ut pri-
mo etiam libro monui.
- Trium obolorum.] M A N. lege, quatuor.
- Papularum eruptiones.] M A N. lege, exanthemata.
- Vulgari are.] M A N. hoc non lego. 46
- Adstringendi reprimendiq;.] M A N. lego *σπυλλῶν* solum.

- Cap. 47) Colore fauillæ.] M A N. lege, cineris.
- 48) Contra intestinorum tormina.] adde, cœliacos.
- 50) Donec nulla supersit nigredo.] M A N. ἐπίστυα. clarius supernatet dixeris, ut Hermolaus.
Sub manib. paulatim in loco uacuo.] M A N. lego, ἀπὸ χειρῶν, hoc est infundētes.
Opplere.] M. hic quoq; pro uerbo πῦρ ἐμπλάσσειν, redditur opplere, quum tamen subdat Diosc. πληρῶν, quod ipse Marcel. uertit explere, sicq; uideat idem bis dixisse.
Sine exulceratione.] M A N. ἐχαρῶν, id est, absque eo quod escharas, id est, crustas ignis modo excitet.
- 51) Validissimo igni.] M A N. lego, ὄξει, id est, aceto, ut Hermolaus : non ὄξει, id est, 10 ualidissimo.
- 52) Vitri modo pellucidum.] M. ὑελίξσα, id est, uitrū referens, nulla lucis mētionē.
- 53) Sunt etiā qui quod oculos dilatet, platyophthalmon.] M A N. lego pro his omnibus ferē hęc uerba : Hoc nonnulli Stibi : alij Platyophthalmon : sunt etiam qui Larbason uocent. Vim habet &c.
Est illi uis opplere.] M A N. ἐμπλαστὶκῶν hic quoq; uim lego : quam qualis sit, supra Galeni testimonio ostendi.
- 54) Quæ ad Coryci Sebastiam foditur.] M A N. lege, quæ apud Corycum & Sebastiam inuenitur.
- 55) Helcysma.] M A N. lege, enclyfma, uel encauma.
- 56) Cocta.] M A N. χωνδουμῆνης.
Puteolis & Bais.] M A N. non leguntur hęc in meo Dioscoride.
Spissare, adstringere.] M A N. lege uel intellige, συμπιέσειν.
Fossilis salis drachmas quinq;.] M A N. lege, uncias.
Sedis itidem cicatricibus.] M A N. lege, fœdis.
- 57) Tum diuidenda.] M A N. lege, formanda. ἀναπλασέον.
Per opplendi uim.] M A N. hic quoq; emplasticam opus est intelligere.
- 58) Virente.] M A N. πρασίξσα.
Ulcerata extergit.] M A N. lege, cicatrices. ἐλῶν.
Leniterq; cum erosione aliqua exest.] M A N. leges meo iudicio, & uerbis Dioscoridis, & rei ipsi accommodatius, hoc modo : Leniter exest cum quadā mordacitate.
- 59) Et cœruleus color aliquis est, qui æqualiter cōmunicato sibi eo colore splendet.] M A N. nescio quo pacto uerbis Dioscoridis hęc respondere possint : ea sunt huiusmodi : τὸ χρομα κινῆρον ὁμαλόν τε ἄγαν. quæ in hunc sensum quispiam uerterit : Cœruleus color, æqualisq; ualde.
In genere eorum est quæ in medicina alendis tantum palpebrarum pilis usum habent.] M A N. hic quoque exclusionis nota addita : sic enim ad uerbum loquitur Dioscorides : Est ex eorum numero quæ palpebrarum augment pilos.
- 60) Eligenda harena illa est quæ crassissima.] M A N. ad cœruleum ipsum, non ad harenam refert Hermolaus. & pro crassissima, saturatum uehementer colore nominis sui, reddidit. cui & ego in hac parte consenserim.
- 61) Spumæ modo.] M A N. Dioscor. ueluti ἐκβρασμα est. Indicarum harundinum pullulum uocat Hermolaus, quod & mihi magis probatur, ἐκβρωζω enim uerbum, emittere significat.
- 62) Vndiq; lutea.] M A N. addidit Diosc. κατακωρῆ δὲ. saturatum uertit Hermolaus.
Adstringere.] hoc non lego, hoc est συμπιέσειν. sed σιμπιέσειν.
Deicere.] M A N. σκεδασίλειν.
Collectiones.] M A N. lego, phlegmonas, id est, inflammationes.
- 63) Minio.] M A N. Amineo scribit Dioscorides. An uero Græcis sit ammion, quod Latinis minium, alibi declarauimus.

- Floridum.] M A N. lege, floridissimum.
- Pustulas.] M A N. exanthemata scribit Dioscor. quam uocem consuevit Marcellus uertere, eruptiones pituitæ.
- Lini uel decocto.] M A N. lego selini, hoc est, apij. Cap. 64
- Quinetiam minutissima auri ramenta.] M A N. hæc uerba nō lego in meo Dioscoride, & propterea supposititia puto.
- Carthaginensis.] M A N. Carchedonice. 66
- Quinetiam.] M. hic desunt uerba sequentia, Antidotis quoque miscetur. 67
- Quidam etiam mutata tantum.] M A N. aliter lego totam hanc partem: Quis 68
- 10 dam stalacticon, pecton, hephthon, aracton, lonchoton.
- Quod ab Hispanis etiam lonchoton.] M A N. lege, ab alijs lonchoton dictum.
- Repurgare.] M A N. hoc non lego in meo codice. 69
- Exulcerare.] M A N. lego escharas, id est, crustas excitare.
- Sanguineo colore.] M A N. milti, hoc est rubricæ, non sanguinis lego. 70
- In suo genere.] M A N. hæc adiecit interpres. 71
- Leuorem habet.] M A N. adde, pura est. 72
- Gravans enim sory olfactu uirus mittit, eoq; nauseam cit.] M A N. multa de suo addidit Marcellus. βρωμωδ' ἐσόρου tantū, hoc est uirosius, & nauseā facere dicit Diosc. 73
- Pingueq; est.] M A N. lege, subpingue.
- 20 Potuq; aut olfactu.] M A N. lege, dum deglutitur.
- Quod autem fractum non minus quam Misy splendet.] M A N. aliter lego, hoc uidelicet modo: Quod autem non splendet dum frangitur consimiliter Misy. Marcelli tamen lectionem puto meliorem.
- Coctis quæ cocta non sunt.] M A N. lege uel intellige, uctis quæ ucta non sunt.
- Quæcunq; cruda humore aliquo resolui possunt.] M A N. multa & hic sensum mutantia. Verba Dioscor. sunt: ὅλα ὡμὰ ὄντα ἀνίετα. id est, quæcunque cruda dum sunt, dissoluuntur.
- In fornacibus quæ aureæ dicuntur.] M A N. lege, quæ area. 74
- In fornaces foueas dictas.] M A N. lege, in foueas tacitis fornacibus.
- 30 Expers alterius naturæ auripigmentum est.] M A N. Coniungenda hæc pars præcedentibus est, ut scilicet & hæc sit nota boni auripigmētī, alteram rem non habere secum commixtam. Lege igitur, Et expers alterius naturæ existit. 75
- Glandium modo concretum, pallidum, Sandarachæ colore glebosum.] M A N. ego lego, βλωδ' ἐς, hoc est, glebosum, atque colore Sandarachæ, nulla palloris aut glandis mentione.
- Habet exedendi uim.] σιπ' ἰκ' λω'. de ui septica alibi diximus.
- Ad satietatem flammeo colore rufescit.] M A N. καπικωρῆ πωρ' ῥαυ'. hoc est, ad satietatem rufo. 76
- Fragilem.] M A N. adde, conteri facilem.
- 40 Sulphuris uirus.] M A N. lege, sulphuream spirationem habentem.
- Quod ualidissime adstringit.] M A N. adde, βαρύνουσα, hoc est, graue olens. 77
- Bullosumq; est.] id est πομφολυγώδης. quod fortè quis pompholygi, id est, thia uocatae similis, conuerterit.
- Natione perfertur alijs.] M A N. fidelius quispiam & hoc alio modo uerterit, dicens, Et genere ex Melo uel Aegypto.
- Quodq; sine asperitate &c.] M A N A R D. Ego inuenio, æquale, & omni ex parte succosum.
- Cum quodam igniculo calor.] M A N. lego, καὶ τυρῶδες ἀκρ' πνέουσα. hoc est, quod caseum spirat, id est, redolet.
- Brassicæ succo.] M A N. lege folijs.

- Ex aqua illita.] M A N. κατοιονομλναι, hoc est, perfusa.
- Inunguntur.] M A N. adde oedemata, id est, laxi & indolorosi tumores.
- Cap. 73 Ad narium mucum, & in subiectas partes destillationes.] M A N. lege, ad coryzam & catarrhum, grauedinem & destillationem uocat Celsus.
- Podagræ eo ex aqua.] M A N. adde, cum nitro.
- Veternosis.] M A N. lege, lethargicis.
- 79 Leuissimus.] M A N. ualde leuis.
- Fistulosus.] M A N. πολύκνον lego, multiforus.
- Nec in attritu harenosus.] M A N. ἄλιθον, id est, illapidosus.
- Candidissimus.] M A N. lege, albus.
- 80 Tateon.] M A N. lego, Tapeon, aut Tritæon, aut Gantæon.
- Subeuntium cutem aquarum tumores.] M A N. uerba Dioscoridis sunt: Et ad hydropicorum oedemata, quorum alius sensus est, ut norunt medici, quàm quia Marcello exprimitur.
- Calentes iidem &c.] M A N. πνεύμα, id est, fomentum per ipsos, ait Dioscorides.
- Cum polenta.] M A N. adde uel intellige, usti. κελαιμυλναι enim ait Dioscorides.
- Crabrones.] M A N. ego quoque lego τὸν κρηθρόν, ut Hermolaus.
- Et capitis ulcera quæ psydracia, & quæ thymos appellant.] M A N. tutius & fidelius legeris hoc pacto: Et ad capitis psydracia, thymosq; & phymata. Non enim sunt capitis ulcera thymi, sicuti neque psydracia sunt ulcera.
- Tubercula quos dothienas uocant, & testium tumores discutunt.] M A N. sic lego ad uerbum: Cum uua passa, aut suillo adipe, aut melle dothienas discutunt. Et testium oedemata cum origano & fermento citius maturant.
- Sugillata.] M A N. adde, faciei.
- Podagris.] M A N. adde, similiter.
- 82 Contra exulcerata intestinorum tormina.] M A N. adde, depascentia.
- 83 Defertur Nilo.] M A N. κατὰ ῥέει, defluit.
- Innatat & paludibus.] M A N. Innatat uero paludibus.
- Maiore in gustu &c.] M A N. lege, & maiore. Videbuntur hæc leuiuscula, sed si quis diligenter aduerterit, uidebit non sine causa notata.
- Defluente colore.] M A N. hoc non lego, sed ἐκ μέρους, id est, ut mihi uidetur, per partes aqua etiam diluitur.
- σμίγματα. Ex his quæ exterendo sunt.] M A N. σμίγματα. Sunt autem σμίγματα, quæcūque purgant & emaculant faciem.
- 84 Fistulosum.] M A N. lego, perforatum, quod mihi aliud est quàm fistulosum.
- Ex alto in summū euocandi.] M A N. μετασυλλελεκλώ. Quæ uero hæc sint, Galenus docet lib. 4. Methodi curatiuæ.
- Quale quod ex bunis.] M A N. Si eisdem locis nitrum & nitri spuma nascitur, ut Marcellus ipse testatur, quum nulla sit inter tot natales spumæ bunorum mentio, melius erat hoc loco colles intellexisse.
- 85 Spumosa.] M A N. lego, aut spumosa.
- Amplius tamen id nitrum nitriq; spuma possunt.] M A N. Non lego hoc loco, nitriq; spuma.
- Aut cum decocto.] M. inuenio in meo codice, aut cum epsemate, id est, sapa.
- Aut anisi.] M A N. hoc non lego.
- Exterendo & extenuando.] M A N. lege, ad lepras.
- Cum resina excepta sanant.] M A N. non lego sanant, sed aperiunt.
- 86 Validissime adurere.] M. lego ualde. Adde, septicen uim, de qua sape.
- Panos.] M A N. adde, & tubercula.
- Lauatur cremata fex.] M A N. Adiecit hæc Marcellus, quare enim dixerit hic lauari,

- lauari, quū docuerit superius abluī, ut pōpholyga: lege igitur, Lota uero miscetur.
- Albugines.] M A N. lego, ἀχλὺς, id est, obtusam aciem.
- Candorem.] M A N. lege, summam albedinem. Cap. 87
- Vulgari albo lapide.] M A N. χυδαίας μαρμαρῶς, id est, uilis & cōmunis marmoris.
- Glutinat.] M A N. Emplasticen uim habere dicit Dioscor. quam opplendi alibi 88
uocat Marcellus, & nos aliam esse non semel ostendimus.
- M A N. πῶματα lego, & casus intelligo in eo spatio quod uacuū Marcel. reliquit. 89
- Sine pondere.] M A N. lege, leue. 90
- Fistulosum.] lego, πολύκρημον, id est, multis uacuitatibus, uel foraminulentum.
- 10 Bembico.] M A N. lege, Besbico.
- Ad exterendum & inducendum leuorem.] M A N. ad smegmata dixit Diosc.
cui uoci tot reddit Marcellus.
- In Cappadocia.] M A N. lege, in Galatia. 91
- Et cremijs.] M A N. lege, χερταίοις.
- Inani.] M A N. πολυκρήνω, id est, multiforo. fistulosum proximo capite Marcellus
intellexit.
- Recentes.] M A N. lege, nouæ, alio sensu: possunt enim aliquæ spongiæ nouæ 92
esse, quæ longo tamen antea tempore euulsæ sint.
- Omnes tamen præclusa ulcera callosq; aperiant.] M A N. totam hanc partem
20 fidelius quispiam hoc pacto conuerterit: Præclusa ulcera & callos dirimunt, siccæ
lino colligatæ, linamentiq; modo impositæ. Rheumatica uero ueluti depascentia,
& antiqua ulcera exiccant, si nouæ, siccæ & uacua apponantur, sanguinisq; com-
pescunt eruptiones. Ex aceto autem crematæ ad siccas lippitudines faciunt.
- Crematarum cinis.] M A N. hoc addidit Marcellus Dioscoridi, uitas simpliciter
dixit. non quicquid tamen uritur, usque adeo uritur ut cinis fiat. Refert Galenus
chirurgum quendam ea utentem ita calida post uestionem, ut & crustam, ignis mo-
do excitaret, & pro operimento esset, quod non bene potest de cinere intelligi.
- Veluti candens ferrum.] M A N. nulla in Dioscoride ferri mentio. 93
- Sandarachæq;.] M A N. lege, antherico.
- 30 Aut Sandyci.] M A N. adde, saturæ.
- Et ad cicatricem perducit.] M. lege, & cicatrices, scilicet implet.
- Inæquali coloris concretionem.] M. ἐκ δὲ τῆς τῆς συγχερίσει τοῦ σώματος. Hermol. 94
nec corporis portione ponderosus. Ego, non robusta corporis concretionem.
- Candidas siquidem.] M A N. non lego siquidem, sed δὲ, hoc est, autem; diuerso,
ut clarum est, sensu.
- Rufescat.] M A N. adde, magis.
- Crustas inducit.] M A N. ποσῶς, id est, aliquantisper.
- Et ambustis cum cera medetur.] M. Cum urendi uim habeat, mirum est quod,
ut Achillis lancea, ambustis medeatur. Lego in meo Dioscoride, καταπλασμάτων.
- 40 Nullo sensu Marcellus legisse uidetur κατακαυμάτων. Galenus uehementer exic-
care, adstringereq; aliquatenus, & mordere.
- Purgat cum melle malefica.] M. lego, θηκιάδην. fera uertit Hermolaus. 95
- Rubens.] M. κατακρήνης, colore nominis sui egregie infectus, uertit Hermolaus, 97
hoc est, sanguinis.
- Pondus amiserit.] M A N. lege, mediocriter leuis.
- M. πρόησις definitur à Paulo Aegineta casus uueæ tunicæ, fracta aut exesa cor-
nea. Procidentiam autem totius oculi, uocat ἐκπίεσμον.
- Nascitur in Lycia.] M. lege, in Cilicia. non damno tamen Marcelli lectionem. 99
- De Morochtho. In teneris corporis partibus.] M. ego lego, tenera ulcera. 100
- Ibidem in Thyite. Qui quod eo medicinalia mortaria fiunt, nomen inuenit.]

Hæc addidit Marcellus, Alioqui mollior uidetur, quàm ut idoneus mortarijs sit.

Erodit ualidissime.] MANARD. lego, ἀναδακνωρ σφοδρὰ, id est, uehementer mordicans.

Præcipua.] MAN. hoc adiectiuum adiecit interpretes.

In Iaspide. Alius glaciem repræsentat saliuæ similis.] MAN. lege, alius crystal-
linus, pituitæ similis.

Calai gemmæ similis.] MAN. adde, colore.

MAN. Inter Iaspidis uires detegere eum furta scribit meus Dioscorides, scuti &
Hermolai exemplaria: quod ut superstitiosum reliquit (puto) Marcellus.

In Ophyte. Graui enim odore.] MAN. grauem dicit meus Dioscorides, non
habita odoris mentione, ut de pondere opus sit intelligere.

In Ostracite. In leuiganda cute.] MAN. pilis uidelicet amouendis.

Drachmarum duarum pondere.] MAN. lege, unius.

Quinetiam si quis quatuor dieb. &c.] hic lego, duarum drachmarum pondere.

In Smyride. Exterendo & exedendo.] MAN. septas & causticas lego.

In Geode. Quem quoniam terram intra se amplexus est, Græci.] MAN. hæc
omnia sunt interpretis, non Dioscoridis uerba.

Cap. 101 Præcipuam & supremam.] MAN. ἀνωτάτω. intelligo communissimam atque
(ut ita dixerim) generalissimam, & omni terræ communiter conuenientem.

In Eretriæ uiribus, lego etiam molliendi.

In Pignite. Crassiores habet glebas.] MAN. lege, crassas.

Marinarum testarum cinis.] MAN. lege, ostraca ex fornacibus ualde assa.

In Melia. Viridibus emplastris.] MAN. lego δυνάμεις, id est, potestatibus.

In Ampelite. Reprobanda e diuerso cinerulenta.] MAN. adde, alba.

103 Melan.] MAN. lege, melan quo scribimus.

Gummi pondo.] MAN. lege, uncia una.

Et atramenti sutorij tantundem.] MAN. ego lego, Taurini glutinis unciam
unam semis, chalcanti unciam unam semis.

EX LIBRO SEXTO.

Ex præfatione.

Aut oblata occasione &c.] MAN. Aliter meo iudicio fidelius & plenius quis-
piam hoc pacto uerterit: Aut ea materia quæ iuuamenti gratia infirmis præcipue
offerri uidetur, ut absinthio &c. Et est sensus, malum ueneni odorem auferri nõ so-
lum aromatibus, sed his etiã medicamentis quæ odorata cum sint, iuuamenti gratia
dari consueuerunt: hocq; præcipue falli eos, qui quum imbecillitate aliqua mole-
stantur, eius pellendæ causa hæc medicamenta accipiunt. Vides enim quæcunque
hic enumerantur, esse uehementer odorata, ut præter ductum uerborum ex ipsis
rebus possis intelligere, ad id quod prius de malo uenenorum odore dictum fue-
rat, hæc referri.

Asperiore uino.] MAN. σκληροῖς, id est, duris uel potentibus.

Aut alijs quæ passim in cibo dantur, uenena illa compinsentes.] MAN. ego le-
go, aut pharmacis, aut alijs quæ offeruntur, compinsentes.

Difficillime corripuntur à stomacho postea cæteræ qualitates.] MANARD.
ego lego ἀπεπτότατοι, & intelligo, difficillime concoqui cæteras qualitates. Si uero
Paulum Aeginetam sequuti legamus, ἀκατάληπτοι, intelligemus non apprehendi
cæteras qualitates.

Et honeste.] MAN. καλῶς. magis mihi quadrat aduerbium bene, uel recte: ut
sit sensus, bene se habere, ut imbecilibus ea caueamus, quæ uenefici, quasi auxiliij
gratia bibenda offerunt.

Aut Nepetæ foliorum.] MAN. lego hic, aut milti, quæ Lemniũ sigillum, idem
pondus

pondus cum uno
Gratuari balneum] M
pacto possit hanc loco
Vergines] MAN
Elagætere] MAN
Et suo corpore ero
Quem possit à re
Ergo magis quod ali
fidelis quipiam sic
bus affectionibus hanc
Oporet sane] MAN
xerit, quæ sumus edoc
Robora rana] MAN
Lacti mixtam coagu
Auripigmentum, hanc
Pora à balneo, curia
sum simul à balneo pon
passum, aut frigida scilicet
Asperime omnia
20 Dioscorides.
Ciborum uelini ex
scoridis uerbum est
Erodendaq;] MA
Fouere] MAN
Fomenta] MAN
Vitalioribus paribus
Post aliquod tempus
lus, postremo.
Dolores earum inflama
Vile interim est præter
addit, postea.
Carnes hoc odorum] M
In passidrachma] M
firum rerum drachma
Graue olenti nitro] M
Linguz inflammatio] M
anna Paulus, ut Marcell
Aut uerba ueretur] M
Erodentur interanea] M
Inualescat malum] M
Intestinum inuand
Vniuersa & sine inter
Passum] MAN lege
Carabistaciq;] MA
impus hæc dimissit.
Cum frequentiore per
siq; ex præcordijs uel
Addito castorei &c.] M
indem est, & pro eo scrib
Cient & cum uino in

pondus cum uino.

Grauitate halitus.] M A N. βρώμς, id est uiru & ueluti sanie, halitus autem nullo pacto potest huic loco conuenire.

Vertigines.] M A N. lege, obtenebrationes, σκοτῶδες.

Elanguescere.] M A N. πῆξις, id est, ut mihi uideatur, resolutionem pati.

Et toto corpore eroderi.] M A N. ὀδραξις, pruritus pati, libentius uerterim.

Qui enim potest à re tam uehementis frigoris uniuersum erodi corpus?

Eoq; magis quod alijs quæ uenenis superueniunt.] M A N. Aliter, & (ni fallor) fidelius quispiam sic transtulerit: Et præcipue quoniam alijs quoq; superuenientibus affectionibus hæc sunt communia.

Oportet sanè.] M A N. lege, Licet aliquo modo cognoscere, si ad ea quis respexit, quæ sumus edocturi.

Rubeta rana.] M A N. adde, leuis.

Lacti mixtum coagulatum.] M A N. lege, coagulatum lac.

Auripigmentum, sandaracha.] M A N. lego, sandarachæ duæ.

Pora à balneo, cursu, laboriosisq; exercitijs &c.] M A N. ego lego, uinum copiosum simul à balneo potum, aut dulce, aut frigidum. Legendum tamen puto in fine, passum, aut frigida scilicet aqua.

Asperime omnium.] M A N. hoc adiecit interpres. difficillimas tantum dixit Cap. 20 Dioscorides.

Ciborum ueluti ex repletione fastidijs.] M A N. omnibus his uerbis unicū Dioscoridis uerbum ἀλας reddidit Marcellus.

Erodendaq;.] M A N. ἐκνίψαι. lege igitur, & eluenda.

Fouere.] M A N. καταπλασσοῦντας. uerte, cataplasmata facere.

Fomenta.] M A N. hic quoq; lege, cataplasmata.

Vitalioribus partibus inhærens.] M A N. lege, principibus.

Post aliquod tempus.] M A N A R D. χρονιδύτων. amoue ergo, aliquod. Paulus, postremo.

Dolores earum inflammationum.] M A N. lege, difficillimas inflammationes.

30 Vitale interim est præter hæc.] M A N. lege, in hoc tempore utile est. Paulus hic addit, postea.

Carnes hœdorum.] M A N. adde, agnorum. Paulus, ouium.

In passi drachma.] M A N. manifestarius hic error. Quomodo enim octo terrestrium rerum drachmæ, unica liquoris drachma dissolui poterunt?

Graue olenti nitro.] M A N. lego βρωμῶδες. 3

Linguæ inflammatio.] M A N. adde, & mentis impedimentum, sic legit Aucenna. Paulus, ut Marcellus, aliqui utrunq;. 4

Aut urtica ureretur.] M A N. ὀπιθιζομενίς, id est, irritatis. 5

Erodentur interanea.] M A N. lege, mordentur.

40 Inualescat malum.] M A N. lege, uenenum.

Intestinatorum inundationes.] M A N. hæc adiecit interpres.

Vniuersa & sine interpiratione.] M A N. lego ἀβρόα pro tot uerbis. 6

Passum.] M A N. lege, dulce uinum.

Carabiastacijs.] M A N. Mirum est Marcellum, alioqui græcas uoces fugientem, duas hæc dimisisse. locustas & gammaros intellige.

Cum frequentiore pedituum ratione.] M A N. lego πνεύματα, id est, spiritus. 7 alioqui ex præcordijs uel pectore peditus non redduntur, sed ex aluo.

Addito castorij &c.] M A N. Addidit Marcellus participium, addito, quod delendum est, & pro eo scribendum, Aut aliud enim remedium est.

Confert & cum uino lixiuia.] M A N. in meo codice lego claris & apertis uer-

bis, lixiuia cum uino & gallinaceo decocta, aut bubularum carniū pinguiū ius cum aceto sumptum.

Cap. 8 Ea in Heraclia ponti &c.] MAN. usq; in finem non leguntur hæc in meo codice. Ad Heracliam ponti.] MAN. adduntur alia multa uerba in meo libro, scilicet, In qua & Aconitum gignitur: Attice Ionia uocatur in Eubœa Sideritis. An uero hæc fini præcedentis capituli iungenda essent, meum non est hoc loco censere: satis me fecisse putauit, si ea referrem quæ in meo exemplari secus quam Marcellus legebam. Sed nec tacebo mirari me dicere Marcellum, Dioscoridem hoc loco testari mel illud fieri ex Aconito, quod ego nec in græco lego codice, nec in ipsa Marcelli ipsius interpretatione.

9 Cum absinthio meracum uinum.] MAN. lege, oleum cum absinthio potum, melior tamen uidetur Marcelli lectio.

Nec minus itidem.] MAN. hoc etiam de oleo legitur in meo codice.

Ouorum putamina.] MAN. Cum nulla sit hic putaminum mentio, sed tantum ouorum, eaq; uoce utatur Dioscorides, qua medici in ouis ipsis semper utuntur, scilicet *ροφόμελα*, Auicennaq; & reliqua Arabum turba de ouis intelligant, consentiente & rerum ipsarum natura, quæ oua quidem ad hanc rem idonea ostendit, putamina minime: sic uerbum ex uerbo legendum duco: Ouaq; uacuata in ipso & tepesacta ac cum muria sorpta. Si tamen Paulum, qui non *χλιαθύτα*, id est, tepesacta, sed *διεθύτα* legit, sequamur, pro tepesactis, detrita scribebimus.

11 In arterijs.] MAN. lego singulari numero, in arteria: & asperam intelligo.

Cum pipere.] MAN. additur in meo codice, & uino.

Aut amomi liquorem.] MAN. hoc non inuenio.

Passum per se potum.] MAN. lego, dulce uinum, & sic etiam legit Paulus.

14 Miserabili dicitario.] MAN. *δκδυφύμωσ*, id est, non bonæ famæ.

15 Ut potum uinum somno concoquant.] MAN. legitur in impresso hoc ultimo codice, sicuti & apud Paulum, in hunc modum: Ita cogendi sunt quiescere, quemadmodum qui uinum biberunt. Nec erat ut laboraret Marcellus quærendo, an soporifera uis falsò quarto libro esset huic herbæ adscripta, an hic ommissa: ostendente experientia, eos qui præ nimio uini potu desipiunt, ferè soporari.

16 Languor.] MAN. lego *ἐκλυσις*, id est, exolutio. Marcorem uertit Hermolaus.

Vomitiones, & à uomitionibus &c.] MAN. ego lego, uomitus & multa aqua, & post hoc & nitrum & absinthium.

Inspergendum.] MAN. *ἐμβροχόν*.

17 Nitrum itidem cum aqua aut lixiuio passo ue &c.] MAN. ego lego aliter: Nitrumq; cum aqua, & origanum cum lixiuio, agrestisq; rutæ semen.

19 Nardo similem.] MAN. In meo quoq; codice additur, agresti.

Cilissa nardo.] MAN. & hic lego, Gallica.

Quam quidam.] MAN. lego in loco illo uacuo, serinim.

Et croci florem.] MAN. ego lego, Irim cum croco, florem tamen scio esse rosæ partem.

20 Nota etiam hoc tempore res toxicum est sub Napelli nomine.

Passum cum rosaceo.] MAN. lego, dulce uinum, & simili modo legit Paulus.

Attoniti. Apoplectici. Attoniti.] MAN. Si attoniti sunt Latinis, qui apoplectici Græcis, ut tu superius testimonio Celsi comprobasti, uel citissime moriuntur, uel in resolutionē transeunt attoniti, quare nullo pacto intelligi potest, eos qui toxicū hauserint, si surrexerint, reliquo tempore uitam attonitos agere. Ego igitur lego, *ἐπισημῶσι*, id est, tabefacti. Auicenna hectici, aut phthisici.

21 Aut lacte.] MAN. hoc non legitur in meo codice, sed ex Paulo acceptum est. Sicuti & quod sequitur: Aut resina terebinthina.] in Diosc. enim abietina legitur.

Aus

Aut Thapsiæ cum mulsâ aqua.] M A N. aliter legitur finis huius capituli in meo codice, in hunc ferè modum: Aut succi absinthij drachmæ duæ cum mulsâ aqua, & aceto multo potæ. Paulus scripsit ut Marcellus.

Oleastelli herbæ aut Thapsiæ drachmæ duæ.] M A N. manifestissimus hic error & periculosissimus. Si quidem oleastelli, id est, chamæleæ à Græcis uocatae unica drachma interimit, Serap. teste, Thapsiæ treis obolos tantum præbet Diosc. Fortè pro drachmis uel uncijs, quod & aliqua habent exemplaria, oboli sunt legendi.

Persicorum ossa cum hordei decocto.] M A N. simpliciter lego, Persicorū ossa. Paulus ut Marcellus. Error periculosissimus. Cap. 22

10 A singulorum tamen potu euocandus uomitus est.] M A N. hoc non lego.

Succurrendum his quamprimum cōmuniter est, oleoq; ad uomitum.] M A N. sic fidelius uerterit quispiam: His statim auxilium commune adhibendum per uomitum, cogendo eos uomere. 23

Prodest cum uino potum etiam absinthiū, & mel in cibo, & cum aqua potum.] M. ego lego, Aut absinthium cum uino & melle commixtum, & cum aqua potum.

Cum lixiuâ aut aceto.] M A N. adde, aut passō.

Passum & maluæ decoctum.] M A N. hic non lego passum. Paulum tamen sequutus est Marcellus. 24

Cum grauiſſima conuulsione.] M A N. lege, cum forti strangulatione. Conuulsionem ipse quoq; Paulus legit. 25

20 Denſante se magis in stomacho &c.] M A N. fidelius (ni fallor) uertit Hermol. hic enim ferè est uerborum Dioscoridis sensus: Grumis, quoniam in sublimia trahuntur, magis in stomacho addensatis.

Ficorum caprificorum uel grossi.] ὀλίβοι.

Conyzæ folia.] M A N. lege, semina.

M. Titulus capituli huius est, πρὸς γαλακτὸς ἐμπυλαδίνης, hoc est, coagulato.

Admixto coagulo lac.] M A N. ἐμπυλαδίνης.

Thymus cum uino.] M A N. lege, cum aceto.

Agrestis orminij.] M A N. lege, therebinthi. 26

30 Myrrhæ itidem drachmas octo, absinthium, hyſopum, apij semen.] M A N. nullum horum lego in meo codice. 27

Potum, tum uomitionibus redditum copiosum lac.] M A N. non hæc fuisse Dioscor. sententia uidetur, sed quod prius quam lac bibant, euomuerint. Verba eius sunt, ἐμείτωσαν δὲ καὶ ὄπι.

M A N. Etiam in meo codice legitur θυμὸς, uoluisseq; Dioscor. mihi uidetur, eadanda esse, quæ cum eo quod temperant, mitigare quoq; & lubricam aluum reddere possunt: dolores enim cum morsu mitigari debent, & quod aluum molestat, deijci. 28

Multæ lubricitatis succus est.] M A N. ὑπαρχαίον, hoc est, existens.

40 Aut frumentacei tragi.] M A N. ego lego, & tragi uocatae herbæ semen. Nec interpretis esse puto, pro sua coniectura, uerba autoris mutare uel inuerrere. 29

Corruptis piscibus &c.] M A N. ego lego, uirosiſ piscibus similis gustus: nec ex Nicandro interpretandum Dioscoridem puto. 30

Pisces alios.] M A N. adiecit, alios, interpreſ. Dioscorides simpliciter dixit, pisces.

Aliquando cruentus.] lege, sanguini mixtus.

Quam rapum terræ dicunt.] M. interpretis hæc sunt uerba, non Dioscoridis.

Aut ueratri.] M A N. uel lege uel intellige, radix.

Scamoniæ uel herbæ liquor.] M A N. lege, scamonij liquor cum mulsâ aqua.

Cum mulsâ aqua drachma.] M A N. lege, cum uino, nulla ponderis mentione.

Concoquuntq; eos præſenti remedio.] M A N. hæc non lego in meo libro.

- Cap. 31 **Hauftæ rubeta uel muta palustris rana.**] MAN. ego lego φρωύθ, id est, rubeta palustris rana.
- 32 **Aut nix cum posca pota.**] MAN. non lego hoc remedium.
- 33 **Et recentes pappi, qui flores sunt spinæ, quæ in carduorum genere κάκτος uocatur.**] MAN. Pro his omnibus duo tantum uerba lego, scilicet νεαροὶ παγέβι. Sequitur caput aliud, cuius titulus πῶδι ἄξος. Ego tamen locum esse bene à Marcello castigatum puto: nōsque tum hoc nomine, tum ob alia multa, eius manibus plurimum debere.

EX LIBRO SEPTIMO.

Cap. 35 **MAN.** Principium est hic in meo codice libri septimi, nec alioqui uideo quo pacto inscriptio hæc posita huic capiti possit congruere, in quo nihil agitur de rabido cane, sed sequentibus capitibus.

Venenumque ictu aut morfu relinquentibus.] MAN. Omnia hæc uerba, unum tantum græco respondet ἰοβόλωρ.

Vt curationis remediorumque totus in medicina modus.] MAN. duo & hic tantum uerba leguntur, πῶδι οὐδὲν ἄλλο κῶ τόπος. laudo tamen Marcelli castigationem.

A cōmuni serpentū appellatione.] M. uerba hæc interpretis sunt, non Dioscor. **Quod pharmacis repugnat & aduersatur.**] MAN. & hæc addidit interpretes.

Habitus.] κατὰ σῆσεις.

Nec enim omnino id uerum.] MAN. γνὶ τῶν κατὰ πᾶξ.

Sed difficillimum semper habet.] MAN. sic leges clarius, Sed semper id quod protrahitur, & nullum usum in aliquod opus præbet, difficile ad cōiectandum est.

Etsi causarū ratiocinatione priuatim, & in proprijs omnino non careat.] MAN. & hoc aliter lego, ad hunc modum: Si perfecte etiam causarum propria ratiocinatione priuatim est.

Nec remedij occasiones præbet.] MAN. lege, & quod ad curandum occasiones præbet.

Quin ex eo magis.] MAN. lege, sed magis ab eo quis orsus.

Incerta.] MAN. lege, de apprehensione eorum quæ immanifesta sunt.

Sensu enim ob exiguitatem suam &c.] MAN. lege, differunt enim sensibus à proprijs ob exiguitatem.

Quod autem &c.] MAN. ego sic lego: Quod uero & exacte deprehensum est, eo quod uim quandam habent corrumpendi, quæ mixta corporibus causa est malorum quæ accidunt, concessum est, hoc & creditum.

Quod ea faceret &c.] MAN. lege, opus hoc faciētem ostendere cōmunem causam, ne quid nos lederet in omnib. si particulares proprietates nō apprehēderimus.

Et ante.] MAN. in spatio uacuo scribe, obseruationes.

Sed rationales quos methodicos.] MAN. lege, sed methodici, alia enim fuit rationalium, alia methodicorum secta.

Adeò inepte uocibus & nominibus immorantur.] MAN. lege, adeò absque mente nomini hærent.

Ab eis siquidem manifeste φθοροποιός. M. lego, φθοροποιός enim & ab ipsis.

Docentque in causis præcedentes esse.] MAN. πρὸ ἀτάρξαντας, id est, præcipientes. Initiales Hermolaus uocat: quæ alia sunt à præcedentibus, quas πρὸ ἡγεμενας dicunt. quam differentiam non intellexit Marcellus, & propterea utrasque in unum in suo commentario confudit.

Suntque illis præcipuæ hæ causarum differentia.] MAN. ego lego, & hæc quidem probatissimæ causarum differentia.

Quod affectionem facit.] MAN. lege, Quod passio ipsa permanet.

Quoniam

Quoniam illud ad
Nec corruptorem facit
Maxime peruenit
Idem in leuibus uentibus
Porbus infunduntur
A caloz fractura
Efficaciter nocentem
Maximam uelut scy
Quæ uitalis non sit
Erit uita] M. A. N. lego
Aut è diuerso accerim
Alia profundius aut leu
Quam maxime aduersi
De arte sermonem]
In inscriptioe, ubi M
sed, & eorum quos ille
Exiguam è uoluntate
Sudore, sicut & doc
20 sudorem. & herveia
Præterquam ex huius
nem accepimus.
M. A. N. Galenus addit
gentiana partes 3. cano
Curanda in primis cru
præcipue curandum ut
Cum cetera desint]
dam. M. A. N. lego
Meraci scilicet dulcori
las, uelut sit.
Videnturque hæc passim]
Dropacis & sinapis
Quæ uerato purgatio
aper elborum.
Ex diligētia curationem
E X
M. A. N. Principium est
Mediocriter] M. A. N.
Ex aduerso autem]
Rigores] M. A. N. lego
Adstrictiones] M. A. N.
Et multa ex aduerso in
prietatis excretionem di
M. A. N. Taxat hoc loco
quod tamen & ipse n
Exulceratur locus]
Emcurabili] M. A. N.
quæ sequitur est Paul
timores] M. A. N. lego

Quoniam aliunde adest quod nocet.] M A N. plurimum enim hoc adest.

Nec corruptionem facere &c.] M A N. lege, nec facere uerbum in hac dictione, corruptionem faciens, contentum, simile nominibus alijs assumptis est.

Maxime praualentem.] M A N. lege, maxime proprium.

Idq; in letalibus uenenis.] M A N. lege, & in letalibus uenenis, & his quæ cora poribus infunduntur.

A caluæ fractura.] M A N. lego fractura absolute, sine caluæ mentione.

Efficaciter nocentem.] M A N. lege, manifestissimam.

Maximusq; ueluti scopulus.] M A N. lege, & præcedens scopus hic faciendus,

10 Quæ uitalis non sit.] M A N. lege, quæ princeps non sit.

Et uitalia.] M A N. lege, uiscera.

Aut è diuerso acerrimis cibis.] M A N. ego lego, aut ex cibarijs acribus cõtrarijs.

Alia profundius aut leuius exulcerant.] M A N. ego lego, putredinem gignunt.

Quammaxime aduerfantibus.] M A N. lege, repugnantibus: uel, præliantibus.

De arte sermonem.] M A N. Ego, ex artis mediocri ratione.

In inscriptione, ubi Marcellus dicit, Eiusq; in homine morsus: ego non sic lego, Cap. 36

sed, & eorum quos ille momorderit.

Exiguum è uulnere dolorem.] M. ego lego, nisi pro uulneris ratione dolorem.

20 Sudore, suiq; & domesticorum ignorantia.] M A N. ego lego, & præcipue post

Præterquam ex historia.] M A N A R D. additur, ex historia superuixisse nemi-

37 M A N. Galenus addit thus, cancris & gētianæ, ad hunc modum: Thuris partē 1. gentianæ partes 5. cancrorum partes 10. & dat singulis diebus singula cochlearia.

38 Curanda in primis crusta illa est ne decidat.] M A N. ego lego totum cõtrarium, præcipue curandum ut crusta cadat, ne sub ea ulcus coalescat.

Cum cætera desint.] M A N A R D. non sic lego, sed, opportune tum eis uten-

39 Meraci scilicet dulcioris uini.] M A N. lego, ζωροτόρσ, id est, purioris. Hermos laus, uetusti.

Videnturq; hæc passim.] M A N. ego lego, hæc mihi uisa sunt.

* Dropacisq; & sinapis.] M A N. lege, dropacismus & sinapismus.

Quæ ueratro purgatio est.] M A N. lege, elleborismus, id est, prouocatio uomitus per elleborum.

Ex diligētia curationem.] M. lege, per eum quem prius diximus epilogismum.

EX LIBRO OCTAVO.

M A N. Principium est hic octauo libri in meo codice.

Cap. 40

Mediocriter.] M A N. non lego hoc aduerbium hoc loco.

40 Ex aduerso autem.] M A N. ego lego, mediocriter humescit:

Rigores.] M A N. lege, tentiones. γντάρσεις.

Adstrictiones.] M A N. σύλλημα. contractiones uertit Hermolaus.

Et multa ex aduerso in pellendo difficultas.] M A N. ego lego, & multa in superfluitatis excretionem difficultas.

M A N. Taxat hoc loco Marcellus Hermolaum ex Paulo Dioscoridem corrigentem, quod tamen & ipse non semel fecit, & hocmet capite facit.

Et exulceratur locus.] M A N. lege, & putrescit.

41

Et incurabili.] M A N. lego, δυσφόρσ, id est, quæ difficulter fertur. Marcellus hic quoque sequutus est Paulum.

Horrores.] M A N. lege, horridus sensus.

42

- Cap. 43 Labor.] M A N. πόνος. lassitudinem ego dixerim.
 Vigilia, languor.] M A N A R D. pro his duobus lego, ἀρνια, id est, imbecillitas
 uel languor.
 Post hæc.] M A N. lege, post hoc.
 Aquosus humor.] M A N. lego, ichor, id est, sanies.
 44 Pustula.] M A N. φλυκίς. libentius uescicam legerim.
 Aquoso humore.] M A N. lege, aquosa sanie.
 Disrupta & pustula.] M A N. & hic legerem uescica.
 His quæ serpunt similis.] M. ego lego, similis ei quæ fit ab his quæ serpunt.
 Intestinatorum dolores.] M A N. σρόφος. tormina hic consuevit interpretari. 10
 45 Aquosus humor.] M A N. ichor.
 Et oleosus.] M A N. hoc non lego, sed tantum subpinguis.
 Pustulæ.] M A N. lege, uescicæ.
 M A N. Lapsus est hic pudendo errore Marcellus, non agnoscens differentiam
 inter echin & echidnam, marem scilicet & foeminam uiperam.
 47 Insurgentes pustulæ.] M A N. lege & hic uescicæ.
 Aquosus humor.] M A N. ego lego, aquosæ saniei effusio.
 Erosiones.] M A N. lege, morsus.
 48 Sanguinis eruptio.] M A N. ego lego, & multa ex morfu excretio.
 Et si cicatrix inducta fuerit &c.] M A N. ego lego, Et si cicatrix in alia corporis 20
 parte fuerit, sanguinem & ipsa præbet.
 Et pro urina &c.] M A N. lego hic ut Hermolaus, Et qui effluit sanguis concre-
 tus est. & in hunc sensum scripsit etiam Paulus.
 49 Intolerabilis ardor.] M A N. ego lego, ἀστυγος ὄγκος, id est, non constrictus tu-
 mor. & sic Hermolaus quoque legisse uidetur, uertens, solutus tumor. Paulus inter
 signa scribit καύσος ἀστυγος, & hunc sequutus est Marcellus.
 Ab urendo & ab ardendo.] M A N. uerba sunt interpretis, non Dioscoridis.
 51 Accedit exulceratio.] M A N. lego σπιεδίωγ, id est, putrilago, uel putrida exulce-
 ratio. erosionem uertit Hermolaus.
 Decidunt carnes] M A N. ποδιρρῆσι. effluunt per orbem, uertit Hermolaus. 30
 Vesica.] M A N. lego νίστη, non κύστη. hoc est, ieiunum uocatum intestinum, non
 uescicam. Paulus tamen lædi iecur dixit, uescicam & laxius intestinum.
 Corrupti.] M A N. lege, passa esse. & in eundem sensum scribit Paulus.
 Corruptas.] M A N. adde, aliquo modo.
 52 Pustulas.] M A N. hic quoque lege, uescicas. & pro aquoso humore, ichor.
 Fluit à morfu.] M A N A R D. lego ῥήγματ, id est, ruptura: ut intelligi possit,
 ruptis uescicis.
 Porraceo colore.] M A N. lego κερροδίης. rufescit, ait Hermolaus. Marcellus le-
 git κερροδίης, & propterea addit, uaricum modo: sequutus & in hoc Paulum po-
 tius quam Dioscoridem. 40
 M. Additur in meo codice, oculorum obscuratio. Hermol. caligant oculi. Hebe-
 tatur quamprimum oculorū acies. ἀμαύρωσις ὀμμάτων. Hermol. oculi obscurantur.
 53 Stomachi non adeò grauis erosio.] M A N. lege, exiguus cardiogmos.
 Frons continue contrahitur.] M A N. ἀνασῆτις, id est, conuellitur.
 54 Subflauo & quasi aureo.] M A N. ὑπόχρυσος, id est, subaureo, subflauo.
 55 Venenum illinc pellitur.] M A N. lego, αἶματι ὁ ἰὸς ἐκ τοῦ τόπου. id est, uenenum ex
 loco aufertur, uel eximitur, ut Hermolaus.
 Vniuersoquæ.] M A N. ἀθρόω. quod uerbum ipse Marcellus melius supra expres-
 sit. Est autem iensus Dioscoridis, id quod intus adiectum fuerit, cum sanguine, qui
 multus simul exit, excerni.

In serpentibus.] M A N. lego *θηρίων*.

Imponatur itaq; lixiuia &c.] M A N. unicum hoc loco remedium lego, ad hunc modum : Imponatur cinis ficulneus, aut ex uitis sarmentis factus, cum lixiuia, temperatus garo acri inueterato, eo quod uenenis aduersantur, *ὡς ἀντιπαθίστην*.

Cedrinus liquor.] M A N. lege, Cedrus.

Acerrime calidissimeq;.] M A N. non lego, calidissime.

Piperis uncia duæ.] M A N. lege, drachmæ duæ.

Eruca albæ.] M A N. non lego albæ.

Castorij uncia duæ.] M A N A R D. manifestus hic error. Paulus drachmam tantum exhibet.

EX LIBRO NONO.

M A N. Hoc loco est alterius, hoc est, noni libri principium in meo codice.

Ficulneum cinerem.] M A N. adde, cum uino permixtum.

Trifolij semen.] M A N. adde, herbæ. *προποτισμοῖς χησιόν*, id est, præpotionibus utendum.

Ex repugnantia quadam naturæ.] M A N. *κατὰ πινά ἀντιπαθίστην*. Hermo .transfert, rerum dissidentiam.

Hordeacea polenta.] M A N. lege, farina hordeacea. Emplastri modo.] *αλληλίστην τύπω*, splenij more.

Diu antea.] M A N. clarius scribes, multum. *ὡς πολὺ*. Hermolaus, etiam diu.

Cyperis.] M A N A R D. lego *κυπάρισσος*, id est, cupressus. Paulus tamen Marcello consentit.

Prodest similiter & ruta.] M A N. lego, aut ruta : nec aliquid plus.

Parthico liquore.] M A N. lege, Peucedani utendum succo.

Sunt in maritimis &c.] Non leguntur in meo lib. hæc, usq; ad uerbum, bibitur.

Per se uel.] M A N. non lego hæc uerba in meo Dioscoride,

Malicorium.] M A N. *ἰσχυρία*.

M. In quo loco crux à Marcello est posita, ego lego, eum qui morsus est.

30 Probatissima uero.] M A N. Desunt in meo codice quæ sequuntur, ab hoc loco usque ad capitis finem.

Superiore commentario.] M A N A R D. Mirum est non meminisse Marcel- lum, uno eodemq; commentario, hoc est sexto, si quis adhæreat ipsius diuisioni, & hæc & illa fuisse à Dioscoride conscripta.

M. Non utique Marcello accesserim, *σπιμυφαγίας* acremento ciborum quæ sitas uomitiones interpretanti, sicuti secundo quoque libro notatum est.

Et cum asphodeli.] M. ego lego, & serpyllum cum asphodeli drachmis duabus, & uini cyathis tribus.

Nasturtium.] M A N. lege, cardamomum, non *καρδαμόν*.

40 Finis huius capitis & totius libri in meo codice sic clauditur : Et hic quidem est theriacus modus.

XV. Ianuarij, M. D. XXIII.